

CONV 850/03

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

της: Γραμματείας

προς: τη Συνέλευση

αριθ. προηγ. εγγρ. CONV 820/1/03 REV 1· CONV 847/03, CONV 848/03

Θέμα : **Σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης**

Διαβιβάζεται στα μέλη της Συνέλευσης το τελικό κείμενο του σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, όπως επιδόθηκε στον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Ρώμη στις 18 Ιουλίου 2003.

Σχέδιο

ΣΥΝΘΗΚΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Εγκρίθηκε με συναίνεση από την Ευρωπαϊκή Συνέλευση
στις 13 Ιουνίου και 10 Ιουλίου 2003

ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΡΩΜΗ

— 18 Ιουλίου 2003 —

Ευρωπαϊκή Συνέλευση

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

των Μερών Ι και ΙΙ του σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, τα οποία υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης στις 20 Ιουνίου 2003.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το οποίο συνήλθε στο Λάκεν στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2001, διαπιστώνοντας ότι η Ένωση βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή της ύπαρξής της, συγκάλεσε την Ευρωπαϊκή Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης.

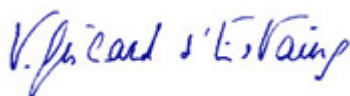
Η Συνέλευση επιφορτίστηκε με τη διατύπωση προτάσεων επί τριών θεμάτων : πώς θα επιτευχθεί η προσέγγιση των πολιτών με το ευρωπαϊκό εγχείρημα καθώς και με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, πώς θα οργανωθεί ο πολιτικός βίος και ο ευρωπαϊκός πολιτικός χώρος σε μια διευρυμένη Ένωση, πώς θα καταστεί η Ένωση παράγοντας σταθερότητας και πρότυπο για τη νέα παγκόσμια τάξη.

Η Συνέλευση κατέληξε στις ακόλουθες απαντήσεις ως προς τα ερωτήματα που ετέθησαν στη δήλωση του Λάκεν :

- προτείνει καλύτερη κατανομή των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και των κρατών μελών,
- συνιστά τη συγχώνευση των Συνθηκών και την απονομή νομικής προσωπικότητας στην Ένωση,
- καθιερώνει απλούστευση των μέσων δράσης της Ένωσης,
- προτείνει μέτρα για περισσότερη δημοκρατία, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναπτύσσοντας τη συμβολή των εθνικών κοινοβουλίων στη νομιμοποίηση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, απλοποιώντας τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και καθιστώντας τη λειτουργία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων διαφανέστερη και πιο κατανοητή,
- θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση της δομής και την ενίσχυση του ρόλου καθενός από τα τρία Όργανα της Ένωσης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τις συνέπειες της διεύρυνσης.

Στη δήλωση του Λάκεν ετέθη επίσης το ερώτημα μήπως η απλούστευση και η αναδιάταξη των Συνθηκών θα πρέπει να οδηγήσουν στη θέσπιση συνταγματικού κειμένου. Οι εργασίες της Συνέλευσης κατέληξαν στην εκπόνηση σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, κείμενο το οποίο συγκέντρωσε ευρεία συναίνεση κατά τη σύνοδο της ολομέλειας της 13ης Ιουνίου 2003.

Αυτό είναι το κείμενο που έχουμε την τιμή να υποβάλουμε σήμερα, 20 Ιουνίου του 2003, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης, με την προσδοκία να αποτελέσει το θεμέλιο μελλοντικής Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Valéry Giscard d'Estaing
Πρόεδρος

Giuliano Amato
Αντιπρόεδρος

Jean-Luc Dehaene
Αντιπρόεδρος

ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Χρώμεθα γὰρ πολιτεία... καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται.

Θουκυδίδης Β, 37

Με τη συνείδηση ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος είναι φορέας πολιτισμού ότι οι κάτοικοί της, εγκαθιστάμενοι κατά διαδοχικά κύματα από τις απαρχές της ανθρωπότητας, ανέπτυξαν σταδιακά τις αξίες στις οποίες ερείδεται ο ανθρωπισμός : την ισότητα των ανθρώπινων όντων, την ελευθερία, το σεβασμό του Λόγου,

Εμπνεόμενοι από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης, οι αξίες της οποίας, που εξακολουθούν να αποτελούν ζωντανή πραγματικότητα, έχουν θεμελιώσει στη ζωή της κοινωνίας την αντίληψή της για τον κεντρικό ρόλο του ανθρώπου και των απαράβατων και αναφαίρετων δικαιωμάτων του καθώς και το σεβασμό του δικαίου,

Πεπεισμένοι ότι η ενοποιημένη πλέον Ευρώπη προτίθεται να ακολουθήσει την οδό του πολιτισμού, της προόδου και της ευημερίας, για το καλό όλων των κατοίκων της, ακόμη και των πλέον ευάλωτων και των πλέον αδυνάτων· ότι επιθυμεί να παραμείνει ήπειρος ανοικτή στην πολιτιστική ανάπτυξη, στη γνώση και στην κοινωνική πρόοδο, καθώς και να εμβαθύνει το δημοκρατικό χαρακτήρα και τη διαφάνεια του δημόσιου βίου της, και να εργασθεί για την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη ανά την υφήλιο,

Πεπεισμένοι ότι οι λαοί της Ευρώπης, παραμένοντας ο καθένας υπερήφανος για την ταυτότητά του και για την εθνική του ιστορία, είναι ωστόσο αποφασισμένοι να υπερβούν τις παλαιές τους διχόνοιες και, όλο και πιο στενά ενωμένοι, να σφυρηλατήσουν το κοινό τους πεπρωμένο,

Βέβαιοι ότι η Ευρώπη, «ενωμένη στην πολυμορφία της», τους προσφέρει τις καλύτερες δυνατότητες να συνεχίσουν, με σεβασμό των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου και με συνείδηση των ευθυνών τους έναντι των μελλοντικών γενεών και της Γης, τη μεγάλη περιπέτεια η οποία την καθιστά προνομιακό πεδίο της ανθρώπινης ελπίδας,

Ευγνώμονες στα μέλη της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης για το ότι εκπόνησαν το παρόν Σύνταγμα, εξ ονόματος των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης,

[Τα οποία, μετά την ανταλλαγή των πληρεξουσίων εγγράφων τους που βρέθηκαν εντάξει, συμφώνησαν τις ακόλουθες διατάξεις :]

ΜΕΡΟΣ Ι

ΤΙΤΛΟΣ Ι : ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 1 : Ίδρυση της Ένωσης

1. Με βάση τη βούληση των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης να οικοδομήσουν το κοινό τους μέλλον, το παρόν Σύνταγμα ιδρύει την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία τα κράτη μέλη αναθέτουν αρμοδιότητες για την επίτευξη των κοινών τους στόχων. Η Ένωση συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών που στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων αυτών και ασκεί σε κοινοτική βάση τις αρμοδιότητες που της μεταβιβάζουν.
2. Η Ένωση είναι ανοικτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες της και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.

Άρθρο 2 : Οι αξίες της Ένωσης

Η Ένωση βασίζεται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη, σε μια κοινωνία πλουραλισμού, ανοχής, δικαιοσύνης, αλληλεγγύης και απαγόρευσης των διακρίσεων.

Άρθρο 3 : Οι στόχοι της Ένωσης

1. Σκοπός της Ένωσης είναι η προαγωγή της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των λαών της.
2. Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και μια ενιαία αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.
3. Η Ένωση εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα μια ισόρροπη οικονομική μεγέθυνση, μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Επίσης προάγει την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο.

Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η Ένωση προωθεί την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Η Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση επιβεβαιώνει και προωθεί τις αξίες της και τα συμφέροντά της. Συμβάλλει στην ειρήνη, στην ασφάλεια, στη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη, στην αλληλεγγύη και στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ λαών, στο ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, στην εξάλειψη της φτώχειας και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και ιδίως στο σεβασμό των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.
5. Οι στόχοι αυτοί επιδιώκονται με κατάλληλα μέσα, ανάλογα με τις αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Ένωση με το Σύνταγμα.

Άρθρο 4 : Οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η απαγόρευση των διακρίσεων

1. Η Ένωση εξασφαλίζει στο εσωτερικό της την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, και την ελευθερία εγκατάστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος.
2. Εντός του πεδίου ισχύος του Συντάγματος, και με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεών του, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας.

Άρθρο 5 : Σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών

1. Η Ένωση σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, που είναι συμφυής με τη βασική πολιτική και συνταγματική δομή τους, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Σέβεται τις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους, ιδίως δε εκείνες που αποβλέπουν στην εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και την προστασία της εσωτερικής ασφάλειας.
2. Δυνάμει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ του Συντάγματος καθήκοντα σε βάση αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας.

Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οιασδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών του Συντάγματος.

Άρθρο 6 : Νομική προσωπικότητα

Η Ένωση διαθέτει νομική προσωπικότητα.

ΤΙΤΛΟΣ II : ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 7 : Θεμελιώδη δικαιώματα

1. Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που θεσπίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που αποτελεί το Μέρος II του Συντάγματος.
2. Η Ένωση επιδιώκει την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η προσχώρηση σε αυτή τη Σύμβαση δεν μεταβάλλει τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στο Σύνταγμα.
3. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

Άρθρο 8 : Η ιθαγένεια της Ένωσης

1. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει ιθαγένεια κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά.
2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Έχουν :
  - το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών,
  - το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος της κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους πολίτες του εν λόγω κράτους,

- το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου έχουν την ιθαγένεια, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των πολιτών του κράτους αυτού,
  - το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το δικαίωμα να απευθύνονται στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, καθώς και το δικαίωμα να απευθύνονται εγγράφως στα θεσμικά και στα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.
3. Τα δικαιώματα αυτά ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που ορίζονται από το Σύνταγμα και από τις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή του.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ : ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 9 : Θεμελιώδεις αρχές

1. Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της ανάθεσης των αρμοδιοτήτων. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.
2. Δυνάμει της αρχής της ανάθεσης των αρμοδιοτήτων, η Ένωση ενεργεί εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της αναθέτουν τα κράτη μέλη στο Σύνταγμα για την επίτευξη των στόχων τους οποίους αυτό ορίζει. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν ανατίθεται στην Ένωση στο πλαίσιο του Συντάγματος ανήκει στα κράτη μέλη.
3. Δυνάμει της αρχής της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Τα Όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και αναλογικότητας το οποίο προσαρτάται στο Σύνταγμα. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής αυτής σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο εν λόγω Πρωτόκολλο διαδικασία.

4. Δυνάμει της αρχής της αναλογικότητας, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων του Συντάγματος.

Τα Όργανα εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με το αναφερόμενο στην παράγραφο 3 Πρωτόκολλο.

Άρθρο 10 : Το δίκαιο της Ένωσης

1. Το Σύνταγμα και οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονται από τα Όργανα της Ένωσης στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται υπερέχουν έναντι του δικαίου των κρατών μελών.
2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να εξασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν από το Σύνταγμα ή προκύπτουν από πράξεις των Οργάνων της Ένωσης.

Άρθρο 11 : Κατηγορίες αρμοδιοτήτων

1. Όταν το Σύνταγμα αναθέτει στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον αυτή δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα ίδια τα κράτη μέλη δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα εκτός εάν εξουσιοδοτηθούν προς τούτο από την Ένωση ή εκτός εάν πρόκειται για την εφαρμογή πράξεων που έχουν θεσπισθεί από την Ένωση.

2. Όταν το Σύνταγμα αναθέτει στην Ένωση συντρέχουσα αρμοδιότητα με αυτή των κρατών μελών σε συγκεκριμένο τομέα, η Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις σε αυτόν τον τομέα. Τα κράτη μέλη ασκούν τις αρμοδιότητές τους στο βαθμό που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της ή αποφάσισε να παύσει να την ασκεί.
3. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να προωθεί και να εξασφαλίζει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών.
4. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να καθορίζει και να θέτει σε εφαρμογή κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένου του προοδευτικού καθορισμού κοινής αμυντικής πολιτικής.
5. Η Ένωση, σε ορισμένους τομείς και υπό τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, είναι αρμόδια να διεξάγει δράσεις για την υποστήριξη, το συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την αρμοδιότητά τους σε αυτούς τους τομείς.
6. Η έκταση και οι διαδικασίες άσκησης των αρμοδιοτήτων της Ένωσης καθορίζονται από τις ειδικές για κάθε τομέα διατάξεις οι οποίες προβλέπονται στο Μέρος III.

Άρθρο 12 : Οι αποκλειστικές αρμοδιότητες

1. Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα να θεσπίζει τους αναγκαίους για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κανόνες ανταγωνισμού, καθώς και στους ακόλουθους τομείς :
  - νομισματική πολιτική, για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ,
  - κοινή εμπορική πολιτική,
  - τελωνειακή ένωση,
  - διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής.

2. Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας όταν η σύναψη αυτή προβλέπεται σε νομοθετική πράξη της Ένωσης, ή είναι απαραίτητη για να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την αρμοδιότητά της σε εσωτερικό επίπεδο, ή θίγει εσωτερική πράξη της Ένωσης.

Άρθρο 13 : Οι τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας

1. Η Ένωση διαθέτει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη όταν το Σύνταγμα της αναθέτει αρμοδιότητα μη εμπίπτουσα στους τομείς των άρθρων 12 και 16.
2. Οι μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών συντρέχουσες αρμοδιότητες εφαρμόζονται στους ακόλουθους βασικούς τομείς :
  - εσωτερική αγορά,
  - χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,
  - γεωργία και αλιεία, με εξαίρεση τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας,
  - μεταφορές και διευρωπαϊκά δίκτυα,
  - ενέργεια,
  - κοινωνική πολιτική, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος III,
  - οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή,
  - περιβάλλον,
  - προστασία των καταναλωτών,
  - κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα της δημόσιας υγείας.
3. Στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να εκτελεί δράσεις, κυρίως όσον αφορά τον καθορισμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

4. Στους τομείς της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις και να ασκεί κοινή πολιτική, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

Άρθρο 14 : Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης

1. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, ιδίως με τον καθορισμό των γενικών προσανατολισμών των πολιτικών αυτών. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές στο πλαίσιο της Ένωσης.
2. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.
3. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζει το συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης, ιδίως με τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών των πολιτικών αυτών.
4. Η Ένωση μπορεί να εγκρίνει πρωτοβουλίες προκειμένου να εξασφαλίζει το συντονισμό των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών.

Άρθρο 15 : Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

1. Η αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και το σύνολο των θεμάτων που αφορούν την ασφάλεια της Ένωσης, καθώς επίσης τον προοδευτικό καθορισμό κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.
2. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφύλακτα την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης με πνεύμα αμοιβαίας πίστης και αλληλεγγύης και τηρούν τις πράξεις που θεσπίζει η Ένωση σε αυτόν τον τομέα. Απέχουν από οιαδήποτε ενέργεια αντιβαίνει στα συμφέροντα της Ένωσης ή ενδέχεται να βλάψει την αποτελεσματικότητά της.

Άρθρο 16 : Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης

1. Η Ένωση μπορεί να εκτελεί δράσεις υποστήριξης, συντονισμού ή συμπλήρωσης.
2. Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης είναι, στην ευρωπαϊκή τους διάσταση :
  - η βιομηχανία,
  - η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας,
  - η παιδεία, η επαγγελματική κατάρτιση, η νεολαία και ο αθλητισμός,
  - ο πολιτισμός,
  - η πολιτική προστασία.
3. Οι νομικά δεσμευτικές πράξεις που θεσπίζονται από την Ένωση βάσει των ειδικών για τους τομείς αυτούς διατάξεων του Μέρους III δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

Άρθρο 17 : Ρήτρα ευελιξίας

1. Εάν μια δράση της Ένωσης φαίνεται απαραίτητη στο πλαίσιο των καθοριζόμενων στο Μέρος III πολιτικών για την επίτευξη ενός από τους στόχους που καθορίζονται στο Σύνταγμα, χωρίς να έχουν προβλεφθεί στο Σύνταγμα οι εξουσίες δράσης που απαιτούνται για το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα.
2. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας που αναφέρεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στις προτάσεις που βασίζονται στο παρόν άρθρο.
3. Οι διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στις περιπτώσεις στις οποίες το Σύνταγμα αποκλείει την εναρμόνιση αυτή.

ΤΙΤΛΟΣ IV : ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κεφάλαιο I – Θεσμικό πλαίσιο

Άρθρο 18 : Τα Όργανα της Ένωσης

1. Η Ένωση διαθέτει ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί :

- στην επιδίωξη των στόχων της Ένωσης,
- στην προώθηση των αξιών της,
- στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της Ένωσης, των πολιτών της και των κρατών μελών της,

και εξασφαλίζει τη συνοχή, την αποτελεσματικότητα και τη συνέχεια των πολιτικών και των δράσεων τις οποίες εφαρμόζει η Ένωση προς επίτευξη των στόχων της.

2. Το θεσμικό αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει :

το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,
το Συμβούλιο των Υπουργών,
την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
το Δικαστήριο.

3. Κάθε Όργανο δρα εντός των ορίων των εξουσιών που του ανατίθενται από το Σύνταγμα σύμφωνα με τις διαδικασίες και υπό τους όρους τους οποίους αυτό προβλέπει. Τα Όργανα συνεργάζονται μεταξύ τους καλή τη πίστει.

Άρθρο 19 : Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο των Υπουργών νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα, ασκεί δε και καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται από το Σύνταγμα. Εκλέγει τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται από τους Ευρωπαίους πολίτες με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά τη διάρκεια ελεύθερων και μυστικών εκλογών για θητεία πέντε ετών. Ο αριθμός των μελών του δεν υπερβαίνει τους 736. Η εκπροσώπηση των Ευρωπαίων πολιτών ακολουθεί φθινόντως αναλογικό σύστημα, με ελάχιστο όριο τεσσάρων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανά κράτος μέλος.

Εγκαίρως πριν από τις εκλογές του 2009 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εν ανάγκη δε και ενόψει μεταγενέστερων εκλογών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει, μετά από πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την έγκρισή του, ομόφωνη απόφαση για τον καθορισμό της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τηρώντας τις προαναφερόμενες αρχές.

3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρο και το Προεδρείο του μεταξύ των μελών του.

Άρθρο 20 : Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξή της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητές της. Δεν ασκεί νομοθετική αρμοδιότητα.
2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους Αρχηγούς Κράτους ή Κυβερνήσεως των κρατών μελών, καθώς και από τον Πρόεδρό του και τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης συμμετέχει στις εργασίες του.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται ανά τρίμηνο, συγκαλούμενο από τον Πρόεδρό του. Όταν το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να συμφωνήσουν ότι θα επικουρούνται από έναν Υπουργό, ο δε Πρόεδρος της Επιτροπής θα επικουρείται από έναν Ευρωπαίο Επίτροπο. Όταν το απαιτεί η κατάσταση, ο Πρόεδρος συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
4. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με συναίνεση.

Άρθρο 21 : Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

1. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία για θητεία δύομισι ετών, άπαξ ανανεώσιμη. Σε περίπτωση σοβαρού κωλύματος ή παραπτώματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τερματίσει τη θητεία του Προέδρου του με την ίδια διαδικασία.
2. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου :
  - προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του,
  - εξασφαλίζει την προετοιμασία και τη συνέχειά τους σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, και με βάση τις εργασίες του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων,
  - εργάζεται για τη διευκόλυνση της συνοχής και της συναίνεσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
  - παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από καθεμία από τις συνόδους του.

Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί υπό αυτή την ιδιότητά του και στο επίπεδό του την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε τομείς απτόμενους της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

3. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ασκεί εθνικό αξίωμα.

Άρθρο 22 : Το Συμβούλιο των Υπουργών

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα, ασκεί δε και καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Σύνταγμα.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο οριζόμενο από κάθε κράτος μέλος σε υπουργικό επίπεδο για καθεμία από τις συνθέσεις του. Ο αντιπρόσωπος αυτός είναι ο μόνος που έχει την εξουσία να δεσμεύει το κράτος μέλος το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου.
3. Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο 23 : Οι συνθέσεις του Συμβουλίου των Υπουργών

1. Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Νομοθετικού Έργου εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών του Συμβουλίου των Υπουργών.

Όταν ενεργεί υπό την ιδιότητα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και εξασφαλίζει τη συνέχειά τους από κοινού με την Επιτροπή.

Όταν ενεργεί υπό τη νομοθετική του ιδιότητα, το Συμβούλιο των Υπουργών συσκέπτεται και εκδίδει από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ευρωπαϊκούς νόμους και ευρωπαϊκούς νόμους-πλαίσια, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος. Στην περίπτωση αυτή, η εκπροσώπηση κάθε κράτους μέλους περιλαμβάνει έναν ή δύο άλλους αντιπροσώπους υπουργικού επιπέδου με αρμοδιότητες ανάλογες με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου των Υπουργών.

2. Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων καταρτίζει τις εξωτερικές πολιτικές της Ένωσης σύμφωνα με τις γενικές στρατηγικές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και εξασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της. Προεδρεύεται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσπίζει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζονται οι άλλες συνθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να συνεδριάζει το Συμβούλιο των Υπουργών.
4. Η προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου των Υπουργών, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών εντός του Συμβουλίου των Υπουργών, βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής, για διάρκεια ενός έτους τουλάχιστον. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσπίζει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζονται οι κανόνες της εναλλαγής αυτής, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές και γεωγραφικές ισορροπίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την πολυμορφία των κρατών μελών.

Άρθρο 24 : Η ειδική πλειοψηφία

1. Οσάκις το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζουν με ειδική πλειοψηφία, η εν λόγω πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των κρατών μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού της Ένωσης.
2. Όταν το Σύνταγμα δεν απαιτεί να αποφασίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, ή όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών δεν αποφασίζει κατόπιν πρωτοβουλίας του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, η απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία συνίσταται στα δύο τρίτα των κρατών μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού.
3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 αρχίζουν να εφαρμόζονται την 1η Νοεμβρίου 2009, μετά τη διεξαγωγή εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19.
4. Όταν το Σύνταγμα προβλέπει στο Μέρος III ότι ευρωπαϊκοί νόμοι και ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια εκδίδονται από το Συμβούλιο των Υπουργών σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει, με δική του πρωτοβουλία και ομόφωνα, κατόπιν ελάχιστης περιόδου εξέτασης έξι μηνών, απόφαση για την έκδοση αυτών των νόμων ή νόμων-πλαισίων σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού ενημερώσει τα εθνικά κοινοβούλια.

Όταν το Σύνταγμα προβλέπει στο Μέρος ΙΙΙ ότι το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα σε συγκεκριμένο τομέα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, με δική του πρωτοβουλία και ομόφωνα, ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει στο Συμβούλιο των Υπουργών να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία στον τομέα αυτόν. Κάθε πρωτοβουλία που αναλαμβάνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βάσει του παρόντος εδαφίου διαβιβάζεται στα εθνικά κοινοβούλια τουλάχιστον τέσσερις μήνες πριν από τη λήψη απόφασης.

5. Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος του και ο Πρόεδρος της Επιτροπής δεν συμμετέχουν στην ψηφοφορία.

Άρθρο 25 : Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προάγει το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον και αναλαμβάνει, προς τούτο, τις κατάλληλες πρωτοβουλίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων του Συντάγματος καθώς και των διατάξεων που θεσπίζονται από τα Όργανα δυνάμει αυτού. Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου. Εκτελεί τον προϋπολογισμό και διαχειρίζεται τα προγράμματα. Ασκεί συντονιστικά, εκτελεστικά και διαχειριστικά καθήκοντα υπό τους όρους που ορίζει το Σύνταγμα. Εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης, πλην της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και άλλων περιπτώσεων που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Προτείνει τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό της Ένωσης με στόχο την επίτευξη διοργανικών συμφωνιών.
2. Εκτός των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης μπορούν να εκδίδονται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι άλλες πράξεις εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής εφόσον αυτό προβλέπεται στο Σύνταγμα.

3. Η Επιτροπή αποτελεί Σώμα απαρτιζόμενο από έναν Πρόεδρο, τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης/Αντιπρόεδρο, και 13 Ευρωπαίους Επιτρόπους που επιλέγονται βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται με ευρωπαϊκή απόφαση που εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βάσει των ακόλουθων αρχών :
- α) τα κράτη μέλη αντιμετωπίζονται με απόλυτη ισοτιμία όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς διορισμού των υπηκόων τους στο Σώμα και τη διάρκεια της θητείας τους σε αυτό· κατά συνέπεια, η απόκλιση μεταξύ του συνολικού αριθμού των αξιωμάτων που κατέχουν οι υπήκοοι δύο δεδομένων κρατών μελών δεν δύναται ποτέ να υπερβαίνει την μονάδα,
  - β) υπό την επιφύλαξη του σημείου α), κάθε διαδοχικό Σώμα συγκροτείται κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει με ικανοποιητικό τρόπο το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών της Ένωσης.
- Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διορίζει Επιτρόπους χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι οποίοι επιλέγονται βάσει των ίδιων κριτηρίων που ισχύουν για τα μέλη του Σώματος και προέρχονται από όλα τα άλλα κράτη μέλη.
- Οι διατάξεις αυτές αρχίζουν να εφαρμόζονται την 1η Νοεμβρίου 2009.
4. Η Επιτροπή ασκεί τις αρμοδιότητές της με πλήρη ανεξαρτησία. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις ή άλλους οργανισμούς.
5. Η Επιτροπή, ως Σώμα, ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις δραστηριότητες των Επιτρόπων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου III-243. Εάν η πρόταση αυτή γίνει δεκτή, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους. Η Επιτροπή εξακολουθεί όμως να διεκπεραιώνει τις τρέχουσες υποθέσεις μέχρις ότου διοριστεί νέο Σώμα Επιτρόπων.

Άρθρο 26 : Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

1. Βάσει των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από κατάλληλες διαβουλεύσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του Προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτείνει εντός μηνός νέον υποψήφιο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη διαδικασία που ακολούθησε την προηγούμενη φορά.
2. Κάθε κράτος μέλος σύμφωνα με το σύστημα εναλλαγής καταρτίζει κατάλογο τριών προσώπων, στον οποίον αντιπροσωπεύονται και τα δύο φύλα, τα οποία κρίνει ότι διαθέτουν τα προσόντα για να ασκήσουν τα καθήκοντα του Ευρωπαίου Επιτρόπου. Επιλέγοντας ένα πρόσωπο από κάθε προτεινόμενο κατάλογο, ο εκλεγμένος Πρόεδρος ορίζει τους δεκατρείς Ευρωπαίους Επιτρόπους με κριτήριο την επαγγελματική τους επάρκεια, την προσήλωσή τους στην ευρωπαϊκή ιδέα και την αδιαμφισβήτητη ανεξαρτησία τους. Ο Πρόεδρος και τα πρόσωπα που ορίζονται για να γίνουν μέλη του Σώματος, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, καθώς και των προσώπων που διορίζονται ως Επίτροποι χωρίς δικαίωμα ψήφου, υπόκεινται, συλλογικά, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής.
3. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής :
  - καθορίζει τους προσανατολισμούς στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της,
  - αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική της οργάνωση προκειμένου να διασφαλίζονται η συνοχή, η αποτελεσματικότητα και η συλλογικότητα της δράσης της,
  - διορίζει Αντιπροέδρους μεταξύ των μελών του Σώματος.

Κάθε Ευρωπαίος Επίτροπος ή Επίτροπος υποβάλλει παραίτηση, εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος.

Άρθρο 27 : Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής, διορίζει τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Ο Υπουργός Εξωτερικών ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του με την ίδια διαδικασία.
2. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης συμβάλλει με τις προτάσεις του στην εκπόνηση της κοινής εξωτερικής πολιτικής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου των Υπουργών. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο και για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας.
3. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης κατέχει θέση Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι δε αρμόδιος, στο πλαίσιο της, για τις εξωτερικές σχέσεις και το συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του στο πλαίσιο της Επιτροπής, και μόνον για αυτές τις αρμοδιότητες, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης υπόκειται στις διαδικασίες που διέπουν τη λειτουργία της Επιτροπής.

Άρθρο 28 : Το Δικαστήριο

1. Το Δικαστήριο περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το Τακτικό Δικαστήριο και ειδικά δικαστήρια. Το Δικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή του Συντάγματος.

Τα κράτη μέλη καθορίζουν τα μέσα έννομης προστασίας που απαιτούνται για να διασφαλίζεται δραστική δικαστική προστασία στον τομέα του δικαίου της Ένωσης.

2. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απαρτίζεται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος και επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς.

Το Τακτικό Δικαστήριο απαρτίζεται από έναν τουλάχιστον δικαστή ανά κράτος μέλος : ο αριθμός των δικαστών καθορίζεται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και οι δικαστές του Τακτικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων με αδιαμφισβήτητη ανεξαρτησία που πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις των άρθρων III-260 και III-261, διορίζονται δε με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για εξαετή θητεία ανανεώσιμη.

3. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινείται :
  - για τις προσφυγές που ασκούνται από κράτη μέλη, Όργανα ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους III,
  - προδικαστικώς, κατόπιν αιτήματος εθνικών δικαστηρίων, σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή σχετικά με την ισχύ πράξεων που έχουν εκδοθεί από τα Όργανα,
  - σε άλλες περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα.

Κεφάλαιο II - Λοιπά Όργανα και Οργανισμοί

Άρθρο 29 : Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το νόμισμα της Ένωσης, το ευρώ, ασκούν τη νομισματική πολιτική της Ένωσης.
2. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών διευθύνεται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο κύριος στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, υποστηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ένωση για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης. Ασκεί και όλα τα άλλα καθήκοντα κεντρικής τράπεζας, δυνάμει των διατάξεων του Μέρους III και του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι Όργανο με νομική προσωπικότητα. Έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση του ευρώ. Κατά την άσκηση των εξουσιών της και στα οικονομικά της, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ανεξάρτητη. Τα Όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών δεσμεύονται να τηρούν την αρχή αυτήν.
4. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θεσπίζει τα μέτρα που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων της σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων III-77 έως III-83 και III-90 και σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις, τα κράτη μέλη που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ, καθώς και οι κεντρικές τους τράπεζες, διατηρούν τις αρμοδιότητές τους στο νομισματικό τομέα.
5. Στους τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της, ζητείται η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για κάθε σχέδιο πράξης της Ένωσης, καθώς και για κάθε σχέδιο εθνικής νομοθετικής διάταξης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί επίσης να υποβάλλει γνώμες.

6. Τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η σύνθεσή τους και οι μέθοδοι λειτουργίας τους καθορίζονται στα άρθρα III-84 έως III-87, καθώς και στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Άρθρο 30 : Το Ελεγκτικό Συνέδριο

1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι το Όργανο που εξασφαλίζει τον έλεγχο των λογαριασμών.
2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των δαπανών της Ένωσης και εξασφαλίζει την ορθή χρηματοοικονομική διαχείριση.
3. Το Ελεγκτικό Συνέδριο απαρτίζεται από έναν υπήκοο κάθε κράτους μέλους. Τα μέλη του ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία.

Άρθρο 31 : Τα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή επικουρούνται από μια Επιτροπή των Περιφερειών και μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, οι οποίες ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.
2. Η Επιτροπή των Περιφερειών απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, οι οποίοι είναι είτε εκλεγμένα μέλη οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή περιφερειακής διοίκησης, είτε ευθύνονται πολιτικώς έναντι μιας εκλεγμένης συνέλευσης.
3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανώσεων εργοδοτών, μισθωτών και άλλων αντιπροσωπευτικών φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωφελή, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα.
4. Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν πρέπει να δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης.

5. Οι κανόνες που αφορούν τη σύνθεση, το διορισμό των μελών, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των επιτροπών αυτών καθορίζονται από τα άρθρα III-292 έως III-298. Οι κανόνες που αφορούν τη σύνθεση επανεξετάζονται τακτικά από το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ώστε να ακολουθούν την οικονομική, κοινωνική και δημογραφική εξέλιξη της Ένωσης.

ΤΙΤΛΟΣ V : ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κεφάλαιο I - Κοινές διατάξεις

Άρθρο 32 : Οι νομικές πράξεις της Ένωσης

1. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται με το Σύνταγμα, η Ένωση χρησιμοποιεί ως νομικές πράξεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους III, τον ευρωπαϊκό νόμο, τον ευρωπαϊκό νόμο-πλαίσιο, τον ευρωπαϊκό κανονισμό, την ευρωπαϊκή απόφαση, τις συστάσεις και τις γνώμες.

Ο ευρωπαϊκός νόμος αποτελεί νομοθετική πράξη γενικής ισχύος. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο αποτελεί νομοθετική πράξη που δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή της μορφής και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Ο ευρωπαϊκός κανονισμός αποτελεί μη νομοθετική πράξη γενικής ισχύος για την εφαρμογή νομοθετικών πράξεων και ορισμένων ειδικών διατάξεων του Συντάγματος, δύναται δε είτε να είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και να ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος, είτε να δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά να αφήνει την επιλογή της μορφής και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Η ευρωπαϊκή απόφαση αποτελεί μη νομοθετική πράξη, δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς.

Οι συστάσεις και οι γνώμες που εκδίδονται από τα Όργανα δεν έχουν δεσμευτικά αποτελέσματα.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών, όταν επιλαμβάνονται προτάσεων νομοθετικών πράξεων, δεν εκδίδουν πράξεις που δεν προβλέπονται από το παρόν άρθρο στον σχετικό τομέα.

Άρθρο 33 : Οι νομοθετικές πράξεις

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο III-302. Εάν τα δύο Όργανα δεν συμφωνήσουν, η πράξη δεν εκδίδεται.

Στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο III-165, οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια μπορούν να εκδίδονται μετά από πρωτοβουλία ομάδας κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο III-302.

2. Στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη συμμετοχή του Συμβουλίου των Υπουργών ή από το Συμβούλιο των Υπουργών με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με ειδικές νομοθετικές διαδικασίες.

Άρθρο 34 : Οι μη νομοθετικές πράξεις

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή εκδίδουν ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή ευρωπαϊκές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 35 και 36 καθώς και στις περιπτώσεις που προβλέπονται με ειδική μνεία στο Σύνταγμα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται με ειδική μνεία στο Σύνταγμα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και ευρωπαϊκές αποφάσεις όταν της το επιτρέπει το Σύνταγμα.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όταν το επιτρέπει το Σύνταγμα, εκδίδουν συστάσεις.

Άρθρο 35 : Οι κατ' εξουσιοδότηση κανονισμοί

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια μπορούν να αναθέτουν στην Επιτροπή την εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση κανονισμών που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία του νόμου ή του νόμου-πλαισίου.

Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια οριοθετούν σαφώς τους στόχους, το περιεχόμενο, την έκταση και τη διάρκεια της εξουσιοδότησης. Τα ουσιώδη στοιχεία ενός τομέα δεν είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο εξουσιοδότησης ρυθμίζονται μόνο με νόμο ή νόμο-πλαίσιο.

2. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια καθορίζουν ρητώς τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εξουσιοδότηση. Οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν να συνίστανται στις ακόλουθες δυνατότητες :

- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να αποφασίσει την ανάκληση της εξουσιοδότησης,

- ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνον εφόσον, εντός της προθεσμίας που καθορίζει ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών δεν εκφράσει αντιρρήσεις.

Για τους σκοπούς του προηγούμενου εδαφίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών του και το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο 36 : Οι εκτελεστικές πράξεις

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα εσωτερικού δικαίου για την εφαρμογή των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης.
2. Όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, οι πράξεις αυτές μπορούν να αναθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή ή, σε ειδικές περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες και στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 39, στο Συμβούλιο των Υπουργών.
3. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει εκ των προτέρων γενικούς κανόνες και αρχές σχετικά με τους όρους ελέγχου των εκτελεστικών πράξεων της Ένωσης από τα κράτη μέλη.
4. Οι εκτελεστικές πράξεις της Ένωσης εκδίδονται ως ευρωπαϊκοί εκτελεστικοί κανονισμοί ή ευρωπαϊκές εκτελεστικές αποφάσεις.

Άρθρο 37 : Κοινές αρχές που διέπουν τις νομικές πράξεις της Ένωσης

1. Όταν το Σύνταγμα δεν προβλέπει συγκεκριμένη πράξη, τα Όργανα αποφασίζουν, τηρουμένων των εφαρμοστέων διαδικασιών, τη μορφή της πράξης που εκδίδουν σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας που προβλέπεται στο άρθρο 9.
2. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι, οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια, οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις αιτιολογούνται και παραπέμπουν σε προτάσεις ή γνώμες που προβλέπονται από το Σύνταγμα.

Άρθρο 38 : Δημοσίευση και έναρξη ισχύος

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια που εκδίδονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου των Υπουργών. Στις άλλες περιπτώσεις, υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου των Υπουργών. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, άλλως, την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους.
2. Οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις, όταν δεν καθορίζουν τους αποδέκτες τους ή όταν απευθύνονται σε όλα τα κράτη μέλη, υπογράφονται από τον Πρόεδρο του εκδίδοντος Οργάνου, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, άλλως, την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους.
3. Οι άλλες αποφάσεις κοινοποιούνται στους αποδέκτες τους και αρχίζουν να παράγουν αποτελέσματα με την κοινοποίησή τους.

Κεφάλαιο II - Ειδικές διατάξεις

Άρθρο 39 : Ειδικές διατάξεις εφαρμογής της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας η οποία βασίζεται στην ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής αλληλεγγύης των κρατών μελών, στον προσδιορισμό ζητημάτων γενικού ενδιαφέροντος και στην επίτευξη διαρκώς μεγαλύτερου βαθμού σύγκλισης των δράσεων των κρατών μελών.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης και καθορίζει τους στόχους της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκπονεί την πολιτική αυτή στο πλαίσιο των στρατηγικών γραμμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Μέρος III.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνουν τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.
4. Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας υλοποιείται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και από τα κράτη μέλη με τη χρησιμοποίηση των εθνικών μέσων και των μέσων της Ένωσης.
5. Τα κράτη μέλη συνεννοούνται στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών για κάθε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας γενικού ενδιαφέροντος, προκειμένου να καθορίζουν μια κοινή προσέγγιση. Προτού αναλάβει διεθνώς οποιαδήποτε ενέργεια ή οποιαδήποτε δέσμευση που θα μπορούσε να επηρεάσει τα συμφέροντα της Ένωσης, κάθε κράτος μέλος διαβουλεύεται με τα άλλα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή στο Συμβούλιο των Υπουργών. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, με τη σύγκλιση των ενεργειών τους, ότι η Ένωση είναι σε θέση να υπερασπίζεται διεθνώς τα συμφέροντά της και τις αξίες της. Τα κράτη μέλη είναι αλληλέγγυα μεταξύ τους.
6. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί τακτικά για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και ενημερώνεται για την εξέλιξή της.
7. Σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζουν ευρωπαϊκές αποφάσεις ομόφωνα, εκτός των περιπτώσεων που προβλέπονται στο Μέρος III. Αποφασίζουν μετά από πρόταση κράτους μέλους, του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης με την υποστήριξη της Επιτροπής. Δεν εκδίδονται ευρωπαϊκοί νόμοι ή ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια.
8. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα ότι το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνει αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία και σε άλλες περιπτώσεις πλην αυτών που προβλέπονται στο Μέρος III.

Άρθρο 40 : Ειδικές διατάξεις εφαρμογής της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας

1. Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας αποτελεί εγγενές στοιχείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Εξασφαλίζει στην Ένωση επιχειρησιακή ικανότητα βασισμένη σε μη στρατιωτικά και στρατιωτικά μέσα. Η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση των μέσων αυτών σε αποστολές εκτός της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίζει τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η εκτέλεση των καθηκόντων αυτών βασίζεται στα μέσα που παρέχουν τα κράτη μέλη.
2. Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας περιλαμβάνει την προοδευτική χάραξη κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης. Η κοινή αμυντική πολιτική θα οδηγήσει στην κοινή άμυνα όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λάβει σχετική απόφαση με ομοφωνία· στην περίπτωση αυτή, θα εισηγηθεί στα κράτη μέλη την υιοθέτηση μιας τέτοιας απόφασης, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Η πολιτική της Ένωσης κατά την έννοια του παρόντος άρθρου δεν θίγει τον ειδικό χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών, σέβεται τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη του Βόρειου Ατλαντικού για ορισμένα κράτη μέλη που θεωρούν ότι η κοινή άμυνά τους υλοποιείται στο πλαίσιο της Οργάνωσης της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού, και συνάδει με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας που θεσπίζεται στο πλαίσιο αυτό.

3. Τα κράτη μέλη θέτουν στη διάθεση Ένωσης, για την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, μη στρατιωτικές και στρατιωτικές δυνατότητες, προκειμένου να συμβάλουν στους στόχους που έχει καθορίσει το Συμβούλιο των Υπουργών. Τα κράτη μέλη που συγκροτούν μεταξύ τους πολυεθνικές δυνάμεις μπορούν επίσης να θέτουν τις δυνάμεις αυτές στη διάθεση της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να βελτιώσουν προοδευτικά τις στρατιωτικές τους δυνατότητες. Δημιουργείται Ευρωπαϊκός Οργανισμός Εξοπλισμών, Ερευνών και Στρατιωτικών Δυνατοτήτων για να προσδιορίζει τις επιχειρησιακές ανάγκες, να προωθεί μέτρα για την ικανοποίησή τους, να συμβάλλει στον προσδιορισμό και ενδεχομένως στην υλοποίηση κάθε μέτρου χρήσιμου για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα, να συμμετέχει στον προσδιορισμό ευρωπαϊκής πολιτικής δυνατοτήτων και εξοπλισμών και να επικουρεί το Συμβούλιο των Υπουργών στην αξιολόγηση της βελτίωσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων.

4. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, καθώς και αυτές που αφορούν την πραγματοποίηση μιας αποστολής βάσει του παρόντος άρθρου, λαμβάνονται από το Συμβούλιο των Υπουργών ομόφωνα ύστερα από πρόταση είτε του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης είτε ενός κράτους μέλους. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης μπορεί να προτείνει την προσφυγή σε εθνικά μέσα καθώς και στα μέσα της Ένωσης, ενδεχομένως από κοινού με την Επιτροπή.
5. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση μιας αποστολής, στο πλαίσιο της Ένωσης, σε ομάδα κρατών μελών προκειμένου να διατηρηθούν οι αξίες της Ένωσης και να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντά της. Η εκτέλεση τέτοιων αποστολών διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου III-211.
6. Τα κράτη μέλη που πληρούν υψηλότερα κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και έχουν αναλάβει μεταξύ τους δεσμευτικότερες υποχρεώσεις στον τομέα αυτό για την πραγματοποίηση των πλέον απαιτητικών αποστολών, θεσμοθετούν διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο της Ένωσης. Η συνεργασία αυτή διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου III-213.

7. Εφόσον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν λαμβάνει απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, καθιερώνεται στενότερη συνεργασία, στο πλαίσιο της Ένωσης, σε θέματα αμοιβαίας άμυνας. Δυνάμει της συνεργασίας αυτής, στην περίπτωση που ένα από τα συμμετέχοντα στη συνεργασία κράτη αποτελέσει αντικείμενο ένοπλης επίθεσης στο έδαφός του, τα άλλα συμμετέχοντα κράτη του παρέχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, στρατιωτικά και άλλα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Κατά την υλοποίηση της στενότερης συνεργασίας σε θέματα αμοιβαίας άμυνας τα συμμετέχοντα κράτη μέλη συνεργάζονται στενά με την Οργάνωση της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού. Ο τρόπος συμμετοχής, οι κανόνες λειτουργίας και οι διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής προβλέπονται στο άρθρο III-214.
8. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί τακτικά για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας και ενημερώνεται για την εξέλιξή της.

Άρθρο 41 : Ειδικές διατάξεις εφαρμογής του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

1. Η Ένωση συγκροτεί έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης :
- με τη θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων και ευρωπαϊκών νόμων-πλαισίων με στόχο, ενδεχομένως, την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, στους τομείς που απαριθμούνται στο Μέρος III,
  - ευνοώντας την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, ιδίως με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξωδικαστικών αποφάσεων,
  - με την επιχειρησιακή συνεργασία του συνόλου των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, περιλαμβανομένων των αρχών της αστυνομίας, των τελωνείων και άλλων υπηρεσιών ειδικευμένων στην πρόληψη και τη διαπίστωση αξιόποινων πράξεων.

2. Στα πλαίσια του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να συμμετέχουν στους μηχανισμούς αξιολόγησης που προβλέπονται στο άρθρο III-161, συμπράττουν δε στον πολιτικό έλεγχο της Ευρωπόλ και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust, σύμφωνα με τα άρθρα III-177 και III-174.
3. Στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, τα κράτη μέλη διαθέτουν δικαίωμα πρωτοβουλίας, σύμφωνα με το άρθρο III-165.

Άρθρο 42 : Ρήτρα αλληλεγγύης

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων που θέτουν στη διάθεσή της τα κράτη μέλη, για :
  - α) - την πρόληψη μιας τρομοκρατικής απειλής στο έδαφος των κρατών μελών,
- την προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του άμαχου πληθυσμού από ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση,
- την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών αρχών του, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης,
  - β) - την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών αρχών του, σε περίπτωση καταστροφής.
2. Οι λεπτομέρειες της εφαρμογής της διάταξης αυτής προβλέπονται στο άρθρο III-231.

Κεφάλαιο III - Οι ενισχυμένες συνεργασίες

Άρθρο 43 : Οι ενισχυμένες συνεργασίες

1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στα πλαίσια των μη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της Ένωσης, μπορούν να προσφεύγουν στα Όργανα της Ένωσης και να ασκούν αυτές τις αρμοδιότητες εφαρμόζοντας τις κατάλληλες διατάξεις του Συντάγματος, εντός των ορίων και σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από το παρόν άρθρο, καθώς και από τα άρθρα III-322 έως III-329.

Οι ενισχυμένες συνεργασίες σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγμάτωση των στόχων της Ένωσης, να διαφυλάσσουν τα συμφέροντά της και να ενισχύουν τη διαδικασία ολοκλήρωσής της. Είναι ανοικτές σε όλα τα κράτη μέλη κατά την καθιέρωσή τους, καθώς και ανά πάσα στιγμή, σύμφωνα με το άρθρο III-324.

2. Η έγκριση για την καθιέρωση μιας ενισχυμένης συνεργασίας χορηγείται από το Συμβούλιο των Υπουργών ως έσχατη λύση, εφόσον διαπιστώνεται στα πλαίσια των εργασιών του ότι οι στόχοι της δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσα σε εύλογο χρόνο από την Ένωση στο σύνολό της, και υπό τον όρο ότι θα συγκεντρώνει τουλάχιστον οκτώ κράτη μέλη. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου III-325.
3. Κατά τη θέσπιση των πράξεων στα πλαίσια του Συμβουλίου των Υπουργών, ψηφίζουν μόνον τα μέλη του που αντιπροσωπεύουν τα κράτη τα οποία συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία. Ωστόσο, στις συσκέψεις του Συμβουλίου των Υπουργών μπορούν να συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη.

Η ομοφωνία αποτελείται από τις ψήφους των αντιπροσώπων των συμμετεχόντων κρατών και μόνον. Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται η πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των συμμετεχόντων κρατών, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού αυτών των κρατών. Εφόσον το Σύνταγμα δεν απαιτεί από το Συμβούλιο των Υπουργών να αποφασίζει κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, ή εφόσον το Συμβούλιο των Υπουργών δεν αποφασίζει με πρωτοβουλία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, η απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των ψήφων των δύο τρίτων των συμμετεχόντων κρατών, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού αυτών των κρατών.

4. Οι πράξεις που θεσπίζονται στα πλαίσια μιας ενισχυμένης συνεργασίας δεσμεύουν μόνο τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτήν. Οι πράξεις αυτές δεν θεωρούνται ως κεκτημένο το οποίο χρήζει αποδοχής από τις υποψήφιες για ένταξη στην Ένωση χώρες.

ΤΙΤΛΟΣ VI : Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 44 : Αρχή της δημοκρατικής ισότητας

Σε όλες τις δραστηριότητές της, η Ένωση σέβεται την αρχή της ισότητας των πολιτών της.

Οι πολίτες τυγχάνουν ίσης προσοχής από τα Όργανα της Ένωσης.

Άρθρο 45 : Αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας

1. Η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.
2. Οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα στο επίπεδο της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών από τις κυβερνήσεις τους, οι οποίες φέρουν ίδια ευθύνη έναντι των εθνικών κοινοβουλίων, τα οποία εκλέγονται από τους πολίτες τους.
3. Κάθε πολίτης δικαιούται να συμμετέχει στο δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοικτά και εγγύτερα στους πολίτες.
4. Τα πολιτικά κόμματα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμβάλλουν στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνείδησης και στην έκφραση της βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Άρθρο 46 : Αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας

1. Τα Όργανα της Ένωσης δίδουν, με τα κατάλληλα μέσα, στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης.
2. Τα Όργανα της Ένωσης διατηρούν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών.
3. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνοχή και η διαφάνεια των δράσεων της Ένωσης, η Επιτροπή διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη.
4. Με πρωτοβουλία τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου πολιτών της Ένωσης από σημαντικό αριθμό κρατών μελών, μπορεί να καλείται η Επιτροπή να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι εν λόγω πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή του Συντάγματος. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τις διατάξεις σχετικά με τις ειδικές διαδικασίες και προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη διατύπωση τέτοιου αιτήματος πολιτών.

Άρθρο 47 : Οι κοινωνικοί εταίροι και ο αυτόνομος κοινωνικός διάλογος

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει και προάγει το ρόλο των κοινωνικών εταίρων στο επίπεδο της Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων, διευκολύνει δε τον μεταξύ τους διάλογο, σεβόμενη την αυτονομία τους.

Άρθρο 48 : Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διορίζει Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή, ο οποίος παραλαμβάνει τις καταγγελίες για περιπτώσεις κακοδιοίκησης στα πλαίσια των Οργάνων, οργανισμών ή φορέων της Ένωσης. Ερευνά τις καταγγελίες αυτές και συντάσσει σχετικές εκθέσεις. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία.

Άρθρο 49 : Διαφάνεια των εργασιών των Οργάνων της Ένωσης

1. Προκειμένου να προωθήσουν τη χρηστή διακυβέρνηση και να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, τα Όργανα, οι οργανισμοί και οι φορείς της Ένωσης διεξάγουν τις εργασίες τους όσο το δυνατόν πιο ανοικτά.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεδριάζει δημόσια, καθώς και το Συμβούλιο των Υπουργών όταν εξετάζει και υιοθετεί νομοθετική πρόταση.
3. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, ανεξαρτήτως μορφής, των Οργάνων, των οργανισμών και φορέων της Ένωσης, υπό τους όρους που προβλέπονται στο Μέρος III.
4. Ευρωπαϊκός νόμος ορίζει τις γενικές αρχές και τους περιορισμούς που διέπουν, για λόγους δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος, την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης σε αυτά τα έγγραφα.
5. Κάθε Όργανο, οργανισμός ή φορέας που αναφέρεται στην παράγραφο 3 θεσπίζει στον εσωτερικό του κανονισμό ειδικές διατάξεις για την πρόσβαση στα έγγραφα, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που προβλέπεται στην παράγραφο 4.

Άρθρο 50 : Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Άρθρο 51 : Καθεστώς των εκκλησιών και των μη ομολογιακών ενώσεων

1. Η Ένωση σέβεται και δεν θίγει το καθεστώς που έχουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι εκκλησίες και οι θρησκευτικές ενώσεις ή κοινότητες στα κράτη μέλη.
2. Η Ένωση σέβεται παρομοίως το καθεστώς των φιλοσοφικών και μη ομολογιακών οργανώσεων.
3. Η Ένωση διατηρεί ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις εκκλησίες και τις οργανώσεις αυτές, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη ταυτότητα και συμβολή τους.

ΤΙΤΛΟΣ VII : ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 52 : Δημοσιονομικές και οικονομικές αρχές

1. Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες της Ένωσης πρέπει να προβλέπονται για κάθε οικονομικό έτος και να εγγράφονται στον προϋπολογισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους III.
2. Ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ως προς τα έσοδα και τις δαπάνες.
3. Οι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό δαπάνες εγκρίνονται για τη διάρκεια του οικονομικού έτους, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο III-318.
4. Η εκτέλεση των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό δαπανών απαιτεί προηγουμένως έκδοση νομικά δεσμευτικής πράξης που να παρέχει τη νομική βάση για τις ενέργειες της Ένωσης και την εκτέλεση των δαπανών, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο III-318. Η εν λόγω πράξη πρέπει να έχει τη μορφή ευρωπαϊκού νόμου, ευρωπαϊκού νόμου-πλαίσιου, ευρωπαϊκού κανονισμού ή ευρωπαϊκής απόφασης.

5. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η δημοσιονομική πειθαρχία, η Ένωση δεν εκδίδει μέτρα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον προϋπολογισμό, χωρίς να παρέχει την εγγύηση ότι η πρόταση ή το μέτρο αυτό δύναται να χρηματοδοτηθεί στα πλαίσια των ιδίων πόρων της Ένωσης και του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου που αναφέρεται στο άρθρο 54.
6. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης εκτελείται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Ένωση προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι πιστώσεις που εγγράφονται στον προϋπολογισμό χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.
7. Η Ένωση και τα κράτη μέλη καταπολεμούν την απάτη ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-321.

Άρθρο 53 : Πόροι της Ένωσης

1. Η Ένωση προικίζεται με επαρκή μέσα για την επίτευξη των στόχων της και την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών της.
2. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου, με την επιφύλαξη των άλλων εσόδων, από ιδίους πόρους.
3. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου των Υπουργών καθορίζει το ανώτατο όριο των πόρων της Ένωσης και μπορεί να καθιερώνει νέες κατηγορίες πόρων ή να καταργεί υφιστάμενη κατηγορία. Ο νόμος αυτός τίθεται σε ισχύ μόνον μετά την έγκρισή του από τα κράτη μέλη, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
4. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου των Υπουργών καθορίζει τις ρυθμίσεις σχετικά με τους πόρους της Ένωσης. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από έγκριση του Κοινοβουλίου.

Άρθρο 54 : Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

1. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο έχει ως στόχο να εξασφαλίζει την ομαλή εξέλιξη των δαπανών της Ένωσης εντός των ορίων των ιδίων πόρων. Καθορίζει το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων ανά κατηγορία δαπανών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-308.
2. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θεσπίζεται με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου των Υπουργών. Το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνει τη σχετική απόφαση μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται.
3. Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης καταρτίζεται τηρουμένου του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.
4. Κατά τη θέσπιση του πρώτου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου μετά τη θέση του Συντάγματος σε ισχύ, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ομοφωνία.

Άρθρο 55 : Ο προϋπολογισμός της Ένωσης

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδουν, μετά από πρόταση της Επιτροπής και σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που προβλέπονται στο άρθρο III-310, τον ευρωπαϊκό νόμο με τον οποίο θεσπίζεται ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης.

ΤΙΤΛΟΣ VIII : Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ

Άρθρο 56 : Η Ένωση και το εγγύς περιβάλλον της

1. Η Ένωση αναπτύσσει με τα γειτονικά κράτη προνομιακές σχέσεις, με στόχο την εγκαθίδρυση ενός χώρου ευημερίας και καλής γειτονίας, ο οποίος θεμελιώνεται στις αξίες της Ένωσης και χαρακτηρίζεται από στενές και ειρηνικές σχέσεις οι οποίες βασίζονται στη συνεργασία.

2. Για το σκοπό αυτό, η Ένωση μπορεί να συνάπτει και να εφαρμόζει ειδικές συμφωνίες με τα εν λόγω κράτη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-227. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις καθώς και τη δυνατότητα διεξαγωγής κοινών δράσεων. Η εφαρμογή τους αποτελεί αντικείμενο περιοδικών διαβουλεύσεων.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΧ : Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο 57 : Κριτήρια επιλεξιμότητας και διαδικασία προσχώρησης στην Ένωση

1. Η Ένωση είναι ανοικτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες που αναφέρονται στο άρθρο 2 και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.
2. Κάθε ευρωπαϊκό κράτος το οποίο επιθυμεί να γίνει μέλος της Ένωσης απευθύνει την αίτησή του στο Συμβούλιο των Υπουργών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών ενημερώνονται για την αίτηση αυτή. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα, αφού ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής και μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι όροι και οι λεπτομέρειες της προσχώρησης αποτελούν αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών και του αιτούντος κράτους. Η συμφωνία αυτή υποβάλλεται από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη σε επικύρωση, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Άρθρο 58 : Αναστολή του δικαιώματος συμμετοχής στην Ένωση

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών δύναται, αποφασίζοντας με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών του, ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του ενός τρίτου των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή της Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνει την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών που μνημονεύονται στο άρθρο 2. Το Συμβούλιο των Υπουργών, προτού προβεί στη διαπίστωση αυτή, ακούει το εν λόγω κράτος μέλος, και δύναται, αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία, να του απευθύνει συστάσεις.

Το Συμβούλιο των Υπουργών επαληθεύει τακτικά ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι λόγοι που οδήγησαν στη διαπίστωση αυτή.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δύναται, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση του ενός τρίτου των κρατών μελών ή της Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνει την ύπαρξη σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών που μνημονεύονται στο άρθρο 2, αφού καλέσει το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.
3. Εφόσον γίνει η αναφερόμενη στην παράγραφο 2 διαπίστωση, το Συμβούλιο των Υπουργών δύναται να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση, με ειδική πλειοψηφία, με την οποία αναστέλλει ορισμένα δικαιώματα τα οποία απορρέουν από την εφαρμογή του Συντάγματος ως προς το εν λόγω κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ψήφου αυτού του κράτους μέλους στο Συμβούλιο των Υπουργών. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνει υπόψη του τις πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας αναστολής στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις φυσικών και νομικών προσώπων.

Σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω κράτος μέλος εξακολουθεί να δεσμεύεται από τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του Συντάγματος.

4. Το Συμβούλιο των Υπουργών δύναται να εκδώσει εν συνεχεία, με ειδική πλειοψηφία, ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία τροποποιεί ή καταργεί μέτρα που έλαβε σύμφωνα με την παράγραφο 3, ανάλογα με τις μεταβολές της κατάστασης η οποία οδήγησε στην επιβολή τους.
5. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει χωρίς να λαμβάνει υπόψη του την ψήφο του εν λόγω κράτους μέλους. Αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν τη θέσπιση των αποφάσεων που αναφέρονται στη παράγραφο 2.

Η παρούσα παράγραφος ισχύει και στην περίπτωση κατά την οποία δικαιώματα ψήφου έχουν ανασταλεί σύμφωνα με την παράγραφο 3.

6. Για τους σκοπούς των παραγράφων 1 και 2, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία των μελών του.

Άρθρο 59 : Εθελούσια αποχώρηση από την Ένωση

1. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς του κανόνες.
2. Το κράτος μέλος που αποφασίζει να αποχωρήσει γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο επιλαμβάνεται της γνωστοποίησης αυτής. Με βάση τους προσανατολισμούς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το εν λόγω κράτος συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομέρειες της αποχώρησής του, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών του σχέσεων με την Ένωση. Η συμφωνία αυτή συνάπτεται εξ ονόματος της Ένωσης από το Συμβούλιο των Υπουργών, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ο αντιπρόσωπος του αποχωρούντος κράτους μέλους δεν συμμετέχει ούτε στις συζητήσεις ούτε στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου των Υπουργών που το αφορούν.

3. Το Σύνταγμα παύει να ισχύει στο ενδιαφερόμενο κράτος από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αποχώρησης ή, ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, δύο έτη μετά τη γνωστοποίηση που μνημονεύεται στην παράγραφο 2, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σε συμφωνία με το εν λόγω κράτος μέλος, αποφασίσει την παράταση αυτής της προθεσμίας.
4. Εάν το κράτος που αποχώρησε από την Ένωση ζητήσει την εκ νέου προσχώρησή του, η αίτησή αυτή υπόκειται στη διαδικασία του άρθρου 57.

ΜΕΡΟΣ II

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Οι λαοί της Ευρώπης, εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους μία διαρκώς στενότερη ένωση, αποφάσισαν να μοιραστούν ένα ειρηνικό μέλλον θεμελιωμένο σε κοινές αξίες.

Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης· ερείδεται στις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Η Ένωση συμβάλλει στη διαφύλαξη και την ανάπτυξη αυτών των κοινών αξιών, σεβόμενη την πολυμορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων των λαών της Ευρώπης καθώς και την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της και την οργάνωση της δημόσιας εξουσίας τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο· επιδιώκει να προαγάγει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη και εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων καθώς και την ελευθερία εγκατάστασης.

Προς το σκοπό αυτόν, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό το πρίσμα των κοινωνικών αλλαγών, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, καθιστώντας τα πιο αντιληπτά σε ένα Χάρτη.

Ο παρών Χάρτης επιβεβαιώνει, σεβόμενος τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Ένωσης, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας, τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εν προκειμένω, ο Χάρτης θα ερμηνεύεται από τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των επεξηγήσεων που καταρτίστηκαν καθ' υπόδειξη του Προεδρείου της Συνέλευσης που συνέταξε το Χάρτη.

Η απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών συνεπάγεται ευθύνες και καθήκοντα έναντι τόσο των τρίτων όσο και της ανθρώπινης κοινότητας και των μελλοντικών γενεών.

Κατά συνέπεια, η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που ορίζονται κατωτέρω.

ΤΙΤΛΟΣ Ι : ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Άρθρο II-1 : Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

Άρθρο II-2 : Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.
2. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου ούτε να εκτελεστεί.

Άρθρο II-3 : Δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητά του.
2. Στο πεδίο της ιατρικής και της βιολογίας, πρέπει να τηρούνται ιδίως τα εξής :
  - α) η ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται από το νόμο,
  - β) η απαγόρευση των ευγονικών πρακτικών, ιδίως όσων αποσκοπούν στην επιλογή των προσώπων,
  - γ) η απαγόρευση της μετατροπής του ανθρώπινου σώματος και των μερών του σε πηγή κέρδους,
  - δ) η απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης των ανθρωπίνων όντων.

Άρθρο II-4 : Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

Άρθρο II-5 : Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας

1. Κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλεία ούτε σε ειλωτεία.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
3. Απαγορεύεται η εμπορία των ανθρωπίνων όντων.

ΤΙΤΛΟΣ II : ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Άρθρο II-6 : Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια.

Άρθρο II-7 : Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.

Άρθρο II-8 : Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Άρθρο II-9 : Δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας

Το δικαίωμα γάμου και το δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο II-10 : Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται την ελευθερία μεταβολής θρησκεύματος ή πεποιθήσεων καθώς και την ελευθερία εκδήλωσης του θρησκεύματος ή των πεποιθήσεών του, ατομικά ή συλλογικά, δημοσία ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές.
2. Το δικαίωμα αντίρρησης συνειδήσεως αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή του.

Άρθρο II-11 : Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.
2. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Άρθρο II-12 : Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και το συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σ' αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του.
2. Τα πολιτικά κόμματα, στο επίπεδο της Ένωσης, συμβάλλουν στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Άρθρο II-13 : Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης

Η τέχνη και η επιστημονική έρευνα είναι ελεύθερες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σεβαστή.

Άρθρο II-14 : Δικαίωμα εκπαίδευσης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
3. Η ελευθερία ίδρυσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σεβασμό των δημοκρατικών αρχών καθώς και το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν την εκπαίδευση και τη μόρφωση των τέκνων τους σύμφωνα με τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές και παιδαγωγικές πεποιθήσεις τους, γίνονται σεβαστά σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο II-15 : Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα.
2. Κάθε πολίτης της Ένωσης είναι ελεύθερος να αναζητά απασχόληση, να εργάζεται, να εγκαθίσταται ή να παρέχει υπηρεσίες σε κάθε κράτος μέλος.
3. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης.

Άρθρο Π-16 : Επιχειρηματική ελευθερία

Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο Π-17 : Δικαίωμα ιδιοκτησίας

1. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από το νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.
2. Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται.

Άρθρο Π-18 : Δικαίωμα ασύλου

Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και σύμφωνα με το Σύνταγμα.

Άρθρο Π-19 : Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης

1. Απαγορεύονται οι συλλογικές απελάσεις.
2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ : ΙΣΟΤΗΤΑ

Άρθρο Π-20 : Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

Άρθρο Π-21 : Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
2. Απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας, εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος και με την επιφύλαξη οποιασδήποτε από τις ειδικές του διατάξεις.

Άρθρο II-22 : Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία

Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

Άρθρο II-23 : Ισότητα ανδρών και γυναικών

Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές.

Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

Άρθρο II-24 : Δικαιώματα του παιδιού

1. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους. Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.
2. Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
3. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να διατηρεί τακτικές προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

Άρθρο II-25 : Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

Άρθρο II-26 : Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΤΙΤΛΟΣ IV : ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Άρθρο II-27 : Δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης

Εξασφαλίζεται στους εργαζομένους ή τους εκπροσώπους τους, στα ενδεδειγμένα επίπεδα, εγκαίρως ενημέρωση και διαβούλευση, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-28 : Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων

Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, ή οι αντίστοιχες οργανώσεις τους, έχουν, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, δικαίωμα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις στα ενδεδειγμένα επίπεδα καθώς και να προσφεύγουν, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, σε συλλογικές δράσεις για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της απεργίας.

Άρθρο II-29 : Δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

Άρθρο II-30 : Προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης

Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα προστασίας έναντι κάθε αδικαιολόγητης απόλυσης, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-31 : Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας

1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε υγιεινές, ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.
2. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών.

Άρθρο II-32 : Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία

Η εργασία των παιδιών απαγορεύεται. Η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους και εξαιρέσει περιορισμένων παρεκκλίσεων.

Οι νέοι που εργάζονται πρέπει να απολαύουν συνθηκών εργασίας προσαρμοσμένων στην ηλικία τους και να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση ή από οποιαδήποτε εργασία που θα μπορούσε να βλάψει την ασφάλειά τους, την υγεία τους, τη σωματική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή τους ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

Άρθρο II-33 : Οικογενειακή ζωή και επαγγελματική ζωή

1. Η οικογένεια απολαύει νομικής, οικονομικής και κοινωνικής προστασίας.
2. Κάθε πρόσωπο, προκειμένου να μπορεί να συνδυάζει την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή του, έχει δικαίωμα προστασίας από την απόλυση για λόγους που συνδέονται με τη μητρότητα καθώς και δικαίωμα αμειβόμενης άδειας μητρότητας και γονικής άδειας μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία παιδιού.

Άρθρο II-34 : Κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή

1. Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στις κοινωνικές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.
2. Κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως εντός της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.
3. Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-35 : Προστασία της υγείας

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου.

Άρθρο Π-36 : Πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως αυτό προβλέπεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, σύμφωνα με το Σύνταγμα, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης.

Άρθρο Π-37 : Προστασία του περιβάλλοντος

Το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητάς του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης και να διασφαλίζονται σύμφωνα με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης.

Άρθρο Π-38 : Προστασία του καταναλωτή

Οι πολιτικές της Ένωσης διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.

ΤΙΤΛΟΣ V : ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Άρθρο Π-39 : Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.
2. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται με άμεση και καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία.

Άρθρο Π-40 : Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές

Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

Άρθρο Π-41 : Δικαίωμα χρηστής διοίκησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του από τα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει ιδίως :
  - α) το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση προτού ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του,
  - β) το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στο φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου,
  - γ) την υποχρέωση της διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της.
3. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αποκατάσταση εκ μέρους της Ένωσης της ζημίας που του προξένησαν τα Όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών.
4. Κάθε πρόσωπο μπορεί να απευθύνεται στα Όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και πρέπει να λαμβάνει απάντηση στην ίδια γλώσσα.

Άρθρο Π-42 : Δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των Οργάνων, οργανισμών και φορέων της Ένωσης, σε οποιαδήποτε μορφή κι αν παράγονται.

Άρθρο Π-43 : Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα να προσφεύγει στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των Οργάνων, οργανισμών ή φορέων της Ένωσης, με εξαίρεση το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και το Τακτικό Δικαστήριο κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων τους.

Άρθρο Π-44 : Δικαίωμα αναφοράς

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο Π-45 : Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών.
2. Η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής μπορεί να χορηγείται, σύμφωνα με το Σύνταγμα, στους υπηκόους των τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους.

Άρθρο Π-46 : Διπλωματική και προξενική προστασία

Κάθε πολίτης της Ένωσης απολαύει, στο έδαφος τρίτων χωρών στις οποίες δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού.

ΤΙΤΛΟΣ VI : ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Άρθρο II-47 : Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου

Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του.

Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται ευεργέτημα πενίας, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Άρθρο II-48 : Τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης

1. Κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με το νόμο.
2. Διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπεράσπισης σε κάθε κατηγορούμενο.

Άρθρο II-49 : Αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιοποιώνων πράξεων και ποινών

1. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί για πράξη ή παράλειψη, η οποία δεν αποτελούσε, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη η οποία επιβαλλόταν κατά τη στιγμή της τέλεσης του αδικήματος. Εάν, μετά την τέλεση του αδικήματος, προβλεφθεί με νόμο ελαφρύτερη ποινή, επιβάλλεται αυτή η ποινή.
2. Το παρόν άρθρο δεν επηρεάζει τη δίκη και την τιμωρία ατόμου ενόχου για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, ήταν εγκληματική σύμφωνα με τις γενικές αρχές που αναγνωρίζονται από όλα τα έθνη.
3. Η αυστηρότητα της ποινής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς το αδίκημα.

Άρθρο II-50 : Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη

Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο.

ΤΙΤΛΟΣ VII : ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

Άρθρο II-51 : Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της ανατίθενται από τα άλλα μέρη του Συντάγματος.
2. Ο παρών Χάρτης δεν επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν δημιουργεί καμία νέα αρμοδιότητα και κανένα νέο καθήκον για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που καθορίζονται στα άλλα μέρη του Συντάγματος.

Άρθρο II-52 : Εμβέλεια και ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών

1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.
2. Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον παρόντα Χάρτη, και τα οποία διέπονται από διατάξεις άλλων μερών του Συντάγματος, ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται από αυτά τα μέρη.
3. Στο μέτρο που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.
4. Στο βαθμό που ο παρών Χάρτης αναγνωρίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα όπως αυτά απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, τα εν λόγω δικαιώματα ερμηνεύονται σύμφωνα με τις παραδόσεις αυτές.
5. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη που περιέχουν αρχές μπορούν να τίθενται σε εφαρμογή με νομοθετικές και εκτελεστικές πράξεις των Οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, και με πράξεις των κρατών μελών όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, κατά την άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Οι διατάξεις αυτές υπόκεινται στην κρίση δικαστηρίου μόνον κατά την ερμηνεία αυτών των πράξεων και για τον έλεγχο της νομιμότητάς τους.
6. Οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές λαμβάνονται πλήρως υπόψη όπως καθορίζεται στον παρόντα Χάρτη.

Άρθρο Π-53 : Επίπεδο προστασίας

Καμία διάταξη του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης, το διεθνές δίκαιο καθώς και από τις διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες είναι μέρη η Ένωση ή όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και από τα Συντάγματα των κρατών μελών.

Άρθρο Π-54 : Απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος

Καμία από τις διατάξεις του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως συνεπαγόμενη δικαίωμα επίδοσης σε δραστηριότητα ή εκτέλεσης πράξης που αποσκοπούν στην κατάλυση των δικαιωμάτων ή ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη ή σε περιορισμούς των δικαιωμάτων και ελευθεριών ευρύτερους από τους προβλεπόμενους σε αυτόν.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΡΗΤΡΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο ΙΙΙ-1

Η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή μεταξύ των διάφορων πολιτικών και δράσεων που αναφέρονται στο παρόν Μέρος λαμβάνοντας υπόψη το πλήρες φάσμα των στόχων της Ένωσης και σύμφωνα με την αρχή της ανάθεσης των αρμοδιοτήτων.

Άρθρο ΙΙΙ-2

Σε όλες τις δράσεις που αναφέρονται στο παρόν Μέρος, η Ένωση επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Άρθρο ΙΙΙ-3

Κατά τον καθορισμό και την υλοποίηση των πολιτικών και δράσεων που αναφέρονται στο παρόν Μέρος, η Ένωση προσπαθεί να καταπολεμά κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Άρθρο ΙΙΙ-4

Οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να εντάσσονται στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων της Ένωσης που αναφέρονται στο παρόν Μέρος, ιδίως προκειμένου να προωθείται η βιώσιμη ανάπτυξη.

Άρθρο ΙΙΙ-5

Οι απαιτήσεις της προστασίας του καταναλωτή λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών και δράσεων της Ένωσης.

Άρθρο ΙΙΙ-6

Με την επιφύλαξη των άρθρων ΙΙΙ-55, ΙΙΙ-56 και ΙΙΙ-136, και με δεδομένη τη θέση που κατέχουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος ως υπηρεσίες στις οποίες οι πάντες στην Ένωση αποδίδουν αξία, καθώς και λόγω της συμβολής των υπηρεσιών αυτών στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της, η Ένωση και τα κράτη μέλη, εντός των ορίων των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους και εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος, μεριμνούν ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων, ιδίως οικονομικών και δημοσιονομικών, οι οποίες επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τις εν λόγω αρχές και προϋποθέσεις.

ΤΙΤΛΟΣ II

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

Άρθρο III-7

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να ρυθμίζει την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας όπως ορίζει το άρθρο I-4.

Άρθρο III-8

1. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται δυνάμει αυτού στην Ένωση, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει τις βασικές αρχές των μέτρων ενθάρρυνσης της Ένωσης και να καθορίζει τέτοια μέτρα για την υποστήριξη των δράσεων των κρατών μελών, αποκλειομένης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεών τους.

Άρθρο III-9

1. Εάν, προς διευκόλυνση της άσκησης του προβλεπόμενου στο άρθρο I-8 δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και της ελεύθερης διαμονής κάθε πολίτη της Ένωσης απαιτείται δράση της Ένωσης και εφόσον το Σύνταγμα δεν έχει προβλέψει εξουσίες προς τούτο, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα για το σκοπό αυτό.
2. Για τον ίδιο σκοπό και εκτός εάν το Σύνταγμα έχει προβλέψει σχετικές εξουσίες δράσης, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να θεσπίζει μέτρα σχετικά με τα διαβατήρια, τα δελτία ταυτότητας, τους τίτλους διαμονής ή κάθε άλλο εξομοιούμενο έγγραφο, καθώς και μέτρα σχετικά με την κοινωνική ασφάλεια ή την κοινωνική προστασία. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-10

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών καθορίζει τους τρόπους άσκησης του προβλεπόμενου στο άρθρο I-8 δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές και στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για κάθε πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος κατοικίας του, χωρίς να είναι υπήκοος του κράτους αυτού. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι διατάξεις αυτές μπορούν να προβλέπουν παρεκκλίσεις όταν αυτό δικαιολογείται λόγω ειδικών προβλημάτων σε κράτος μέλος.

Το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ασκείται με την επιφύλαξη του άρθρου III-232, παράγραφος 2 και των μέτρων που έχουν θεσπιστεί προς εφαρμογήν του.

Άρθρο III-11

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν τη διπλωματική και προξενική προστασία των πολιτών της Ένωσης στις τρίτες χώρες, όπως ορίζει το άρθρο I-8.

Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα για να διευκολυνθεί η προστασία αυτή. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-12

Οι γλώσσες στις οποίες κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να απευθύνεται γραπτώς στα θεσμικά και συμβουλευτικά όργανα δυνάμει του άρθρου I-8 και να λαμβάνει απάντηση είναι εκείνες που απαριθμούνται στο άρθρο IV-10. Τα θεσμικά και συμβουλευτικά όργανα που αναφέρονται στο παρόν άρθρο είναι αυτά που αναφέρονται στα άρθρα I-18 παράγραφος 2, I-30 και I-31, καθώς και ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής.

Άρθρο III-13

Η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ανά τριετία σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου I-8 και του παρόντος Τίτλου. Στην έκθεση αυτή λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη της Ένωσης.

Επ' αυτής της βάσεως, και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου Υπουργών μπορεί να συμπληρώνει τα δικαιώματα που προβλέπονται στο άρθρο I-8. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο τίθεται σε ισχύ μόνον αφού εγκριθεί από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

ΤΜΗΜΑ 1

ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Άρθρο ΙΙΙ-14

1. Η Ένωση θεσπίζει τα μέτρα για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, τα άρθρα ΙΙΙ-15, ΙΙΙ-26 παράγραφος 1, ΙΙΙ-29, ΙΙΙ-39, ΙΙΙ-62, ΙΙΙ-65, ΙΙΙ-143 και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος.
2. Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος.
3. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, θεσπίζει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τις κατευθυντήριες γραμμές και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εξασφάλιση ισόρροπης προόδου σε όλους τους σχετικούς τομείς.

Άρθρο ΙΙΙ-15

Κατά τη διατύπωση των προτάσεων της για την υλοποίηση των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-14, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της το μέγεθος των προσπαθειών τις οποίες πρέπει να καταβάλουν, για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς, ορισμένες οικονομίες που εμφανίζουν διαφορετικό βαθμό ανάπτυξης και μπορεί να προτείνει κατάλληλα μέτρα.

Εάν τα μέτρα αυτά λάβουν τη μορφή παρεκκλίσεων, πρέπει να έχουν προσωρινό χαρακτήρα και να επιφέρουν την ελάχιστη δυνατή διαταραχή στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Άρθρο III-16

Τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους για να προβαίνουν σε κοινές ενέργειες προς αποτροπή παρακώλυσης της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς εξαιτίας μέτρων που λαμβάνει κράτος μέλος σε περίπτωση σοβαρής εσωτερικής διαταραχής της δημοσίας τάξης, σε περίπτωση πολέμου ή σοβαρής διεθνούς έντασης που αποτελεί απειλή πολέμου, ή προς εκπλήρωση υποχρεώσεων που έχει αναλάβει με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας.

Άρθρο III-17

Εάν τα μέτρα που λαμβάνονται στις περιπτώσεις των άρθρων III-6 και III-34 έχουν ως αποτέλεσμα τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, η Επιτροπή εξετάζει μαζί με το ενδιαφερόμενο κράτος τους όρους υπό τους οποίους τα μέτρα αυτά μπορούν να προσαρμοσθούν στους κανόνες που θεσπίζει το Σύνταγμα.

Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων III-265 και III-266, η Επιτροπή ή οιοδήποτε κράτος μέλος μπορεί να προσφεύγει απευθείας στο Δικαστήριο, εάν θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στα άρθρα III-6 και III-34. Το Δικαστήριο αποφασίζει κεκλεισμένων των θυρών.

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Υποτμήμα 1

Οι εργαζόμενοι

Άρθρο III-18

1. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός της Ένωσης.
2. Απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας.
3. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα, με την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας, :
  - α) να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας,
  - β) να διακινούνται ελεύθερα για το σκοπό αυτό στο έδαφος των κρατών μελών,

- γ) να διαμένουν σε ένα από τα κράτη μέλη με το σκοπό την άσκηση εργασίας σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των υπηκόων του συγκεκριμένου κράτους μέλους,
  - δ) να παραμένουν στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και μετά την άσκηση εργασίας σε αυτό, υπό τους όρους που προβλέπονται σε ευρωπαϊκούς κανονισμούς που εκδίδει η Επιτροπή.
4. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται όσον αφορά τις θέσεις εργασίας στη δημόσια διοίκηση.

Άρθρο III-19

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, όπως ορίζει το άρθρο III-18. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο αποσκοπεί ιδίως :

- α) στην εξασφάλιση στενής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών εργασίας,
- β) στην κατάργηση των διοικητικών διαδικασιών και πρακτικών, όπως και των προθεσμιών που προβλέπονται για την πρόσληψη σε διαθέσιμη θέση εργασίας, οι οποίες απορρέουν είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, και των οποίων η διατήρηση θα αποτελούσε εμπόδιο στην ελευθέρωση της διακίνησης των εργαζομένων,
- γ) στην κατάργηση όλων των προθεσμιών και άλλων περιοριστικών διατάξεων που προβλέπονται είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες επιβάλλουν στους εργαζόμενους των άλλων κρατών μελών όρους διαφορετικούς από εκείνους που ισχύουν για τους ημεδαπούς εργαζόμενους, όσον αφορά την ελεύθερη επιλογή εργασίας,
- δ) στη δημιουργία μηχανισμών καταλλήλων να φέρουν σε αντιστοίχιση την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας και να διευκολύνουν την εξισορρόπησή τους κατά τρόπο που να αποτρέπει σοβαρούς κινδύνους για το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο απασχόλησης στις διάφορες περιφέρειες και στους διάφορους κλάδους.

Άρθρο III-20

Τα κράτη μέλη προωθούν, στο πλαίσιο κοινού προγράμματος, την ανταλλαγή εργαζόμενων νέων.

Άρθρο III-21

Στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με την καθιέρωση συστήματος που εξασφαλίζει στους διακινούμενους εργαζόμενους, μισθωτούς και μη μισθωτούς, και στους εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα :

- α) το συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες για την απόκτηση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής καθώς και για τον υπολογισμό του ύψους αυτής,
- β) την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στις επικράτειες των κρατών μελών.

Υποτήμα 2

Ελευθερία εγκατάστασης

Άρθρο III-22

Στο πλαίσιο του παρόντος υποτήματος, οι περιορισμοί της ελευθερίας εγκατάστασης των υπηκόων ενός κράτους μέλους στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους απαγορεύονται.

Η απαγόρευση αυτή εκτείνεται επίσης στους περιορισμούς για την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών από υπηκόους ενός κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένοι στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους.

Οι υπήκοοι κράτους μέλους δικαιούνται να έχουν, στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, πρόσβαση σε μη μισθωτές δραστηριότητες και να προβαίνουν στην άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών, καθώς και στη σύσταση και τη διαχείριση επιχειρήσεων, και ιδίως εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου III-27, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκατάστασης για τους δικούς του υπηκόους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του τμήματος σχετικά με την κυκλοφορία κεφαλαίων.

Άρθρο III-23

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για την επίτευξη της ελευθερίας εγκατάστασης σε ορισμένη δραστηριότητα. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή ασκούν τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί από την παράγραφο 1, ιδίως :

- α) με την αντιμετώπιση γενικώς κατά προτεραιότητα εκείνων των δραστηριοτήτων για τις οποίες η ελευθερία εγκατάστασης αποτελεί ιδιαίτερα χρήσιμη συμβολή στην ανάπτυξη της παραγωγής και του εμπορίου,
- β) με την εξασφάλιση στενής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών διοικητικών υπηρεσιών, για τη διακρίβωση της ιδιαίτερης κατάστασης των διαφόρων τομέων δραστηριοτήτων εντός της Ένωσης,

- γ) με την κατάργηση εκείνων των διοικητικών διαδικασιών και πρακτικών που απορρέουν είτε από τις εθνικές νομοθεσίες είτε από προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, των οποίων η διατήρηση θα παρεμπόδιζε την ελευθερία εγκατάστασης,
- δ) με την εξασφάλιση ότι οι μισθωτοί εργαζόμενοι κράτους μέλους, οι οποίοι απασχολούνται στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, μπορούν να παραμένουν στην επικράτεια του κράτους αυτού για να ασκήσουν μη μισθωτή δραστηριότητα, εφόσον πληρούν τους όρους τους οποίους θα όφειλαν να πληρούν εάν έφθαναν στο κράτος αυτό τη στιγμή που επιθυμούν να αναλάβουν τη σχετική δραστηριότητα,
- ε) με την παροχή της δυνατότητας απόκτησης και εκμετάλλευσης εγγείου ιδιοκτησίας εντός της επικρατείας κράτους μέλους σε υπηκόους άλλου κράτους μέλους, εφόσον δεν θίγονται οι αρχές που καθορίζονται στο άρθρο III-123, παράγραφος 2,
- στ) με την εφαρμογή της προοδευτικής άρσης των περιορισμών της ελευθερίας εγκατάστασης σε κάθε υπό εξέταση κλάδο δραστηριότητας, αφενός μεν ως προς τους όρους που διέπουν την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών στην επικράτεια ενός κράτους μέλους, αφετέρου δε ως προς τους όρους συμμετοχής του προσωπικού της κύριας εγκατάστασης στα όργανα διαχείρισης ή εποπτείας τους,
- ζ) με το συντονισμό, κατά το αναγκαίο μέτρο και με σκοπό να τις καταστήσουν ισοδύναμες, των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη έναντι εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου III-27, εδάφιο 2, για την προστασία των συμφερόντων τόσο των εταίρων όσο και των τρίτων,
- η) με την εξασφάλιση ότι οι όροι εγκατάστασης δεν νοθεύονται με τη χορήγηση ενισχύσεων από τα κράτη μέλη.

Άρθρο III-24

Το παρόν υποτιμήμα δεν εφαρμόζεται, όσον αφορά το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, στις δραστηριότητες που συνδέονται στο κράτος αυτό, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημοσίας εξουσίας.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να εξαιρεί ορισμένες δραστηριότητες από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος υποτιμήματος.

Άρθρο III-25

1. Το παρόν υποτιμήμα και τα μέτρα που θεσπίζονται δυνάμει αυτού δεν θίγουν τη δυνατότητα εφαρμογής των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που προβλέπουν ειδικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς υπηκόους και δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφαλείας και δημόσιας υγείας.

2. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο συντονίζει τις εθνικές διατάξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

Άρθρο III-26

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο διευκολύνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων. Αποσκοπεί :

- α) στην αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων,
- β) στο συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων.

2. Ως προς τα ιατρικά, παραϊατρικά και φαρμακευτικά επαγγέλματα, η προοδευτική άρση των περιορισμών προϋποθέτει το συντονισμό των όρων άσκησής τους στα διάφορα κράτη μέλη.

Άρθρο III-27

Οι εταιρείες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ένωσης εξομοιώνονται, για την εφαρμογή του παρόντος υποτιμήματος, προς τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών.

Ως εταιρείες νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εκτός των μη κερδοσκοπικών.

Άρθρο III-28

Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, τα κράτη μέλη παρέχουν στους υπηκόους των υπόλοιπων κρατών μελών μεταχείριση ίση με την παρεχόμενη στους υπηκόους τους, όσον αφορά τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου III-27.

Υποτίμημα 3

Ελευθερία παροχής υπηρεσιών

Άρθρο III-29

Στο πλαίσιο του παρόντος υποτιμήματος, οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Ένωσης απαγορεύονται όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του αποδέκτη της παροχής.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να επεκτείνει το ευεργέτημα του παρόντος υποτιμήματος και σε υπηκόους τρίτου κράτους που παρέχουν υπηρεσίες και είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της Ένωσης.

Άρθρο III-30

Κατά την έννοια του Συντάγματος, ως υπηρεσίες νοούνται οι παροχές που κατά κανόνα προσφέρονται έναντι αμοιβής, εφόσον δεν διέπονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων.

Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν ιδίως :

- α) βιομηχανικές δραστηριότητες,
- β) εμπορικές δραστηριότητες,
- γ) βιοτεχνικές δραστηριότητες,
- δ) δραστηριότητες των ελεύθερων επαγγελμάτων.

Με την επιφύλαξη του υποτιμήματος που αφορά το δικαίωμα εγκατάστασης, ο πάροχος υπηρεσίας μπορεί, για την παροχή της υπηρεσίας αυτής, να ασκήσει προσωρινά τη δραστηριότητά του στο κράτος μέλος όπου παρέχεται η υπηρεσία υπό τους ίδιους όρους που το κράτος αυτό επιβάλλει στους δικούς του υπηκόους.

Άρθρο III-31

1. Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών διέπεται από το τμήμα που αφορά τις μεταφορές.
2. Η ελευθέρωση των τραπεζικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών που συνδέονται με κινήσεις κεφαλαίων πραγματοποιείται σε αρμονία με την ελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων.

Άρθρο III-32

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για την πραγματοποίηση της ελευθέρωσης συγκεκριμένης υπηρεσίας. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
2. Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο που προβλέπεται στην παράγραφο 1 αναφέρεται γενικώς κατά προτεραιότητα στις υπηρεσίες που επηρεάζουν κατά τρόπο άμεσο τα έξοδα παραγωγής ή εκείνες των οποίων η ελευθέρωση συμβάλλει στη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών.

Άρθρο III-33

Τα κράτη μέλη δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένα να προβούν στην ελευθέρωση των υπηρεσιών πέραν του μέτρου που είναι υποχρεωτικό δυνάμει του ευρωπαϊκού νόμου-πλαισίου που εκδίδεται κατ' εφαρμογή του άρθρου III-29, παράγραφος 1, εάν η γενική οικονομική τους κατάσταση και η κατάσταση του σχετικού τομέα τους το επιτρέπουν.

Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή απευθύνει συστάσεις προς τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Άρθρο ΙΙΙ-34

Καθ' όσον χρόνο οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν έχουν αρθεί, κάθε κράτος μέλος τους εφαρμόζει σε όλους τους παρόχους υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου ΙΙΙ-29, πρώτο εδάφιο, χωρίς διακρίσεις ιθαγενείας ή τόπου διαμονής.

Άρθρο ΙΙΙ-35

Τα άρθρα ΙΙΙ-24 έως ΙΙΙ-27 εφαρμόζονται επί των θεμάτων που διέπονται από το παρόν υποτμήμα.

ΤΜΗΜΑ 3

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Υποτμήμα 1

Τελωνειακή ένωση

Άρθρο III-36

1. Η Ένωση περιλαμβάνει τελωνειακή ένωση που εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών συναλλαγών και συνεπάγεται την απαγόρευση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και την υιοθέτηση κοινού δασμολογίου στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες.
2. Το άρθρο III-38 και το υποτμήμα 3 του παρόντος τμήματος εφαρμόζονται στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών, καθώς και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των κρατών μελών.

Άρθρο III-37

Θεωρούνται ότι ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός κράτους μέλους τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και έχουν εισπραχθεί σε αυτό το κράτος μέλος οι απαιτούμενοι δασμοί και οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος, και για τα οποία δεν έχουν επιστραφεί ολικά ή μερικώς οι εν λόγω δασμοί και επιβαρύνσεις.

Άρθρο III-38

Οι εισαγωγικοί και εξαγωγικοί δασμοί και οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών. Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για τους δασμούς ταμειευτικού χαρακτήρα.

Άρθρο III-39

Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τους δασμούς του κοινού δασμολογίου.

Άρθρο ΙΙΙ-40

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που της ανατίθενται δυνάμει του παρόντος υποτιμήματος, η Επιτροπή καθοδηγείται :

- α) από την ανάγκη προαγωγής των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών,
- β) από την εξέλιξη των όρων ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Ένωσης, κατά το μέτρο που η εξέλιξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανταγωνιστικής ικανότητας των επιχειρήσεων,
- γ) από τις ανάγκες εφοδιασμού της Ένωσης σε πρώτες ύλες και ημικατεργασμένα προϊόντα, μεριμνώντας συγχρόνως να μη νοθεύονται μεταξύ των κρατών μελών οι όροι ανταγωνισμού ως προς τα τελικά προϊόντα,
- δ) από την ανάγκη να αποφεύγονται σοβαρές διαταραχές της οικονομικής ζωής των κρατών μελών και να εξασφαλίζονται η ορθολογική ανάπτυξη της παραγωγής και η αύξηση της κατανάλωσης εντός της Ένωσης.

Υποτίμημα 2

Τελωνειακή συνεργασία

Άρθρο ΙΙΙ-41

Εντός του πεδίου ισχύος του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα για την ενίσχυση της τελωνειακής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών καθώς και μεταξύ αυτών και της Επιτροπής.

Υποτίμημα 3

Απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών

Άρθρο ΙΙΙ-42

Οι ποσοτικοί περιορισμοί τόσο επί των εισαγωγών όσο και επί των εξαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών.

Άρθρο III-43

Το άρθρο III-42 δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφαλείας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, ή από λόγους προφύλαξης των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, ή προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί αυτοί δεν είναι δυνατόν να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

Άρθρο III-44

1. Τα κράτη μέλη διαρρυθμίζουν τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα κατά τρόπο ώστε να αποκλείεται, ως προς τους όρους εφοδιασμού και διάθεσης των προϊόντων, οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών.

Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται σε κάθε οργανισμό μέσω του οποίου ένα κράτος μέλος, νομικά ή πραγματικά, ελέγχει, διευθύνει ή επηρεάζει αισθητά, άμεσα ή έμμεσα, τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές μεταξύ των κρατών μελών. Εφαρμόζεται επίσης και επί των κατά παραχώρηση κρατικών μονοπωλίων.

2. Τα κράτη μέλη δεν λαμβάνουν νέα μέτρα τα οποία είναι αντίθετα προς τις αρχές της παραγράφου 1 ή περιορίζουν την έκταση εφαρμογής των άρθρων των σχετικών με την απαγόρευση των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών.

3. Στην περίπτωση κρατικού μονοπωλίου εμπορικού χαρακτήρα που διέπεται από ρυθμίσεις οι οποίες αποσκοπούν στη διευκόλυνση της διάθεσης ή της αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων, πρέπει να εξασφαλίζονται, κατά την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερόμενων παραγωγών.

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Άρθρο III-45

Στα πλαίσια του παρόντος τμήματος, απαγορεύονται οι περιορισμοί τόσο στις κινήσεις κεφαλαίων όσο και στις πληρωμές μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.

Άρθρο III-46

1. Το άρθρο III-45 δεν θίγει την εφαρμογή, έναντι τρίτων χωρών, των τυχόν περιορισμών που ίσχυαν στις 31 Δεκεμβρίου 1993 δυνάμει του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες, οι οποίοι αφορούν τις άμεσες επενδύσεις συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε ακίνητα, την εγκατάσταση, την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή την εισαγωγή τίτλων σε κεφαλαιαγορές.
2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες που αφορούν τις άμεσες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε ακίνητα, την εγκατάσταση, την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή την εισαγωγή τίτλων σε κεφαλαιαγορές.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών προσπαθούν να επιτύχουν το στόχο της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος.

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, μόνον ευρωπαϊκός νόμος ή ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να θεσπίσει μέτρα που συνιστούν οπισθοδρόμηση του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά την ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-44

1. Το άρθρο III-45 δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών :
  - α) να εφαρμόζουν τις οικείες διατάξεις της φορολογικής τους νομοθεσίας με τις οποίες γίνεται διάκριση μεταξύ φορολογουμένων που δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όσον αφορά την κατοικία τους ή τον τόπο όπου είναι επενδυμένα τα κεφάλαιά τους,
  - β) να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή παραβάσεων των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεών τους, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, να προβλέπουν διαδικασίες δήλωσης των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημέρωσης, ή να λαμβάνουν μέτρα υπαγορευόμενα από λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

2. Οι διατάξεις του παρόντος τμήματος δεν θίγουν τη δυνατότητα εφαρμογής περιορισμών του δικαιώματος εγκατάστασης συμβατών με το Σύνταγμα.
3. Τα μέτρα και οι διαδικασίες που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν επιτρέπεται να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκαλυμμένο περιορισμό της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων και πληρωμών όπως ορίζεται στο άρθρο III-45.

Άρθρο III-48

Εάν, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, οι κινήσεις κεφαλαίων προς ή από τρίτες χώρες προκαλούν ή απειλούν να προκαλέσουν σοβαρές δυσχέρειες στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εισάγουν μέτρα διασφάλισης έναντι τρίτων χωρών για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, εφόσον τα μέτρα αυτά είναι απολύτως αναγκαία. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Άρθρο III-49

Εφόσον αυτό απαιτείται προς επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο III-158, ειδικότερα δε για την πρόληψη και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και της εμπορίας ανθρώπων, με ευρωπαϊκό νόμο μπορεί να οριστεί πλαίσιο μέτρων για τη διακίνηση κεφαλαίων και πληρωμών, όπως π.χ. δέσμευση κεφαλαίων, χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή οικονομικών πόρων που ανήκουν ή βρίσκονται στην ιδιοκτησία ή κατοχή φυσικού ή νομικού προσώπου, ομάδας ή μη κρατικής οντότητας.

Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για την εφαρμογή του νόμου που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο.

ΤΜΗΜΑ 5

ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Υποτήμα 1

Κανόνες εφαρμοστέοι επί των επιχειρήσεων

Άρθρο III-50

1. Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που είναι δυνατόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται :

- α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,
- β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης των προϊόντων, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων,
- γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού,
- δ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση από άποψη ανταγωνισμού,
- ε) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που λόγω της φύσης τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

2. Οι απαγορευμένες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Εντούτοις, η παράγραφος 1 δύναται να κηρυχθεί ανεφάρμοστη :

- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,
- σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και
- σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική, ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών,

η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία :

- α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών, και

- β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα εξάλειψης του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

Άρθρο III-51

Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που ενδέχεται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

Η κατάχρηση αυτή ενδέχεται να συνίσταται ιδίως :

- α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,
- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης των προϊόντων ή της τεχνολογικής ανάπτυξης επί ζημία των καταναλωτών,
- γ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδύναμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση από άποψη ανταγωνισμού,
- δ) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που λόγω της φύσης τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Άρθρο III-52

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για την εφαρμογή των αρχών που αναφέρονται στα άρθρα III-50 και III-51. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Οι προβλεπόμενοι στην παράγραφο 1 ευρωπαϊκοί κανονισμοί έχουν ως σκοπό ιδίως :

- α) να εξασφαλίσουν την τήρηση των απαγορεύσεων του άρθρου III-50, παράγραφος 1, και του άρθρου III-51 με την πρόβλεψη προστίμων και χρηματικών ποινών,
- β) να καθορίσουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου III-50, παράγραφος 3, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη, αφενός, εξασφάλισης αποτελεσματικής επίβλεψης και, αφετέρου, απλούστευσης κατά το δυνατόν του διοικητικού ελέγχου,
- γ) να ορίσουν, εφόσον είναι ανάγκη, το πεδίο εφαρμογής των άρθρων III-50 και III-51 επί των διαφόρων οικονομικών κλάδων,
- δ) να οριοθετήσουν τα καθήκοντα της Επιτροπής και του Δικαστηρίου κατά την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου,
- ε) να καθορίσουν τη σχέση μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών αφενός, και αφετέρου των ευρωπαϊκών κανονισμών που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο III-53

Μέχρι την έναρξη ισχύος των ευρωπαϊκών κανονισμών που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του άρθρου III-52, οι αρχές των κρατών μελών αποφασίζουν σχετικά με το επιτρεπτό των συμφωνιών, αποφάσεων και περιπτώσεων εναρμονισμένης πρακτικής, καθώς και με τη καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης εντός της εσωτερικής αγοράς, σύμφωνα με το εσωτερικό τους δίκαιο και το άρθρο III-50, ιδίως παράγραφος 3, και III-51.

Άρθρο III-54

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου III-53, η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των αρχών που καθορίζονται στα άρθρα III-50 και III-51. Εξετάζει, κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους ή αυτοδικαίως, συνεργαζόμενη με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που οφείλουν να της παρέχουν τη συνδρομή τους, τις περιπτώσεις εικαζόμενων παραβάσεων των εν λόγω αρχών. Αν διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης, προτείνει τα κατάλληλα μέτρα για τον τερματισμό της.
2. Αν δεν τερματισθούν οι παραβάσεις, η Επιτροπή εκδίδει αιτιολογημένη ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία βεβαιώνεται η παράβαση των αρχών. Δύναται να δημοσιεύσει την απόφασή της και να επιτρέψει στα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα, των οποίων καθορίζει τους όρους και τις λεπτομέρειες.
3. Η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς σχετικά με τις κατηγορίες συμφωνιών για τις οποίες το Συμβούλιο των Υπουργών έχει αποφασίσει σύμφωνα με το άρθρο III-52, παράγραφος 2, στοιχείο β).

Άρθρο III-55

1. Τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τις διατάξεις του Συντάγματος, ιδίως εκείνες των άρθρων I-4, παράγραφος 2, και III-55 έως III-58, όσον αφορά τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.
2. Οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στις διατάξεις του Συντάγματος, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος αντίκειται προς το συμφέρον της Ένωσης.
3. Η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου και εκδίδει, εφόσον είναι ανάγκη, κατάλληλους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις.

Υποτήμα 2

Ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη

Άρθρο III-56

1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό λόγω ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός εάν το Σύνταγμα ορίζει άλλως.
2. Είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά :
  - α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων,
  - β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα,
  - γ) οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες είχαν θιγεί από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκλήθηκαν από τη διαίρεση αυτή.
3. Δύνανται να θεωρηθούν ως συμβατές με την εσωτερική αγορά :
  - α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση,
  - β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους,
  - γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον,
  - δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Ένωση σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον,
  - ε) άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται από ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εκδίδονται από το Συμβούλιο των Υπουργών μετά από πρόταση της Επιτροπής.

Άρθρο III-57

1. Η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη εξετάζει διαρκώς τα καθεστώτα ενισχύσεων που υφίστανται στα κράτη αυτά. Τους προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
2. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος μέλος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά κατά το άρθρο III-56, ή ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση προκειμένου το εν λόγω κράτος να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

Αν το εν λόγω κράτος δεν συμμορφωθεί προς την ευρωπαϊκή αυτή απόφαση εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, κατά παρέκκλιση των άρθρων III-265 και III-266.

Κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση, σύμφωνα με την οποία μια ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό θεωρείται συμβατή με την εσωτερική αγορά, κατά παρέκκλιση από το άρθρο III-56 ή των προβλεπόμενων από το άρθρο III-58 ευρωπαϊκών κανονισμών, αν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν μια τέτοια απόφαση. Αν η Επιτροπή έχει κινήσει, ως προς την ενίσχυση αυτή, τη διαδικασία που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, το αίτημα του ενδιαφερομένου κράτους προς το Συμβούλιο των Υπουργών έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της σχετικής διαδικασίας μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο των Υπουργών.

Ωστόσο, αν το Συμβούλιο των Υπουργών δεν αποφανθεί εντός τριών μηνών από την υποβολή του αιτήματος, αποφασίζει η Επιτροπή.

3. Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως από τα κράτη μέλη περί των σχεδίων που αποσκοπούν στη θέσπιση ή τροποποίηση ενισχύσεων, ώστε να μπορεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι ένα σχέδιο δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, κατά το άρθρο III-56, κινεί αμέσως τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 2. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν επιτρέπεται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα προτού καταλήξει η Επιτροπή σε τελική απόφαση.
4. Η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς σχετικά με τις κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων για τις οποίες το Συμβούλιο των Υπουργών έχει ορίσει, σύμφωνα με το άρθρο III-55, ότι μπορούν να εξαιρούνται από τη διαδικασία της παραγράφου 3.

Άρθρο III-58

Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για την εφαρμογή των άρθρων III-56 και III-57 και ιδίως να καθορίζει τους όρους εφαρμογής του άρθρου III-57, παράγραφος 3, και τις κατηγορίες ενισχύσεων που εξαιρούνται από τη διαδικασία αυτή. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΜΗΜΑ 6

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο III-59

Κανένα κράτος μέλος δεν επιβάλλει άμεσα ή έμμεσα στα προϊόντα άλλων κρατών μελών εσωτερικούς φόρους οποιασδήποτε φύσεως, ανώτερους από εκείνους που επιβαρύνουν άμεσα ή έμμεσα τα ομοειδή εθνικά προϊόντα.

Κανένα κράτος μέλος δεν επιβάλλει στα προϊόντα των άλλων κρατών μελών εσωτερικούς φόρους, η φύση των οποίων οδηγεί έμμεσα στην προστασία άλλων προϊόντων.

Άρθρο III-60

Για τα προϊόντα που εξάγονται από κράτος μέλος προς την επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους, η επιστροφή εσωτερικών φόρων δεν είναι δυνατόν να είναι ανώτερη των εσωτερικών φόρων που τους έχουν επιβληθεί άμεσα ή έμμεσα.

Άρθρο III-61

Ως προς τους άλλους φόρους, πλην των φόρων κύκλου εργασιών, των ειδικών φόρων κατανάλωσης και των λοιπών έμμεσων φόρων, δεν είναι δυνατό να χορηγηθούν απαλλαγές και επιστροφές κατά την εξαγωγή προς τα άλλα κράτη μέλη ούτε να θεσπισθούν εξισωτικές εισφορές κατά την εισαγωγή από κράτη μέλη, παρά μόνο αν τα προβλεπόμενα μέτρα έχουν προηγουμένως εγκριθεί για μια περιορισμένη περίοδο με ευρωπαϊκή απόφαση που εκδόθηκε από το Συμβούλιο των Υπουργών μετά από πρόταση της Επιτροπής.

Άρθρο III-62

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών θεσπίζει τα μέτρα για την εναρμόνιση των νομοθεσιών περί των φόρων κύκλου εργασιών, των ειδικών φόρων κατανάλωσης και των λοιπών έμμεσων φόρων, εφόσον η εναρμόνιση αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλισθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Όταν το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής, διαπιστώσει ότι τα μέτρα της παραγράφου 1 αφορούν τη διοικητική συνεργασία ή την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παράνομης φοροαποφυγής, εκδίδει με ειδική πλειοψηφία, κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1, ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο με τον οποίο θεσπίζονται αυτά τα μέτρα.

Άρθρο III-63

Όταν το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής, διαπιστώσει ότι τα μέτρα για τη φορολογία των επιχειρήσεων αφορούν τη διοικητική συνεργασία ή την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παράνομης φοροαποφυγής, εκδίδει με ειδική πλειοψηφία ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο με τον οποίο θεσπίζονται αυτά τα μέτρα, εφόσον είναι αναγκαία προκειμένου να εξασφαλισθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 7

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ

Άρθρο III-64

Με την επιφύλαξη του άρθρου III-62, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών καθορίζει τα μέτρα για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-65

1. Εκτός εάν ορίζει άλλως το Σύνταγμα, το παρόν άρθρο εφαρμόζεται για την επίτευξη των στόχων του άρθρου III-14. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο καθορίζει τα μέτρα για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις φορολογικές διατάξεις, στις διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στις διατάξεις για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων.
3. Η Επιτροπή, στις προτάσεις της που υποβάλλονται δυνάμει της παραγράφου 1 σχετικά με την υγεία, την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την προστασία των καταναλωτών, λαμβάνει ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη όλες τις νέες εξελίξεις που βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών επιδιώκουν επίσης την επίτευξη αυτού του στόχου.
4. Όταν, μετά τη θέσπιση μέτρου εναρμόνισης με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο ή με ευρωπαϊκό κανονισμό της Επιτροπής, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαίο να διατηρήσει εθνικές διατάξεις που δικαιολογούνται από σοβαρούς λόγους που προβλέπονται στο άρθρο III-43 ή αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, τις κοινοποιεί στην Επιτροπή, καθώς και τους λόγους διατήρησής τους.

5. Επίσης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4, εάν, μετά τη θέσπιση μέτρου εναρμόνισης με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο ή με ευρωπαϊκό κανονισμό της Επιτροπής, ένα κράτος μέλος θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση εθνικών διατάξεων βάσει νέων επιστημονικών στοιχείων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος ή του χώρου εργασίας, για λόγους οι οποίοι συντρέχουν μόνον στην περίπτωση του και οι οποίοι έχουν ανακύψει μετά τη θέσπιση του μέτρου εναρμόνισης, κοινοποιεί στην Επιτροπή τις μελετώμενες διατάξεις καθώς και την αιτιολόγησή τους.

6. Η Επιτροπή, εντός έξι μηνών από τις κοινοποιήσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 5, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία εγκρίνει ή απορρίπτει τις εν λόγω εθνικές διατάξεις, αφού εξακριβώσει κατά πόσον αποτελούν μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ή συγκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών και κατά πόσον συνιστούν εμπόδιο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση εντός αυτής της περιόδου, οι εθνικές διατάξεις που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 5 λογίζονται ότι έχουν εγκριθεί.

Εάν η πολυπλοκότητα του αντικειμένου το δικαιολογεί, και δεν υπάρχει κίνδυνος για την υγεία του ανθρώπου, η Επιτροπή μπορεί να ειδοποιήσει το συγκεκριμένο κράτος μέλος ότι η περίοδος η αναφερόμενη στην παρούσα παράγραφο μπορεί να παραταθεί μέχρι ένα εξάμηνο.

7. Οσάκις, σύμφωνα με την παράγραφο 6, επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος να διατηρήσει ή να εισαγάγει εθνικές διατάξεις παρεκκλίνουσες από μέτρο εναρμόνισης, η Επιτροπή εξετάζει αμέσως μήπως πρέπει να προτείνει αναπροσαρμογή του εν λόγω μέτρου.

8. Όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται συγκεκριμένο πρόβλημα δημόσιας υγείας σε τομέα στον οποίο έχουν ήδη ληφθεί μέτρα εναρμόνισης, το θέτει υπ' όψη της Επιτροπής η οποία αμέσως εξετάζει αν πρέπει να προτείνει κατάλληλα μέτρα.

9. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία των άρθρων III-265 και III-266, η Επιτροπή και κάθε κράτος μέλος δύνανται να προσφύγουν απ' ευθείας στο Δικαστήριο για το θέμα αυτό, εάν κρίνουν ότι ένα άλλο κράτος μέλος ασκεί καταχρηστικώς τις εξουσίες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

10. Τα μέτρα εναρμόνισης που αναφέρονται στο παρόν άρθρο περιλαμβάνουν, στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, ρήτρα διασφάλισης που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για έναν ή περισσότερους από τους μη οικονομικούς λόγους που προβλέπονται στο άρθρο III-43, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε διαδικασία ελέγχου από την Ένωση.

Άρθρο III-66

Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι η διαφορά μεταξύ των νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών νοθεύει τους όρους ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς και προκαλεί στρέβλωση που πρέπει να εξαιρεθεί, διαβουλεύεται με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Εάν οι διαβουλεύσεις αυτές δεν καταλήξουν σε συμφωνία, η εν λόγω στρέβλωση εξαλείφεται με ευρωπαϊκό νόμο-πλαίσιο. Μπορεί επίσης να ληφθεί κάθε άλλο αναγκαίο μέτρο που προβλέπεται από το Σύνταγμα.

Άρθρο III-67

1. Εάν υπάρχει φόβος ότι η θέσπιση ή η τροποποίηση εθνικής νομοθετικής, κανονιστικής ή διοικητικής διάταξης ενδέχεται να προκαλέσει στρέβλωση κατά την έννοια του άρθρου III-66, το κράτος μέλος που θέλει να προβεί στην ενέργεια αυτή συμβουλευτεί την Επιτροπή. Η Επιτροπή, αφού συμβουλευθεί τα κράτη μέλη, απευθύνει στα ενδιαφερόμενα κράτη σύσταση σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της σχετικής στρέβλωσης.
2. Εάν το κράτος μέλος που θέλει να θεσπίσει ή να τροποποιήσει τις εσωτερικές του διατάξεις δεν συμμορφώνεται με τη σύσταση που του απηύθυνε η Επιτροπή, δεν είναι δυνατό να ζητηθεί, σύμφωνα με το άρθρο III-66, από τα άλλα κράτη μέλη να τροποποιήσουν τις εσωτερικές τους διατάξεις για να εξαιρεθεί η στρέβλωση αυτή. Το άρθρο III-63 δεν εφαρμόζεται αν το κράτος μέλος που αγνοεί τη σύσταση της Επιτροπής προκαλεί στρέβλωση επί ιδία μόνον αυτού ζημιά.

Άρθρο III-68

Στα πλαίσια της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς, ευρωπαϊκός νόμος ή ο νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα σχετικά με τη δημιουργία ευρωπαϊκών τίτλων, προκειμένου να διασφαλισθεί ενιαία προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην Ένωση, και σχετικά με την εφαρμογή κεντρικών καθεστώτων έγκρισης, συντονισμού και ελέγχου στο επίπεδο της Ένωσης.

Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου των Υπουργών καθορίζει τα γλωσσικά καθεστώτα των ευρωπαϊκών τίτλων. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο III-69

1. Για τους σκοπούς του άρθρου I-3, η δράση των κρατών μελών και της Ένωσης περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, τη θέσπιση μιας οικονομικής πολιτικής που βασίζεται στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στην εσωτερική αγορά καθώς και στον καθορισμό κοινών στόχων, και ασκείται σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.
2. Εκ παραλλήλου, και σύμφωνα με τους όρους και τις διαδικασίες που προβλέπει το Σύνταγμα, η δράση αυτή περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής και ενιαίας συναλλαγματικής πολιτικής, πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και, με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Ένωση, σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.
3. Η δράση αυτή των κρατών μελών και της Ένωσης συνεπάγεται την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών : σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

ΤΜΗΜΑ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο III-70

Τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο I-3, και στα πλαίσια των γενικών προσανατολισμών που αναφέρονται στο άρθρο III-71, παράγραφος 2. Τα κράτη μέλη και η Ένωση δρουν σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές του άρθρου III-69.

Άρθρο III-71

1. Τα κράτη μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και τις συντονίζουν στα πλαίσια του Συμβουλίου των Υπουργών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-70.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από σύσταση της Επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης και απευθύνει έκθεση με τα πορίσματά του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με βάση την έκθεση αυτή του Συμβουλίου των Υπουργών, συζητά συμπεράσματα για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης. Με βάση τα συμπεράσματα αυτά, το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει σύσταση όπου εκτίθενται αυτοί οι γενικοί προσανατολισμοί, και ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3. Προκειμένου να εξασφαλισθεί στενότερος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και συνεχής σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών, το Συμβούλιο των Υπουργών, βάσει εκθέσεων που υποβάλλει η Επιτροπή, παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Ένωση, καθώς και τη συμμόρφωση των οικονομικών πολιτικών με τους γενικούς προσανατολισμούς που αναφέρονται στην παράγραφο 2, και προβαίνει τακτικά σε συνολική αξιολόγηση.

Για τους σκοπούς αυτής της πολυμερούς εποπτείας, τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τα σημαντικά μέτρα που λαμβάνουν στον τομέα της οικονομικής τους πολιτικής και της διαβιβάζουν όποιες άλλες πληροφορίες κρίνουν αναγκαίες.

4. Όταν διαπιστώνεται, στα πλαίσια της διαδικασίας της παραγράφου 3, ότι η οικονομική πολιτική ενός κράτους μέλους αντιβαίνει προς τους γενικούς προσανατολισμούς της παραγράφου 2 ή ότι ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την καλή λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η Επιτροπή μπορεί να απευθύνει προειδοποίηση στο εν λόγω κράτος μέλος. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από σύσταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει τις αναγκαίες συστάσεις τις οποίες απευθύνει προς το εν λόγω κράτος μέλος. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει να ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του.

Στο πλαίσιο της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του αντιπροσώπου του εν λόγω κράτους μέλους, η δε ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των άλλων κρατών μελών, που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού τους.

5. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών και η Επιτροπή διαβιβάζουν έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα αποτελέσματα της πολυμερούς εποπτείας. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να κληθεί να εμφανισθεί ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εάν το Συμβούλιο των Υπουργών έχει ανακοινώσει δημόσια τις συστάσεις του.

6. Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να θεσπίζει λεπτομερείς κανόνες για τη διαδικασία πολυμερούς εποπτείας που αναφέρεται στις παραγράφους 3 και 4.

Άρθρο III-72

1. Με την επιφύλαξη άλλων διαδικασιών που προβλέπονται στο Σύνταγμα, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση που να θεσπίζει κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης, ιδίως εάν ανακύψουν σοβαρές δυσκολίες στον εφοδιασμό με ορισμένα προϊόντα.

2. Όταν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες, οφειλόμενες σε φυσικές καταστροφές ή έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για τη χορήγηση, υπό ορισμένους όρους, χρηματοδοτικής ενίσχυσης της Ένωσης στο εν λόγω κράτος μέλος. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-73

1. Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, οι οποίες εφεξής αποκαλούνται «εθνικές κεντρικές τράπεζες», προς Όργανα, οργανισμούς ή φορείς της Ένωσης, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών. Απαγορεύεται επίσης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα από τους προαναφερόμενους οργανισμούς και φορείς.
2. Η παράγραφος 1 δεν ισχύει για τα πιστωτικά ιδρύματα που ανήκουν στο δημόσιο, στα οποία οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οφείλουν να επιφυλάσσουν την ίδια μεταχείριση όπως στα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα, όσον αφορά τη διάθεση χρήματος από τις κεντρικές τράπεζες.

Άρθρο III-74

1. Απαγορεύεται κάθε μέτρο ή διάταξη που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των Οργάνων, οργανισμών και φορέων της Ένωσης, των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, των άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημόσιων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τους ορισμούς για την εφαρμογή της απαγόρευσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-75

1. Η Ένωση δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να θεσπίζει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τους ορισμούς για την εφαρμογή των απαγορεύσεων που αναφέρονται στο άρθρο III-73 και στο παρόν άρθρο. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

1. Τα κράτη μέλη αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα.
2. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης και το ύψος του δημόσιου χρέους στα κράτη μέλη προκειμένου να εντοπίζει μεγάλες αποκλίσεις. Ειδικότερα, εξετάζει την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, με βάση τα εξής δύο κριτήρια :
  - α) κατά πόσον ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν :
    - i) ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς,
    - ii) ή, εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς,
  - β) κατά πόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

Οι τιμές αναφοράς ορίζονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

3. Εάν ένα κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους ενός ή και των δύο από τα κριτήρια αυτά, η Επιτροπή συντάσσει έκθεση. Η έκθεση της Επιτροπής εξετάζει επίσης το κατά πόσον το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων, καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους μέλους.

Η Επιτροπή μπορεί επίσης να συντάσσει έκθεση εφόσον, μολονότι εκπληρώνονται οι όροι των κριτηρίων, θεωρεί ότι υπάρχει σε κράτος μέλος κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος.

4. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή διατυπώνει γνώμη για την έκθεση της Επιτροπής.

5. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι σε κράτος μέλος υπάρχει ή μπορεί να εμφανισθεί υπερβολικό έλλειμμα, τότε απευθύνει γνώμη στο εν λόγω κράτος μέλος.

6. Το Συμβούλιο των Υπουργών, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, αφού λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις του εν λόγω κράτους μέλους και μετά από συνολική εκτίμηση, αποφασίζει αν υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα. Στην περίπτωση αυτή, εκδίδει, με τις ίδιες διαδικασίες, συστάσεις που απευθύνονται στο εν λόγω κράτος μέλος προκειμένου να τερματιστεί η κατάσταση αυτή εντός καθορισμένου χρονικού διαστήματος. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 8, οι συστάσεις αυτές δεν ανακοινώνονται δημόσια.

Στο πλαίσιο της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του αντιπροσώπου του εν λόγω κράτους μέλους, η δε ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των άλλων κρατών μελών, που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού τους.

7. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από σύσταση της Επιτροπής, εκδίδει τις ευρωπαϊκές αποφάσεις και συστάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 8 έως 11. Αποφασίζει χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ψήφος του αντιπροσώπου του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, η δε ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των άλλων κρατών μελών, που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού τους.

8. Εάν το Συμβούλιο των Υπουργών διαπιστώσει ότι δεν έχει αναληφθεί αποτελεσματική δράση κατ' εφαρμογή των συστάσεων του εντός του καθορισμένου χρονικού διαστήματος, τότε μπορεί να τις ανακοινώσει δημόσια.

9. Εάν ένα κράτος μέλος επιμένει να μην εφαρμόζει τις συστάσεις του Συμβουλίου, τότε το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία προειδοποιείται το κράτος μέλος να λάβει, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος την οποία το Συμβούλιο των Υπουργών κρίνει αναγκαία για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή.

Σε αυτή την περίπτωση, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να ζητήσει από το συγκεκριμένο κράτος μέλος να υποβάλει εκθέσεις σύμφωνα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, για να εξετάσει τις προσπάθειες προσαρμογής που καταβάλλει αυτό το κράτος μέλος.

10. Το Συμβούλιο των Υπουργών, εφόσον ένα κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται με ευρωπαϊκή απόφαση που έχει εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 9, μπορεί να αποφασίσει να εφαρμόσει ή να εντείνει ένα ή περισσότερα από τα εξής μέτρα :

- α) να απαιτήσει να δημοσιεύει το εν λόγω κράτος μέλος πρόσθετες πληροφορίες, τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο των Υπουργών, προτού εκδώσει ομολογίες και χρεόγραφα,
- β) να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί έναντι του εν λόγω κράτους μέλους,
- γ) να απαιτήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να καταθέσει ατόκως στην Ένωση ποσό κατάλληλου ύψους, έως ότου το Συμβούλιο των Υπουργών κρίνει ότι διορθώθηκε το υπερβολικό έλλειμμα,
- δ) να επιβάλει πρόστιμα εύλογου ύψους.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα λαμβανόμενα μέτρα.

11. Το Συμβούλιο των Υπουργών καταργεί ορισμένα ή όλα τα μέτρα του που αναφέρονται στις παραγράφους 6 και 8 έως 10, εφόσον κρίνει ότι έχει διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Εάν το Συμβούλιο των Υπουργών έχει προηγουμένως ανακοινώσει δημόσια συστάσεις, τότε, μόλις καταργηθεί η απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφο 8, προβαίνει σε δημόσια δήλωση ότι δεν υφίσταται πλέον υπερβολικό έλλειμμα στο εν λόγω κράτος μέλος.

12. Τα δικαιώματα προσφυγής που προβλέπονται στα άρθρα III-265 και III-266 δεν μπορούν να ασκηθούν στα πλαίσια των παραγράφων 1 έως 6, 8 και 9.

13. Περαιτέρω διατάξεις για την εφαρμογή της διαδικασίας του παρόντος άρθρου προβλέπονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου των Υπουργών θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα για την αντικατάσταση του εν λόγω Πρωτοκόλλου. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο των Υπουργών, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν λεπτομερείς κανόνες και ορισμούς για την εφαρμογή του εν λόγω Πρωτοκόλλου. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΜΗΜΑ 2

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο III-77

1. Πρωταρχικός στόχος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ένωση, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της που ορίζονται στο άρθρο I-3. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής οικονομίας αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο III-69.

2. Τα βασικά καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι :

- α) να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Ένωσης,
- β) να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου III-228,
- γ) να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
- δ) να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

3. Η παράγραφος 2, σημείο γ), δεν θίγει την εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχή και διαχείριση τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα.

4. Η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ζητείται :

- α) για κάθε προτεινόμενη πράξη της Ένωσης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της,
- β) από τις εθνικές αρχές, για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της, εντός όμως των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο των Υπουργών με τη διαδικασία του άρθρου III-79, παράγραφος 6.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να υποβάλλει γνώμες στα Όργανα, στους οργανισμούς και στους φορείς της Ένωσης καθώς και στις εθνικές αρχές για θέματα της αρμοδιότητάς της.

5. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση των πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

6. Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να αναθέτει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Ο ευρωπαϊκός νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Άρθρο III-78

1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση των τραπεζογραμματίων του ευρώ στην Ένωση. Τα τραπεζογραμμάτια του ευρώ μπορούν να εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Ένωση.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα ευρώ, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για τη λήψη μέτρων εναρμόνισης της ονομαστικής αξίας και των τεχνικών προδιαγραφών όλων των κερμάτων που πρόκειται να κυκλοφορήσουν, στο βαθμό που είναι απαραίτητο για την ομαλή κυκλοφορία τους μέσα στην Ένωση. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Άρθρο III-79

1. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαθέτει νομική προσωπικότητα.

3. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τα οποία είναι το διοικητικό συμβούλιο και η εκτελεστική επιτροπή.

4. Το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών παρατίθεται στο Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

5. Τα άρθρα 5 παράγραφος 1, 5 παράγραφος 2, 5 παράγραφος 3, 17, 18, 19 παράγραφος 1, 22, 23, 24, 26, 32 παράγραφος 2, 32 παράγραφος 3, 32 παράγραφος 4, 32 παράγραφος 6, 33 παράγραφος 1 α) και 36 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορούν να τροποποιηθούν με ευρωπαϊκό νόμο :

α) είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,

β) είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και διαβούλευση με την Επιτροπή.

6. Το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις για τον καθορισμό των μέτρων που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5 παράγραφος 4, 19 παράγραφος 2, 20, 28 παράγραφος 1, 29 παράγραφος 2, 30 παράγραφος 4, και 34 παράγραφος 3 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο :

- α) είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,
- β) είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και διαβούλευση με την Επιτροπή.

Άρθρο III-80

Κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ούτε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών, δεν επιζητεί ούτε δέχεται υποδείξεις από τα Όργανα, τους οργανισμούς ή τους φορείς της Ένωσης, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό. Τα Όργανα, οι οργανισμοί και οι φορείς της Ένωσης καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Άρθρο III-81

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι η εθνική νομοθεσία του, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, είναι συμβατή με το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Άρθρο III-82

1. Για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκδίδει, σύμφωνα με το Σύνταγμα και υπό τους όρους που καθορίζει το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας :

- α) ευρωπαϊκούς κανονισμούς αναγκαίους για την εκτέλεση των καθηκόντων που ορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, στα άρθρα 19 παράγραφος 1, 22 ή 25 παράγραφος 2 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και στις περιπτώσεις που προβλέπονται στους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις που αναφέρονται στο άρθρο III-79, παράγραφος 6,
  - β) ευρωπαϊκές αποφάσεις αναγκαίες για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών από το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας,
  - γ) συστάσεις και γνώμες.
2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να αποφασίζει να δημοσιεύει τις ευρωπαϊκές αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες της.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει με τη διαδικασία του άρθρου III-79, παράγραφος 6 ευρωπαϊκούς κανονισμούς που καθορίζουν τα όρια και τους όρους υπό τους οποίους η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δικαιούται να επιβάλλει πρόστιμα ή περιοδικές χρηματικές ποινές στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις της.

Άρθρο III-83

Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για τη χρήση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΤΜΗΜΑ 3

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο III-84

1. Το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας απαρτίζεται από τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών για τα οποία δεν ισχύει παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου III-91.
2. α) Η εκτελεστική επιτροπή απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη.
β) Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα λοιπά μέλη της εκτελεστικής επιτροπής διορίζονται μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα, με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, ύστερα από σύσταση του Συμβουλίου, και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη.

Μόνον υπήκοοι κράτους μέλους μπορούν να γίνονται μέλη της εκτελεστικής επιτροπής.

Άρθρο III-85

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών και ένα μέλος της Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να υποβάλλει αιτήματα προς εξέταση από το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

2. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας καλείται να συμμετέχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου των Υπουργών όταν εξετάζονται θέματα σχετικά με τους στόχους και τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και για τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας παρουσιάζει την έκθεση αυτή στο Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να προβαίνει σε γενική συζήτηση σε αυτή τη βάση.

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τα άλλα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής μπορούν, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή με δική τους πρωτοβουλία, να εμφανίζονται ενώπιον των αρμοδίων επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Άρθρο III-86

1. Για την προώθηση του συντονισμού της πολιτικής των κρατών μελών στο βαθμό που είναι αναγκαίος για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, συνιστάται μια Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.
2. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή έχει την εξής αποστολή :
  - α) να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο των Υπουργών ή την Επιτροπή είτε ύστερα από αίτησή τους είτε με δική της πρωτοβουλία,
  - β) να παρακολουθεί την οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση των κρατών μελών και της Ένωσης και να συντάσσει τακτικά εκθέσεις προς το Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά, ιδίως όσον αφορά τις οικονομικές σχέσεις με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς,
  - γ) με την επιφύλαξη του άρθρου III-247, να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου των Υπουργών που αναφέρονται στο άρθρο III-48, στο άρθρο III-71, παράγραφοι 2, 3, 4 και 6, στα άρθρα III-72, III-74, III-75, III-76, στο άρθρο III-77, παράγραφος 6, στο άρθρο III-78, παράγραφος 2, στο άρθρο III-79, παράγραφοι 5 και 6, στα άρθρα III-83, III-90 και στο άρθρο III-92, παράγραφοι 2 και 3, στο άρθρο III-95, στο άρθρο III-96, παράγραφοι 2 και 3, και στα άρθρα III-224 και III-228 και να εκτελεί τα άλλα συμβουλευτικά και προπαρασκευαστικά καθήκοντα που της αναθέτει το Συμβούλιο των Υπουργών,
  - δ) να εξετάζει, τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος, την κατάσταση ως προς την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων και την ελευθερία των πληρωμών, όπως προκύπτουν από την εφαρμογή του Συντάγματος και των πράξεων της Ένωσης. Η εξέταση αυτή καλύπτει όλα τα μέτρα που έχουν σχέση με κινήσεις κεφαλαίων και πληρωμές. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή συντάσσει έκθεση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο των Υπουργών για τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής.

Κάθε κράτος μέλος, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διορίζουν μέχρι και δύο μέλη στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζονται λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη σύνθεση της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σχετική απόφαση.
4. Εκτός από τα καθήκοντα που αναφέρονται στην παράγραφο 2, και εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου III-91, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή παρακολουθεί τη νομισματική και δημοσιονομική κατάσταση και το γενικό σύστημα πληρωμών αυτών των κρατών μελών και υποβάλλει τακτικά έκθεση προς το Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά.

Άρθρο III-87

Για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου III-71, παράγραφος 4, του άρθρου III-76, εκτός από την παράγραφο 13, των άρθρων III-83, III-90, III-91, του άρθρου III-92, παράγραφος 3, και του άρθρου III-228, το Συμβούλιο των Υπουργών ή ένα κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση ή σύσταση, ανάλογα με την περίπτωση. Η Επιτροπή εξετάζει το αίτημα αυτό και υποβάλλει τα συμπεράσματά της στο Συμβούλιο των Υπουργών χωρίς καθυστέρηση.

ΤΜΗΜΑ 3 Α

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

Άρθρο III-88

1. Για την προαγωγή της καλής λειτουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, και σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος, θεσπίζονται μέτρα, τα οποία αφορούν τα κράτη μέλη που έχουν ως νόμισμα το ευρώ, προκειμένου :
  - α) να ενισχύεται ο συντονισμός της δημοσιονομικής πειθαρχίας τους και η εποπτεία της,
  - β) να χαράσσονται, όσον αφορά τα εν λόγω κράτη, οι προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής, μεριμνώντας ώστε να είναι συμβατοί με εκείνους που καθορίζονται για το σύνολο της Ένωσης, και να εξασφαλίζεται η εποπτεία τους.
2. Για τα μέτρα της παραγράφου 1, δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών που εκπροσωπούν κράτη μέλη τα οποία ανήκουν στην Ευρωζώνη. Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται η πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των κρατών μελών που ανήκουν στην Ευρωζώνη, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού τους. Για πράξη η οποία απαιτεί ομοφωνία, απαιτείται ομοφωνία των εν λόγω μελών του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-89

Οι ρυθμίσεις για τις συνόδους των Υπουργών των κρατών μελών που ανήκουν στην Ευρωζώνη καθορίζονται στο Πρωτόκολλο για την Ευρωομάδα.

Άρθρο III-90

1. Για να εξασφαλιστεί η θέση του ευρώ στο διεθνές νομισματικό σύστημα, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει κοινές θέσεις σχετικά με θέματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικονομική και νομισματική ένωση στα πλαίσια των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων.
2. Για τα μέτρα του παρόντος άρθρου, δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών που εκπροσωπούν κράτη μέλη τα οποία ανήκουν στην Ευρωζώνη. Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται η πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των κρατών μελών που ανήκουν στην Ευρωζώνη, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού τους. Για πράξη η οποία απαιτεί ομοφωνία, απαιτείται ομοφωνία των εν λόγω μελών του Συμβουλίου των Υπουργών.
3. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εγκρίνει τα ενδεδειγμένα μέτρα για την εξασφάλιση ενιαίας εκπροσώπησης στα πλαίσια των αρμόδιων διεθνών οικονομικών οργανισμών και διασκέψεων. Εφαρμόζονται σχετικά οι διαδικαστικές διατάξεις των παραγράφων 1 και 2.

ΤΜΗΜΑ 4

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο III-91

1. Τα κράτη μέλη για τα οποία το Συμβούλιο των Υπουργών δεν έχει αποφασίσει ότι πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ, αποκαλούνται εφεξής «κράτη μέλη με παρέκκλιση».

2. Οι κατωτέρω διατάξεις του Συντάγματος δεν εφαρμόζονται στα κράτη μέλη για τα οποία ισχύει παρέκκλιση :

- α) υιοθέτηση των τμημάτων των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών που αφορούν τη ζώνη του ευρώ γενικά (άρθρο III-71, παράγραφος 2)
- β) υποχρεωτικά μέτρα διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος (άρθρο III-76, παράγραφοι 9 και 10)
- γ) στόχοι και καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (άρθρο III-77, παράγραφοι 1, 2, 3 και 5)
- δ) έκδοση του ευρώ (άρθρο III-78)
- ε) πράξεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (άρθρο III-82)
- στ) μέτρα σχετικά με τη χρήση του ευρώ (άρθρο III-83)
- ζ) νομισματικές συμφωνίες και άλλα μέτρα συναλλαγματικής πολιτικής (άρθρο III-228)
- η) διορισμός των μελών της εκτελεστικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (άρθρο III-84, παράγραφος 2, σημείο β).

Κατά συνέπεια, στα παραπάνω άρθρα, ως «κράτη μέλη» νοούνται τα κράτη μέλη τα οποία δεν αποτελούν αντικείμενο παρέκκλισης.

3. Τα κράτη μέλη με παρέκκλιση και οι εθνικές κεντρικές τους τράπεζες εξαιρούνται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, σύμφωνα με το κεφάλαιο IX του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

4. Τα δικαιώματα ψήφου των μελών του Συμβουλίου των Υπουργών που εκπροσωπούν κράτη μέλη με παρέκκλιση αναστέλλονται προκειμένου για την έγκριση, από το Συμβούλιο των Υπουργών, των μέτρων που προβλέπονται στα άρθρα που απαριθμούνται στην παράγραφο 2. Ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται η πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού τους. Για πράξη η οποία απαιτεί ομοφωνία, απαιτείται ομοφωνία των εν λόγω κρατών μελών.

1. Τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια, ή όποτε το ζητήσει κράτος μέλος με παρέκκλιση, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποβάλλουν έκθεση στο Συμβούλιο των Υπουργών για την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα κράτη μέλη με παρέκκλιση στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι εκθέσεις αυτές εξετάζουν ιδίως εάν η εθνική νομοθεσία καθενός από τα εν λόγω κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής τράπεζάς του, είναι συμβατή με τα άρθρα III-80 και III-81 και με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι εκθέσεις εξετάζουν επίσης κατά πόσον έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός σταθερής σύγκλισης, με γνώμονα την πλήρωση των ακόλουθων κριτηρίων από κάθε ένα από τα εν λόγω κράτη μέλη :

- α) επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών· αυτό καταδεικνύεται από ένα ποσοστό πληθωρισμού του κράτους αυτού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών,
- β) σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών· αυτό καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα, κατά την έννοια του άρθρου III-76, παράγραφος 6,
- γ) τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από τον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση του νομίσματος έναντι του ευρώ,
- δ) διάρκεια της σύγκλισης που έχει επιτευχθεί από το κράτος μέλος με παρέκκλιση και της συμμετοχής του στον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Τα τέσσερα κριτήρια που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο πρέπει αυτά να επιτευχθούν αναπτύσσονται περαιτέρω στο Πρωτόκολλο σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης. Στις εκθέσεις της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας λαμβάνονται επίσης υπόψη τα αποτελέσματα της ενοποίησης των αγορών, η κατάσταση και η εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και μια εξέταση των εξελίξεων του κατά μονάδα κόστους εργασίας και άλλων δεικτών τιμών.

2. Μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού συζητηθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που καθορίζει ποια κράτη μέλη με παρέκκλιση πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, βάσει των κριτηρίων της παραγράφου 1, και καταργεί τις παρεκκλίσεις για τα συγκεκριμένα κράτη μέλη.

3. Εάν αποφασιστεί, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 διαδικασία, να καταργηθεί μια παρέκκλιση, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής και με ομόφωνη απόφαση των μελών του που εκπροσωπούν τα κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή ευρωπαϊκές αποφάσεις που καθορίζουν οριστικά και αμετάκλητα την ισοτιμία με την οποία το ευρώ αντικαθιστά το νόμισμα του συγκεκριμένου κράτους μέλους καθώς και τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος στο εν λόγω κράτος μέλος. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Άρθρο III-93

1. Εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση, και με την επιφύλαξη του άρθρου III-79, παράγραφος 3, το Γενικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που αναφέρεται στο άρθρο 45 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συγκροτείται ως τρίτο όργανο λήψεως αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
2. Εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όσον αφορά τα εν λόγω κράτη μέλη :
  - α) ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών,
  - β) ενισχύει το συντονισμό των νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών, με στόχο την εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών,
  - γ) παρακολουθεί τη λειτουργία του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών,
  - δ) διεξάγει διαβουλεύσεις για θέματα της αρμοδιότητας των εθνικών κεντρικών τραπεζών που επηρεάζουν τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματαγορών,
  - ε) ασκεί τα παλαιά καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας τα οποία είχε αναλάβει προηγουμένως το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα.

Άρθρο III-94

Κάθε κράτος μέλος με παρέκκλιση αντιμετωπίζει τη συναλλαγματική του πολιτική ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος. Προς τούτο, λαμβάνει υπόψη του την πείρα που έχει αποκτηθεί από τη συνεργασία στα πλαίσια του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Άρθρο III-95

1. Σε περίπτωση δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους μέλους με παρέκκλιση, οι οποίες οφείλονται είτε σε ολική διατάραξη του ισοζυγίου πληρωμών είτε στο είδος των συναλλαγματικών αποθεμάτων που διαθέτει, και οι οποίες είναι σε θέση ιδίως να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ή την υλοποίηση της κοινής εμπορικής πολιτικής, η Επιτροπή εξετάζει αμέσως την κατάσταση αυτού του κράτους, καθώς και τα μέτρα που αυτό έλαβε ή μπορεί να λάβει σύμφωνα με το Σύνταγμα, χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα που διαθέτει. Η Επιτροπή υποδεικνύει μέτρα, τη λήψη των οποίων συνιστά στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Αν η δράση που ανέλαβε ένα κράτος μέλος με παρέκκλιση και τα μέτρα που υπέδειξε η Επιτροπή αποδεικνύονται ανεπαρκή για να εξαλείψουν τις δυσχέρειες ή την απειλή δυσχερειών, η Επιτροπή, μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, συνιστά στο Συμβούλιο των Υπουργών την παροχή αμοιβαίας συνδρομής και τις πρόσφορες μεθοδεύσεις.

Η Επιτροπή ενημερώνει τακτικά το Συμβούλιο των Υπουργών για την κατάσταση και την εξέλιξή της.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών παρέχει την αμοιβαία συνδρομή και εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν τους όρους και τις λεπτομέρειές της. Η αμοιβαία συνδρομή δύναται ιδίως να συνίσταται :

- α) σε συντονισμένη δράση ενώπιον άλλων διεθνών οργανισμών, στους οποίους τα κράτη μέλη με παρέκκλιση δύνανται να προσφεύγουν,
- β) σε μέτρα που είναι αναγκαία για την αποφυγή εκτροπών του εμπορίου, αν το ευρισκόμενο σε δυσχέρεια κράτος μέλος με παρέκκλιση διατηρεί ή επανεισάγει ποσοτικούς περιορισμούς έναντι τρίτων χωρών,
- γ) σε χορήγηση περιορισμένων πιστώσεων εκ μέρους άλλων κρατών μελών, εφόσον αυτά συμφωνούν.

3. Αν η προτεινομένη από την Επιτροπή αμοιβαία συνδρομή δεν παρασχεθεί από το Συμβούλιο των Υπουργών ή αν η παρασχεθείσα αμοιβαία συνδρομή και τα ληφθέντα μέτρα είναι ανεπαρκή, η Επιτροπή επιτρέπει στο κράτος μέλος με παρέκκλιση που ευρίσκεται σε δυσχέρεια να λάβει μέτρα διασφάλισης, των οποίων οι όροι και οι λεπτομέρειες καθορίζονται από την Επιτροπή.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να ανακαλεί την άδεια αυτή και να τροποποιεί τους όρους και τις λεπτομέρειές της.

Άρθρο III-96

1. Σε περίπτωση αιφνίδιας κρίσης του ισοζυγίου πληρωμών και αν δεν θεσπιστεί αμέσως πράξη κατά την έννοια του άρθρου III-90, παράγραφος 2, ένα κράτος μέλος με παρέκκλιση μπορεί να λάβει, συντηρητικώς, τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης. Τα μέτρα αυτά δεν επιτρέπεται να προκαλούν παρά ελάχιστη διαταραχή στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ούτε επιτρέπεται να υπερβαίνουν τα απολύτως απαραίτητα όρια για την αντιμετώπιση των αιφνίδιων δυσχερειών που ανέκυψαν.

2. Η Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη ενημερώνονται για τα μέτρα διασφάλισης το αργότερο κατά την έναρξη ισχύος τους. Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στο Συμβούλιο των Υπουργών την παροχή αμοιβαίας συνδρομής σύμφωνα με το άρθρο III-95.

3. Μετά από γνώμη της Επιτροπής και διαβούλευση με την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδώσει απόφαση που ορίζει το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να τροποποιήσει, να αναστείλει ή να καταργήσει τα ανωτέρω μέτρα διασφάλισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ Ι

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Άρθρο ΙΙΙ-97

Η Ένωση και τα κράτη μέλη εργάζονται, σύμφωνα με το παρόν τμήμα, για την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής για την απασχόληση, και ιδίως για να προάγουν τη δημιουργία εξειδικευμένου, εκπαιδευμένου και ευπροσάρμοστου εργατικού δυναμικού καθώς και αγοράς εργασίας ανταποκρινόμενης στις εξελίξεις της οικονομίας, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που ορίζονται στο άρθρο Ι-3.

Άρθρο ΙΙΙ-98

1. Τα κράτη μέλη, μέσω των πολιτικών τους για την απασχόληση, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο ΙΙΙ-97 κατά τρόπο συμβατό με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ένωσης που διαμορφώνονται βάσει του άρθρου ΙΙΙ-71, παράγραφος 2.
2. Τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τις εθνικές πρακτικές στον τομέα των εργασιακών σχέσεων, θεωρούν την προώθηση της απασχόλησης ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος και συντονίζουν τη σχετική δράση τους στα πλαίσια του Συμβουλίου των Υπουργών, σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-100.

Άρθρο ΙΙΙ-99

1. Η Ένωση συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης ενθαρρύνοντας την συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, υποστηρίζοντας και, εάν χρειάζεται, συμπληρώνοντας τη δράση τους. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, σέβεται τις αρμοδιότητες των κρατών μελών.
2. Ο στόχος υψηλού επιπέδου απασχόλησης λαμβάνεται υπόψη κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης.

Άρθρο ΙΙΙ-100

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξετάζει κατ' έτος την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και εκδίδει σχετικά συμπεράσματα, βάσει κοινής ετήσιας έκθεσης του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής.

2. Βάσει των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, χαράζει κατ' έτος κατευθυντήριες γραμμές, τις οποίες τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη στις πολιτικές τους για την απασχόληση. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Απασχόλησης.

Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές συνάδουν προς τους γενικούς προσανατολισμούς που διαμορφώνονται δυνάμει του άρθρου III-71, παράγραφος 2.

3. Κάθε κράτος μέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή ετήσια έκθεση για τις κυριότερες διατάξεις που θεσπίζει κατ' εφαρμογή της πολιτικής του για την απασχόληση, υπό το πρίσμα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

4. Κάθε χρόνο, το Συμβούλιο των Υπουργών, βάσει των εκθέσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 και αφού λάβει τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης, εξετάζει την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών, υπό το πρίσμα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από σύσταση της Επιτροπής, δύναται να εκδίδει συστάσεις τις οποίες απευθύνει προς τα κράτη μέλη.

5. Βάσει των πορισμάτων αυτής της εξέτασης, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή υποβάλλουν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κοινή ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση.

Άρθρο III-101

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών και την υποστήριξη της δράσης τους στον τομέα της απασχόλησης μέσω πρωτοβουλιών οι οποίες αποσκοπούν στην ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, στην παροχή συγκριτικής ανάλυσης και συμβουλών, καθώς και στην προαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων και στην αξιολόγηση εμπειριών, ιδίως με τη μορφή πιλοτικών σχεδίων. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο δεν περιλαμβάνει εναρμόνιση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

Άρθρο III-102

Το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζει με απλή πλειοψηφία ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία δημιουργείται συμβουλευτική Επιτροπή Απασχόλησης για την προώθηση του συντονισμού των πολιτικών των κρατών μελών για την απασχόληση και την αγορά εργασίας. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Καθήκοντα της Επιτροπής Απασχόλησης είναι:

- α) η παρακολούθηση της κατάστασης της απασχόλησης και των πολιτικών για την απασχόληση στα κράτη μέλη και στην Ένωση,

- β) με την επιφύλαξη του άρθρου III-247, η διατύπωση γνώμων προς το Συμβούλιο των Υπουργών ή την Επιτροπή, μετά από σχετική αίτησή τους ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας, και η συμβολή στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου των Υπουργών που αναφέρονται στο άρθρο III-100.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η Επιτροπή Απασχόλησης ζητά τη γνώμη των κοινωνικών εταίρων.

Κάθε κράτος μέλος και η Επιτροπή διορίζουν από δύο μέλη στην Επιτροπή Απασχόλησης.

ΤΜΗΜΑ 2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο III-103

Η Ένωση και τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα όπως αυτά που ορίζονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που υπογράφηκε στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου 1961, και στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989, έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας ώστε να καταστεί δυνατή η εναρμόνισή τους μέσα σε πλαίσια προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων με στόχο ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης, και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Για το σκοπό αυτό, η Ένωση και τα κράτη μέλη ενεργούν έχοντας υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών πρακτικών, ιδίως στον τομέα των συμβατικών σχέσεων, καθώς και την ανάγκη να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Ένωσης.

Φρονούν ότι η εξέλιξη αυτή θα προκύψει όχι μόνον από τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, η οποία θα διευκολύνει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων, αλλά και από τις διαδικασίες που θεσπίζει η το Σύνταγμα και από την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων.

Άρθρο III-104

1. Για την επίτευξη των στόχων του άρθρου III-103, η Ένωση υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς :

- α) βελτίωση ιδίως του περιβάλλοντος εργασίας, με σκοπό την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων,
- β) όροι εργασίας,
- γ) κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία των εργαζομένων,
- δ) προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας,
- ε) ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους,
- στ) εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων εργαζομένων και εργοδοτών, συμπεριλαμβανομένης της συνδιαχείρισης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 6,
- ζ) συνθήκες απασχόλησης των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της Ένωσης,

- η) ένταξη των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας προσώπων, με την επιφύλαξη του άρθρου III-183,
- θ) ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση κατά την εργασία,
- ι) καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού,
- ια) εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, με την επιφύλαξη του στοιχείου γ).

2. Για το σκοπό αυτό :

- α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, μέσω πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στη βελτίωση των γνώσεων, την ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, την προώθηση καινοτόμων λύσεων, και την αξιολόγηση εμπειριών, αποκλειόμενης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών,
- β) στους τομείς που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστες προδιαγραφές σταδιακής εφαρμογής, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών και των τεχνικών ρυθμίσεων που υφίστανται σε κάθε κράτος μέλος. Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο αποφεύγει την επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών περιορισμών οι οποίοι παρεμποδίζουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Σε κάθε περίπτωση, ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 1, στοιχεία γ), δ), στ) και ζ), ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται από το Συμβούλιο των Υπουργών που αποφασίζει ομόφωνα και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την εφαρμογή της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας στην παράγραφο 1, στοιχεία δ), στ) και ζ) του παρόντος άρθρου. Αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να αναθέτουν στους κοινωνικούς εταίρους, εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι το ζητήσουν από κοινού, την εφαρμογή των ευρωπαϊκών νόμων-πλαίσίων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2.

Σε αυτή την περίπτωση, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να εξασφαλίζει ότι, το αργότερο κατά την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο ένας ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο, οι κοινωνικοί εταίροι έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα με συμφωνία μεταξύ τους, ενώ παράλληλα το κράτος μέλος έχει την υποχρέωση να θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις ώστε να είναι, ανά πάσα στιγμή, σε θέση να εξασφαλίζει τα αποτελέσματα που επιβάλλονται από τον εν λόγω νόμο-πλαίσιο.

5. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι ή νόμοι-πλαίσιο που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου :

- α) δεν θίγουν την αναγνωρισμένη ευχέρεια των κρατών μελών να καθορίζουν τις θεμελιώδεις αρχές του δικού τους συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και δεν πρέπει να επηρεάζουν αισθητά την οικονομική ισορροπία του,

β) δεν εμποδίζουν την εκ μέρους των κρατών μελών διατήρηση ή θέσπιση αυστηρότερων προστατευτικών μέτρων συμβατών με το Σύνταγμα.

6. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις αμοιβές, στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο δικαίωμα απεργίας ή στο δικαίωμα ανταπεργίας (λοκ-άουτ).

Άρθρο III-105

1. Η Επιτροπή έχει καθήκον να προωθεί τη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους σε επίπεδο Ένωσης και θεσπίζει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διευκολύνεται ο διάλογος μεταξύ τους, μεριμνώντας ώστε η υποστήριξή της να παρέχεται ισόρροπα προς τα μέρη.

2. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή, πριν υποβάλει προτάσεις στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, διαβουλευεται με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με τον ενδεχόμενο προσανατολισμό μιας δράσης της Ένωσης.

3. Εάν η Επιτροπή, μετά από αυτές τις διαβουλεύσεις, κρίνει ότι η συγκεκριμένη δράση της Ένωσης πρέπει να αναληφθεί, διαβουλευεται με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το περιεχόμενο της μελετώμενης πρότασης. Οι κοινωνικοί εταίροι διατυπώνουν γνώμη ή, αναλόγως των περιπτώσεων, σύσταση, την οποία διαβιβάζουν στην Επιτροπή.

4. Κατά τις διαβουλεύσεις αυτές, οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να πληροφορήσουν την Επιτροπή ότι επιθυμούν να κινήσουν τη διαδικασία του άρθρου III-106. Η διάρκεια της διαδικασίας αυτής δεν υπερβαίνει τους 9 μήνες, εκτός εάν οι ενδιαφερόμενοι κοινωνικοί εταίροι και η Επιτροπή αποφασίσουν από κοινού την παράτασή της.

Άρθρο III-106

1. Ο διάλογος μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο Ένωσης μπορεί να οδηγεί, εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι το επιθυμούν, στη σύναψη συμβατικών σχέσεων, ενδεχομένως και συμφωνιών.

2. Οι συμφωνίες που συνάπτονται σε επίπεδο Ένωσης εφαρμόζονται είτε σύμφωνα με τις διαδικασίες και πρακτικές των ενδιαφερόμενων κοινωνικών εταίρων και κρατών μελών, είτε, σε τομείς που εμπίπτουν στο άρθρο III-104, όταν το ζητούν από κοινού τα υπογράφοντα μέρη, με ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που εκδίδονται από το Συμβούλιο των Υπουργών μετά από πρόταση της Επιτροπής. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται.

Εάν η εν λόγω συμφωνία περιέχει μία ή περισσότερες διατάξεις σχετικές με τομέα για τον οποίο απαιτείται ομοφωνία δυνάμει του άρθρου III-104, παράγραφος 3, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα.

Άρθρο III-107

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου III-103 και με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, η Επιτροπή προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και διευκολύνει το συντονισμό της δράσης τους σε όλους τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής που εμπίπτουν στο παρόν τμήμα, ιδίως επί θεμάτων που έχουν σχέση με :

- α) την απασχόληση,
- β) το εργατικό δίκαιο και τους όρους εργασίας,
- γ) την επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση,
- δ) την κοινωνική ασφάλιση,
- ε) την προστασία από επαγγελματικά ατυχήματα και ασθένειες,
- στ) την υγιεινή της εργασίας,
- ζ) το συνδικαλιστικό δικαίωμα και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.

Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή, ενεργώντας σε διαρκή συνεννόηση με τα κράτη μέλη, εκπονεί μελέτες, εκφέρει γνώμες και διοργανώνει διαβουλεύσεις, τόσο για τα προβλήματα που ανακύπτουν σε εθνικό επίπεδο όσο και για τα προβλήματα που ενδιαφέρουν διεθνείς οργανισμούς, και ιδίως αναπτύσσει πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των αναγκαίων στοιχείων για την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

Πριν διατυπώσει τις γνώμες που προβλέπονται στο παρόν άρθρο, η Επιτροπή συμβουλευεται την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-108

1. Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει την εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας.
2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ως «αμοιβή» νοούνται οι συνήθεις βασικοί ή κατώτατοι μισθοί ή αποδοχές και όλα τα άλλα οφέλη που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα, σε χρήματα ή σε είδος, από τον εργοδότη στον εργαζόμενο, λόγω της σχέσης εργασίας.

Η ίση αμοιβή, χωρίς διακρίσεις φύλου, συνεπάγεται :

- α) ότι η αμοιβή που παρέχεται για όμοια εργασία που αμείβεται κατ' αποκοπήν καθορίζεται με βάση την ίδια μονάδα μέτρησης,
  - β) ότι η αμοιβή που παρέχεται για εργασία που αμείβεται με βάση τη χρονική διάρκεια είναι η ίδια για όμοια θέση εργασίας.
3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα με τα οποία εξασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ίσης αμοιβής για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

4. Προκειμένου να εξασφαλιστεί εμπράκτως η πλήρης ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην εργασία, η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν μέτρα που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα, τα οποία διευκολύνουν το λιγότερο εκπροσωπούμενο φύλο να συνεχίσει μια επαγγελματική δραστηριότητα ή προλαμβάνουν ή αντισταθμίζουν τυχόν μειονεκτήματα κατά την επαγγελματική σταδιοδρομία.

Άρθρο III-109

Τα κράτη μέλη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διατήρηση της υφισταμένης ισοδυναμίας των συστημάτων αδειών μετ' αποδοχών.

Άρθρο III-110

Η Επιτροπή καταρτίζει κάθε χρόνο έκθεση για την πρόοδο της επίτευξης των στόχων του άρθρου III-98, καθώς και για τη δημογραφική κατάσταση στην Ένωση. Διαβιβάζει την έκθεση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-111

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει, με απλή πλειοψηφία, ευρωπαϊκή απόφαση για με την οποία δημιουργείται συμβουλευτική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας για την προώθηση της συνεργασίας σε θέματα κοινωνικής προστασίας μεταξύ των κρατών μελών και με την Επιτροπή. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας έχει ως έργο :

- α) να παρακολουθεί την κοινωνική κατάσταση και την εξέλιξη των πολιτικών κοινωνικής προστασίας στα κράτη μέλη και στην Ένωση,
- β) να διευκολύνει τις ανταλλαγές πληροφοριών, εμπειριών και καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών και με την Επιτροπή,
- γ) με την επιφύλαξη του άρθρου III-247, να καταρτίζει εκθέσεις, να διατυπώνει γνώμες ή να αναλαμβάνει άλλες δραστηριότητες στους τομείς της αρμοδιότητάς της, είτε κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου των Υπουργών ή της Επιτροπής, είτε εξ ιδίας πρωτοβουλίας.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας πραγματοποιεί τις δέουσες επαφές με τους κοινωνικούς εταίρους.

Κάθε κράτος μέλος και η Επιτροπή διορίζουν από δύο μέλη στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας.

Άρθρο III-112

Η ετήσια έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για την εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Ένωση.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητά από την Επιτροπή να καταρτίζει εκθέσεις επί ειδικών προβλημάτων που αφορούν την κοινωνική κατάσταση.

Υποτμήμα 1

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Άρθρο III-113

Για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων μέσα στην εσωτερική αγορά και για τη συμβολή, κατ' αυτόν τον τρόπο, στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, ιδρύεται Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο το οποίο έχει ως στόχο να προωθεί μέσα στην Ένωση τις δυνατότητες απασχόλησης και τη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων και να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού.

Άρθρο III-114

Η Επιτροπή διοικεί το Ταμείο.

Επικουρείται στο έργο της αυτό από μια ειδική επιτροπή η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών.

Άρθρο III-115

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα εκτελεστικά μέτρα σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Άρθρο III-116

Η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και συνεχίζει τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής.

Η Ένωση αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.

Άρθρο III-117

Τα κράτη μέλη ασκούν και συντονίζουν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό, μεταξύ άλλων, να επιτύχουν τους στόχους του άρθρου III-116. Η διαμόρφωση και η υλοποίηση των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης καθώς και η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς συνδυάζονται με τους στόχους αυτούς και συμβάλλουν στην επίτευξή τους. Η Ένωση ενισχύει επίσης την επίτευξη των στόχων αυτών με τη δράση της μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων-Τμήμα Προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Η Επιτροπή υποβάλλει ανά τριετία έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο των Υπουργών, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην υλοποίηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο έχουν συμβάλει τα διάφορα μέσα που προβλέπονται στο παρόν άρθρο. Η έκθεση αυτή συνοδεύεται, ενδεχομένως, από κατάλληλες προτάσεις.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει κάθε ειδικό μέτρο εκτός του πλαισίου των Ταμείων, με την επιφύλαξη των μέτρων που θεσπίζονται στα πλαίσια των άλλων πολιτικών της Ένωσης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-118

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης συμβάλλει στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην Ένωση, μέσω συμμετοχής στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική προσαρμογή των περιοχών που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους καθώς και στον αναπροσανατολισμό των βιομηχανικών περιοχών που βρίσκονται σε παρακμή.

Άρθρο III-119

Με την επιφύλαξη του άρθρου III-120, ευρωπαϊκός νόμος ορίζει τα καθήκοντα, τους πρωταρχικούς στόχους και την οργάνωση των διαρθρωτικών Ταμείων, γεγονός που μπορεί να επιφέρει συνένωση των Ταμείων, τους γενικούς κανόνες που εφαρμόζονται στα Ταμεία καθώς και τις αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους και ο συντονισμός των Ταμείων μεταξύ τους και με τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα.

Με ευρωπαϊκό νόμο ιδρύεται Ταμείο Συνοχής το οποίο συμμετέχει χρηματοδοτικώς σε σχέδια περιβάλλοντος και διευρωπαϊκών δικτύων στον τομέα της υποδομής των μεταφορών.

Σε κάθε περίπτωση, ο ευρωπαϊκός νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2007.

Άρθρο III-120

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα εκτελεστικά μέτρα σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα «Προσανατολισμού», και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ισχύουν αντιστοίχως τα άρθρα III-127 και III-115.

ΤΜΗΜΑ 4

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ

Άρθρο III-121

Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινή γεωργική και αλιευτική πολιτική.

Ως «γεωργικά προϊόντα» νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία σχετίζονται άμεσα με τα προαναφερόμενα προϊόντα. Οι αναφορές στην κοινή γεωργική πολιτική ή τη γεωργία και η χρήση του όρου «γεωργικός» νοούνται ως συμπεριλαμβάνουσες την αλιεία, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του εν λόγω τομέα.

Άρθρο III-122

1. Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων.
2. Εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων III-123 έως III-128, οι κανόνες που προβλέπονται για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα.
3. Τα προϊόντα τα οποία απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι* υπόκεινται στις διατάξεις των άρθρων III-123 έως III-128.
4. Η λειτουργία και η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύονται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής.

Άρθρο III-123

1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι :
  - α) να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου και με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού,
  - β) να εξασφαλίζει κατ' αυτό τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στον αγροτικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία,
  - γ) να σταθεροποιεί τις αγορές,
  - δ) να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό,
  - ε) να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.
2. Κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και των ειδικών μεθόδων που συνεπάγεται η εφαρμογή της, λαμβάνονται υπόψη :
  - α) ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της γεωργικής δραστηριότητας, που απορρέει από την κοινωνική δομή της γεωργίας και τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών,

---

* Το Παράρτημα αυτό, που αντιστοιχεί στο Παράρτημα Ι της ΣΕΚ, θα καταρτισθεί αργότερα.

- β) η ανάγκη βαθμιαίας εφαρμογής των καταλλήλων προσαρμογών,
- γ) το γεγονός ότι στα κράτη μέλη η γεωργία αποτελεί έναν τομέα στενά συνδεδεμένο με το σύνολο της οικονομίας.

Άρθρο III-124

1. Για να επιτευχθούν οι στόχοι που προβλέπονται στο άρθρο III-123, δημιουργείται κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών.

Ανάλογα με τα προϊόντα, η οργάνωση αυτή λαμβάνει μία από τις ακόλουθες μορφές :

- α) κοινοί κανόνες ανταγωνισμού,
- β) υποχρεωτικός συντονισμός των διαφόρων εθνικών οργανώσεων αγοράς,
- γ) οργάνωση της αγοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2. Η κοινή οργάνωση σε μία από τις μορφές που προβλέπει η παράγραφος 1 μπορεί να περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων του άρθρου III-123, ιδίως δε ρυθμίσεις των τιμών, ενισχύσεις τόσο για την παραγωγή όσο και για την εμπορία των διαφόρων προϊόντων, μέτρα αποθήκευσης και λογιστικής μεταφοράς, κοινούς μηχανισμούς σταθεροποίησης των εισαγωγών ή των εξαγωγών.

Η κοινή οργάνωση πρέπει να περιορίζεται στην επιδίωξη των στόχων του άρθρου III-123 και να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών εντός της Ένωσης.

Ενδεχομένη κοινή πολιτική τιμών πρέπει να βασίζεται επί κοινών κριτηρίων και επί ενιαίων μεθόδων υπολογισμού.

3. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της κοινής οργάνωσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1, μπορούν να συσταθούν ένα ή περισσότερα γεωργικά ταμεία προσανατολισμού και εγγυήσεων.

Άρθρο III-125

Για να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου III-123, είναι δυνατό ιδίως να προβλεφθούν στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής :

- α) ο αποτελεσματικός συντονισμός των προσπαθειών στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της έρευνας και της διάδοσης των γεωργικών γνώσεων, ο οποίος μπορεί να περιλαμβάνει κοινή χρηματοδότηση σχεδίων ή οργανισμών,
- β) κοινά μέτρα για την προώθηση της κατανάλωσης ορισμένων προϊόντων.

Άρθρο III-126

1. Το τμήμα σχετικά με τους κανόνες του ανταγωνισμού δεν εφαρμόζεται στην παραγωγή και στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων παρά μόνο κατά το μέτρο που ορίζεται από τον ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο σύμφωνα με το άρθρο III-127, παράγραφος 2, λαμβανομένων υπόψη των στόχων του άρθρου III-123.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκό κανονισμό ή απόφαση που επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων :
  - α) για την προστασία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που μειονεκτούν λόγω διαρθρωτικών ή φυσικών συνθηκών,
  - β) στο πλαίσιο προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης.

Άρθρο III-127

1. Η Επιτροπή, υποβάλλει προτάσεις για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης των εθνικών οργανώσεων αγοράς από τις μορφές κοινής οργάνωσης του άρθρου III-124, παράγραφος 1, καθώς και για την εκτέλεση των μέτρων που προβλέπονται στο παρόν τμήμα.

Κατά την εκπόνηση των προτάσεων αυτών λαμβάνεται υπόψη η αλληλεξάρτηση των γεωργικών θεμάτων που αναφέρονται στο παρόν τμήμα.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο ορίζει την κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών που προβλέπεται στο άρθρο III-124, παράγραφος 1, καθώς και τις άλλες αναγκαίες διατάξεις για την επίτευξη των στόχων της κοινής γεωργικής και αλιευτικής πολιτικής. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
3. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις σχετικά με τον καθορισμό των τιμών, των εισφορών, των ενισχύσεων και των ποσοτικών περιορισμών, καθώς και σχετικά με τον καθορισμό και την κατανομή των αλιευτικών δυνατοτήτων.
4. Η κοινή οργάνωση που προβλέπεται στο άρθρο III-124, παράγραφος 1 μπορεί να αντικαταστήσει τις εθνικές οργανώσεις αγοράς, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 2 :
  - α) εφόσον η κοινή οργάνωση προσφέρει στα κράτη μέλη που αντιτίθενται στο μέτρο αυτό και διαθέτουν δική τους εθνική οργάνωση για τη συγκεκριμένη παραγωγή ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερόμενων παραγωγών, λαμβανομένων υπόψη των προσαρμογών και των αναγκαιών εξειδικεύσεων που μπορούν να γίνουν με την πάροδο του χρόνου, και
  - β) εφόσον η οργάνωση αυτή εξασφαλίζει στις συναλλαγές στο εσωτερικό της Ένωσης όρους ανάλογους με εκείνους που ισχύουν σε εθνική αγορά.

5. Αν δημιουργηθεί κοινή οργάνωση για ορισμένες πρώτες ύλες, πριν να υπάρξει ακόμη κοινή οργάνωση για τα αντίστοιχα μεταποιημένα προϊόντα, οι εν λόγω πρώτες ύλες, οι οποίες χρησιμοποιούνται για τα μεταποιημένα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή σε τρίτες χώρες, είναι δυνατό να εισάγονται από χώρες εκτός της Ένωσης.

Άρθρο III-128

Όταν σε κράτος μέλος ένα προϊόν αποτελεί αντικείμενο εθνικής οργάνωσης αγοράς ή εσωτερικής ρύθμισης ισοδύναμου αποτελέσματος που επηρεάζει την ανταγωνιστική θέση ομοειδούς παραγωγής σε άλλο κράτος μέλος, τα κράτη μέλη επιβάλλουν εξισωτική εισφορά στο προϊόν αυτό κατά την εισαγωγή του από το κράτος μέλος όπου υπάρχει η οργάνωση ή η ρύθμιση, εκτός αν το κράτος αυτό επιβάλλει εξισωτική εισφορά κατά την εξαγωγή.

Η Επιτροπή εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις που καθορίζουν το ύψος των εισφορών αυτών κατά το ποσό που απαιτείται για την αποκατάσταση της ισορροπίας. Μπορεί επίσης να επιτρέπει την προσφυγή σε άλλα μέτρα, των οποίων καθορίζει τους όρους και τις λεπτομέρειες εφαρμογής.

Άρθρο III-129

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των εξής στόχων :

- α) τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- β) την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- γ) τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- δ) την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

2. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας, σε αυτήν δε συνεκτιμάται η ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινές διατάξεις υποκείμενες σε διαδικασία ελέγχου εκ μέρους της Ένωσης.

3. Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της :

- α) τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- β) τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Ένωσης,
- γ) τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
- δ) την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Ένωσης μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερόμενων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνονται σύμφωνα με το άρθρο III-272.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο III-130

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο III-129. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου III-65, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκούς νόμους ή νόμους-πλαίσιο που θεσπίζουν :

- α) μέτρα κυρίως φορολογικού χαρακτήρα,
- β) μέτρα που επηρεάζουν :
  - i) τη χωροταξία,
  - ii) την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων, ή που επιδρούν αμέσως ή εμμέσως στη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,
  - iii) τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων,
- γ) μέτρα που επηρεάζουν αισθητά σε κράτος μέλος την επιλογή μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδώσει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση προκειμένου να καταστήσει εφαρμόσιμη τη συνήθη νομοθετική διαδικασία στα θέματα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου.

Σε κάθε περίπτωση, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει προγράμματα γενικών δράσεων τα οποία θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θεσπίζονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή στην παράγραφο 2, κατά περίπτωση.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων που θεσπίζει η Ένωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Με την επιφύλαξη της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», εάν ένα μέτρο που βασίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο προβλέπει, υπό την κατάλληλη μορφή :

- α) προσωρινές παρεκκλίσεις και/ή
- β) οικονομική στήριξη από το Ταμείο Συνοχής.

Άρθρο III-131

Οι διατάξεις προστασίας που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου III-130 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν διατάξεις ενισχυμένης προστασίας. Οι διατάξεις αυτές πρέπει είναι συμβατές με το Σύνταγμα και να κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 6

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Άρθρο III-132

1. Προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντα των καταναλωτών και να διασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή, η Ένωση συμβάλλει στην προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και στην προώθηση του δικαιώματός τους για ενημέρωση, εκπαίδευση και οργάνωσή τους για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους.
2. Η Ένωση συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 με :
  - α) μέτρα θεσπιζόμενα κατ' εφαρμογήν του άρθρου III-65 στα πλαίσια της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς,
  - β) μέτρα που στηρίζουν και συμπληρώνουν την πολιτική των κρατών μελών και εξασφαλίζουν την παρακολούθησή της.
3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 2, στοιχείο β). Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.
4. Οι πράξεις που θεσπίζονται κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 3, δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερες προστατευτικές διατάξεις. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να είναι συμβατές με το Σύνταγμα και να κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 7

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Άρθρο III-133

Οι στόχοι του Συντάγματος επιδιώκονται, όσον αφορά το αντικείμενο του παρόντος Τίτλου, στο πλαίσιο κοινής πολιτικής μεταφορών.

Άρθρο III-134

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θέτει σε εφαρμογή το άρθρο III-133, λαμβανομένης υπόψη της ιδιομορφίας των μεταφορών. Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο περιλαμβάνει :

- α) κοινούς κανόνες εφαρμοστέους στις διεθνείς μεταφορές που εκτελούνται από ή προς την επικράτεια ενός κράτους μέλους ή που διέρχονται από την επικράτεια ενός ή περισσότερων κρατών μελών,
- β) τους όρους υπό τους οποίους γίνονται δεκτοί στις εθνικές μεταφορές ενός κράτους μέλους μεταφορείς μη εγκατεστημένοι σ' αυτό,
- γ) μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών,
- δ) κάθε άλλο χρήσιμο μέτρο.

Άρθρο III-135

Μέχρι να εκδοθεί ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο που αναφέρεται στο άρθρο III-134, παράγραφος 1 και εκτός εάν εκδοθεί ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών που επιτρέπει παρέκκλιση, κανένα κράτος μέλος δεν δύναται να καταστήσει λιγότερο ευνοϊκές, ως προς την άμεση ή έμμεση επίπτωσή τους έναντι των μεταφορέων των άλλων κρατών μελών σε σχέση με τους εθνικούς μεταφορείς, τις διατάξεις που ίσχυαν στον τομέα των μεταφορών την 1η Ιανουαρίου 1958, ή για τα κράτη που προσχωρούν, την ημερομηνία της προσχώρησής τους.

Άρθρο III-136

Οι ενισχύσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών ή που αντιστοιχούν στην αποκατάσταση ορισμένων βαρών συνυφασμένων με την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας, είναι συμβατές με το Σύνταγμα.

Άρθρο III-137

Κατά τη θέσπιση οποιουδήποτε μέτρου στο πλαίσιο του Συντάγματος σχετικά με τις τιμές και τους όρους μεταφοράς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική κατάσταση των μεταφορέων.

Άρθρο III-138

1. Απαγορεύονται ως προς τις μεταφορές εντός της Ένωσης οι διακρίσεις που συνίστανται στην εφαρμογή από ένα μεταφορέα, για τα αυτά εμπορεύματα και για τις αυτές σχέσεις μεταφοράς, διαφορετικών κομίστρων και όρων μεταφοράς, ανάλογα με το κράτος μέλος προέλευσης ή προορισμού των μεταφερομένων προϊόντων.

2. Η παράγραφος 1 δεν αποκλείει τη δυνατότητα έκδοσης άλλων ευρωπαϊκών νόμων ή νόμων-πλαisiών κατ' εφαρμογήν του άρθρου III-134, παράγραφος 1.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για την εφαρμογή της παραγράφου 1. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί ιδίως να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για να διευκολύνει τα Όργανα να ελέγχουν την τήρηση του κανόνα της παραγράφου 1 και για να διασφαλίζει ότι οι χρησιμοποιούντες τα μεταφορικά μέσα επωφελούνται πλήρως από την εφαρμογή του.

4. Η Επιτροπή, με δική της πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, εξετάζει τυχόν περιπτώσεις διακρίσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 1 και, αφού συμβουλευθεί κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκδίδει, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών κανονισμών και αποφάσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 3, τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

Άρθρο III-139

1. Απαγορεύεται η επιβολή από κράτος μέλος, στις μεταφορές που εκτελούνται εντός της Ένωσης, κομίστρων και όρων που συνεπάγονται καθ' οιονδήποτε τρόπο υποστήριξη ή προστασία προς το συμφέρον μίας ή περισσότερων συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή βιομηχανιών, εκτός εάν αυτό επιτραπεί με ευρωπαϊκή απόφαση της Επιτροπής.

2. Η Επιτροπή, με δική της πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους, εξετάζει τα κόμιστρα και τους όρους που προβλέπει η παράγραφος 1, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη αφενός μεν τις απαιτήσεις μιας κατάλληλης περιφερειακής οικονομικής πολιτικής, τις ανάγκες των υπανάπτυκτων περιοχών και τα προβλήματα των περιοχών που θίγονται σοβαρά από πολιτικές περιστάσεις, αφετέρου δε τις επιπτώσεις των εν λόγω κομίστρων και όρων στον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφοράς.

Η Επιτροπή, μετά από διαβούλευση με κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

3. Η απαγόρευση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 δεν εφαρμόζεται στα τιμολόγια που καθορίζονται για λόγους ανταγωνισμού.

Άρθρο III-140

Οι φορολογικές επιβαρύνσεις ή τα τέλη, εκτός των κομίστρων, που εισπράττονται από τον μεταφορέα κατά τη διέλευση των συνόρων δεν πρέπει να υπερβαίνουν ένα εύλογο επίπεδο, με βάση τα πραγματικά έξοδα που συνεπάγεται η διέλευση αυτή.

Τα κράτη μέλη προσπαθούν να μειώσουν τα έξοδα αυτά.

Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου η Επιτροπή δύναται να απευθύνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

Άρθρο III-141

Οι διατάξεις του παρόντος τμήματος δεν αντιτίθενται στα μέτρα που λαμβάνονται από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εφόσον είναι αναγκαία για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκλήθηκαν από τη διαίρεση της Γερμανίας στην οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας που είχαν θιγεί από τη διαίρεση αυτή.

Άρθρο III-142

Συνιστάται μια επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα, υπαγόμενη στην Επιτροπή, η οποία αποτελείται από εμπειρογνώμονες που ορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Η Επιτροπή τη συμβουλευέται σε θέματα μεταφορών, όταν το κρίνει χρήσιμο.

Άρθρο III-143

1. Το παρόν τμήμα εφαρμόζεται στις σιδηροδρομικές, οδικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές.
2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει κατάλληλα μέτρα για τις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 8

ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

Άρθρο III-144

1. Προκειμένου να συντελέσει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στα άρθρα III-14 και III-116 και να επιτρέψει στους πολίτες της Ένωσης, στους οικονομικούς φορείς καθώς και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, να επωφελούνται πλήρως από τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, η Ένωση συμβάλλει στη δημιουργία και την ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων όσον αφορά τα έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας.
2. Στα πλαίσια συστήματος ανοιχτών και ανταγωνιστικών αγορών, η δράση της Ένωσης αποσκοπεί στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων, καθώς και της πρόσβασης στα δίκτυα αυτά. Λαμβάνεται, ειδικότερα, υπόψη η ανάγκη να συνδεθούν οι νησιωτικές, οι μεσόγειες και οι περιφερειακές περιοχές με τις κεντρικές περιοχές της Ένωσης.

Άρθρο III-145

1. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που αναφέρονται στο άρθρο III-144, η Ένωση :
  - α) καθορίζει ένα σύνολο προσανατολισμών που καλύπτουν τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις γενικές γραμμές των μελετώμενων δράσεων στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων· στους εν λόγω προσανατολισμούς προσδιορίζονται σχέδια κοινού ενδιαφέροντος,
  - β) εκτελεί κάθε δράση που αποδεικνύεται αναγκαία για την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των δικτύων, ιδίως στον τομέα της εναρμόνισης των τεχνικών προτύπων,
  - γ) μπορεί να υποστηρίζει σχέδια κοινού ενδιαφέροντος που υποστηρίζονται από τα κράτη μέλη, τα οποία καθορίζονται στα πλαίσια των προσανατολισμών που αναφέρονται στο σημείο α), ιδίως με τη βοήθεια μελετών σκοπιμότητας, εγγυήσεων δανείων ή επιδοτήσεων επιτοκίου. Η Ένωση μπορεί επίσης να συμμετέχει στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων σχεδίων στον τομέα της υποδομής μεταφορών, στα κράτη μέλη, μέσω του Ταμείου Συνοχής.

Στις δράσεις της, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της τη δυνητική οικονομική βιωσιμότητα των σχεδίων.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τους προσανατολισμούς και τα άλλα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Οι προσανατολισμοί και τα σχέδια κοινού ενδιαφέροντος που αφορούν το έδαφος κράτους μέλους απαιτούν τη συμφωνία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

3. Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την Επιτροπή, τις πολιτικές που ακολουθούν σε εθνικό επίπεδο και που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην επίτευξη των στόχων του άρθρου III-144. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού.

4. Η Ένωση μπορεί να συνεργάζεται με τρίτες χώρες για την προώθηση σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος και για την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των δικτύων.

Άρθρο III-146

1. Η Ένωση αποσκοπεί στην ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της βιομηχανίας της Ένωσης και στη διευκόλυνση της ανάπτυξης της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της, καθώς και στην προώθηση των ερευνητικών δράσεων που κρίνονται αναγκαίες βάσει άλλων κεφαλαίων του Συντάγματος.
2. Για το σκοπό αυτό, η Ένωση ενθαρρύνει σε ολόκληρη την επικράτειά της τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια στις προσπάθειές τους στους τομείς της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης υψηλής ποιότητας. Ενισχύει τις προσπάθειες για συνεργασία, αποβλέποντας, ιδιαίτερα, στο να δίνεται η ευκαιρία στους ερευνητές να συνεργάζονται ελεύθερα πέραν των συνόρων και στις επιχειρήσεις η ευκαιρία να εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που παρέχει η εσωτερική αγορά, ιδίως μέσω του ανοίγματος των εθνικών δημοσίων συμβάσεων, του καθορισμού κοινών προτύπων και της εξάλειψης των νομικών και φορολογικών εμποδίων στη συνεργασία αυτή.
3. Όλες οι δράσεις της Ένωσης δυνάμει του Συντάγματος στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων επίδειξης, αποφασίζονται και πραγματοποιούνται σύμφωνα με το παρόν τμήμα.

Άρθρο III-147

Κατά την επιδίωξη των στόχων αυτών, η Ένωση αναλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις, οι οποίες συμπληρώνουν τις δράσεις που πραγματοποιούνται στα κράτη μέλη :

- α) εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης, με προώθηση της συνεργασίας με επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια, καθώς και μεταξύ αυτών,
- β) προώθηση της συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς στον τομέα της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης,
- γ) διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων στον τομέα της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης,
- δ) προώθηση της κατάρτισης και της κινητικότητας των ερευνητών της Ένωσης.

Άρθρο III-148

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης ώστε να εξασφαλίζεται η αμοιβαία συνοχή μεταξύ των εθνικών πολιτικών και της πολιτικής της Ένωσης.
2. Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, μπορεί να αναλαμβάνει κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού που αναφέρεται στην παράγραφο 1, και ιδίως πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των αναγκαίων στοιχείων για την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

Άρθρο III-149

1. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων της Ένωσης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το πρόγραμμα-πλαίσιο :

- α) ορίζει τους επιστημονικούς και τεχνολογικούς στόχους που πρέπει να υλοποιηθούν με τις δράσεις που προβλέπονται στο άρθρο III-147 και τις προτεραιότητες που συνδέονται με αυτούς,
  - β) υποδεικνύει τις γενικές γραμμές αυτών των δράσεων,
  - γ) ορίζει το μέγιστο συνολικό ποσό και τις λεπτομερείς διατάξεις για τη χρηματοδοτική συμμετοχή της Ένωσης στο πρόγραμμα-πλαίσιο, καθώς και τα αντίστοιχα μερίδια κάθε προβλεπόμενης δράσης.
2. Το πρόγραμμα-πλαίσιο προσαρμόζεται ή συμπληρώνεται ανάλογα με την πορεία των πραγμάτων.
  3. Το πρόγραμμα-πλαίσιο τίθεται σε εφαρμογή μέσω ειδικών προγραμμάτων εκπονούμενων στο πλαίσιο κάθε δράσης. Σε κάθε ειδικό πρόγραμμα διευκρινίζονται οι λεπτομέρειες της υλοποίησής του, καθορίζεται η διάρκειά του και προβλέπονται τα σχετικά μέσα που κρίνονται αναγκαία. Το άθροισμα των ποσών που κρίνονται αναγκαία, τα οποία καθορίζονται στα ειδικά προγράμματα, δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέγιστο συνολικό ποσό που ορίζεται για το πρόγραμμα-πλαίσιο και για κάθε επιμέρους δράση.
  4. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τη θέσπιση των ειδικών προγραμμάτων. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-150

Για την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, καθορίζονται με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο :

- α) οι κανόνες συμμετοχής των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων,
- β) οι κανόνες που εφαρμόζονται στη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-151

Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, μπορούν να θεσπίζονται με ευρωπαϊκό νόμο συμπληρωματικά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν ορισμένα κράτη μέλη, τα οποία και εξασφαλίζουν τη χρηματοδότησή τους, με την επιφύλαξη ενδεχόμενης συμμετοχής της Ένωσης.

Ο ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τους κανόνες που εφαρμόζονται στα συμπληρωματικά προγράμματα, ιδίως στο θέμα της διάδοσης των γνώσεων και της πρόσβασης άλλων κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και σε συμφωνία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Άρθρο III-152

Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, μπορεί να προβλέπεται με ευρωπαϊκό νόμο, σε συμφωνία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, η συμμετοχή σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης που αναλαμβάνονται από περισσότερα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις υποδομές που δημιουργούνται για την εκτέλεση αυτών των προγραμμάτων.

Ο ευρωπαϊκός νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-153

Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, η Ένωση μπορεί να προβλέπει συνεργασία στον τομέα της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς.

Ο τρόπος της συνεργασίας αυτής μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών πραγματοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο III-227.

Άρθρο III-154

Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων ή οποιασδήποτε άλλης αναγκαίας υποδομής για την καλή εκτέλεση των προγραμμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ένωσης. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο III-155

1. Προκειμένου να προωθηθεί η επιστημονική και τεχνική πρόοδος, η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και η εφαρμογή των πολιτικών της, η Ένωση εκπονεί ευρωπαϊκή πολιτική του διαστήματος. Για το σκοπό αυτό, μπορεί να προωθεί κοινές πρωτοβουλίες, να υποστηρίζει την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, και να συντονίζει τις αναγκαίες προσπάθειες για την εξερεύνηση και χρησιμοποίηση του διαστήματος.

2. Προς επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα, τα οποία μπορούν να λάβουν τη μορφή ευρωπαϊκού διαστημικού προγράμματος.

Άρθρο III-156

Στην αρχή κάθε έτους, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών έκθεση, η οποία αναφέρεται ιδίως στις δραστηριότητες του προηγούμενου έτους στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης και της διάδοσης των αποτελεσμάτων καθώς και στο πρόγραμμα εργασίας του τρέχοντος έτους.

ΤΜΗΜΑ 10

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Άρθρο III-157

1. Στο πλαίσιο της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς και λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης να προστατευθεί και να βελτιωθεί το περιβάλλον, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας έχει ως στόχο :

- α) να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας,
- β) να διασφαλίζει την ασφάλεια εφοδιασμού της Ένωσης σε ενέργεια, και
- γ) να προωθεί την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο δεν θίγει την επιλογή μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας σε κράτος μέλος και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού, με την επιφύλαξη του άρθρου III-130, παράγραφος 2, στοιχείο γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο III-158

1. Η Ένωση συγκροτεί ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών νομικών παραδόσεων και συστημάτων των κρατών μελών.
2. Εξασφαλίζει την απουσία ελέγχων των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα και αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, η οποία βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και είναι δίκαιη έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, οι ανιθαγενείς εξομοιώνονται με τους υπηκόους των τρίτων χωρών.
3. Η Ένωση καταβάλλει προσπάθεια για να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο ασφάλειας με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, μέτρων συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και ποινικών δικαστικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων αρχών καθώς και με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις και, εάν χρειάζεται, την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών.
4. Η Ένωση διευκολύνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ιδίως με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις.

Άρθρο III-159

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους στρατηγικούς προσανατολισμούς του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού στο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Άρθρο III-160

1. Τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών, προκειμένου για τις νομοθετικές προτάσεις και πρωτοβουλίες που υποβάλλονται στο πλαίσιο των τμημάτων 4 και 5 του παρόντος κεφαλαίου, μεριμνούν για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες πρακτικές ρυθμίσεις που προβλέπονται στο Πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

Τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών μπορούν να συμμετέχουν στους μηχανισμούς αξιολόγησης που προβλέπονται στο άρθρο III-161 καθώς και στον πολιτικό έλεγχο της Ευρώπης και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust σύμφωνα με τα άρθρα III-177 και III-174.

Άρθρο III-161

Με την επιφύλαξη των άρθρων III-265 έως III-267, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τον καθορισμό των πρακτικών ρυθμίσεων βάσει των οποίων τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με την Επιτροπή, προβαίνουν σε αντικειμενική και αμερόληπτη αξιολόγηση της εφαρμογής από τις αρχές των κρατών μελών των πολιτικών της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, με στόχο ιδίως τη διευκόλυνση της πλήρους εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα εθνικά κοινοβούλια τηρούνται ενήμερα για το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής.

Άρθρο III-162

Συνιστάται μόνιμη επιτροπή εντός του Συμβουλίου των Υπουργών προκειμένου να διασφαλισθεί στο εσωτερικό της Ένωσης η προώθηση και η ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας. Η επιτροπή αυτή, με την επιφύλαξη του άρθρου III-247, προάγει το συντονισμό των ενεργειών των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών. Οι αντιπρόσωποι των σχετικών οργανισμών και φορέων της Ένωσης μπορούν να συμμετέχουν στις εργασίες της. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα κοινοβούλια των κρατών μελών τηρούνται ενήμερα για τις εργασίες της επιτροπής.

Άρθρο III-163

Το παρόν κεφάλαιο δεν θίγει την άσκηση των αρμοδιοτήτων που εμπίπτουν στα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.

Άρθρο III-164

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς για να εξασφαλίζει τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των κρατών μελών στους τομείς που καλύπτονται από το παρόν κεφάλαιο καθώς και μεταξύ των εν λόγω υπηρεσιών και της Επιτροπής. Αποφασίζει ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, με την επιφύλαξη του άρθρου III-165, και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-165

Οι πράξεις οι οποίες προβλέπονται στα τμήματα 4 και 5 του παρόντος κεφαλαίου θεσπίζονται :

- α) μετά από πρόταση της Επιτροπής, ή
- β) μετά από πρωτοβουλία του ενός τετάρτου των κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 2

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΛΕΓΧΟΥΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ, ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Άρθρο III-166

1. Η Ένωση αναπτύσσει πολιτική με στόχο :
  - α) να εξασφαλίζεται η απουσία οιοδήποτε ελέγχου προσώπων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων,
  - β) να εξασφαλίζεται ο έλεγχος των προσώπων και η αποτελεσματική εποπτεία της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων,
  - γ) να δημιουργηθεί σταδιακά ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων.
2. Για το σκοπό αυτό, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα που αφορούν :
  - α) την κοινή πολιτική θεωρήσεων και άλλων τίτλων παραμονής βραχείας διάρκειας,
  - β) τους ελέγχους στους οποίους υποβάλλονται τα πρόσωπα που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα,
  - γ) τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα για σύντομο χρονικό διάστημα στην Ένωση,
  - δ) οιοδήποτε μέτρο που απαιτείται για τη σταδιακή δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων,
  - ε) την απουσία ελέγχου προσώπων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων.
3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά το γεωγραφικό καθορισμό των συνόρων τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

Άρθρο III-167

1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή πολιτική όσον αφορά το άσυλο και την προσωρινή προστασία με στόχο να παρέχεται το κατάλληλο καθεστώς σε οιοδήποτε πρόσωπο, υπήκοο τρίτης χώρας, χρήζει διεθνούς προστασίας και να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η πολιτική αυτή πρέπει να συνάδει προς τη Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 για τη νομική κατάσταση των προσφύγων και προς άλλες ισχύουσες συμβάσεις.

2. Για το σκοπό αυτό, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα για ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, το οποίο περιλαμβάνει :

- α) ενιαίο καθεστώς ασύλου υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών, το οποίο ισχύει σε όλη την Ένωση,
- β) ενιαίο καθεστώς επικουρικής προστασίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών που χρήζουν διεθνούς προστασίας, χωρίς να τους χορηγείται ευρωπαϊκό άσυλο,
- γ) κοινό σύστημα προσωρινής προστασίας εκτοπισμένων προσώπων σε περιπτώσεις μαζικής συρροής,
- δ) κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του ενιαίου καθεστώτος ασύλου ή επικουρικής προστασίας,
- ε) κριτήρια και μηχανισμούς καθορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου ή επικουρικής προστασίας,
- στ) προδιαγραφές σχετικά με τις προϋποθέσεις υποδοχής αιτούντων άσυλο ή επικουρικής προστασίας,
- ζ) εταιρικές σχέσεις και συνεργασία με τρίτες χώρες για τη διαχείριση των ροών προσώπων που ζητούν άσυλο ή επικουρική ή προσωρινή προστασία.

3. Εφόσον ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επείγουσα κατάσταση, λόγω αιφνίδιας συρροής υπηκόων τρίτων χωρών, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις για τη λήψη προσωρινών μέτρων υπέρ του εν λόγω κράτους μέλους ή των εν λόγω κρατών μελών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-168

1. Η Ένωση αναπτύσσει κοινή μεταναστευτική πολιτική, η οποία έχει ως στόχο να εξασφαλίζει, σε όλα τα στάδια, αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη καθώς και ενισχυμένη πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων.

2. Για το σκοπό αυτό, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα στους ακόλουθους τομείς :

- α) προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής, καθώς και κανόνες για τη χορήγηση από τα κράτη μέλη θεωρήσεων και αδειών παραμονής μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποσκοπούν στην επανένωση οικογενειών,
- β) καθορισμός των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των όρων που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στα άλλα κράτη μέλη,

- γ) λαθρομετανάστευση και παράνομη διαμονή, καθώς και απομάκρυνση και επαναπατρισμός των παρανόμως διαμενόντων.
  - δ) καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών.
3. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνίες με τρίτες χώρες για την επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών παρανόμως διαμενόντων, σύμφωνα με το άρθρο III-227.
4. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους, αποκλεισμένης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.
5. Το παρόν άρθρο δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον όγκο των εισερχομένων υπηκόων τρίτων χωρών, προερχομένων από τρίτες χώρες, στο έδαφός τους με σκοπό την αναζήτηση μισθωτής ή μη μισθωτής εργασίας.

Άρθρο III-169

Οι πολιτικές της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν τμήμα και η εφαρμογή τους διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο. Όποτε απαιτείται, οι πράξεις της Ένωσης που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος τμήματος περιέχουν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

ΤΜΗΜΑ 3

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Άρθρο III-170

1. Η Ένωση αναπτύσσει δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων. Αυτή η συνεργασία δύναται να περιλαμβάνει τη θέσπιση μέτρων προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

2. Για το σκοπό αυτό, ευρωπαϊκός νόμος ή ο νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα τα οποία διασφαλίζουν, μεταξύ άλλων :

- α) την αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων και την εκτέλεσή τους,
- β) τη διασυνοριακή επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξώδικων πράξεων,
- γ) τη συμβατότητα των κανόνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη όσον αφορά τη σύγκρουση νόμων και δικαιοδοσίας,
- δ) τη συνεργασία κατά την αποδεικτική διαδικασία,
- ε) υψηλό επίπεδο πρόσβασης στη δικαιοσύνη,
- στ) την ομαλή διεξαγωγή αστικών δικών, εν ανάγκη προωθώντας τη συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη,
- ζ) την ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης των διαφορών,
- η) την υποστήριξη της κατάρτισης των δικαστών και του προσωπικού των δικαστηρίων.

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, τα μέτρα που αφορούν το οικογενειακό δίκαιο τα οποία έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις θεσπίζονται με ευρωπαϊκό νόμο ή νόμο-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για τον καθορισμό των συγκεκριμένων πτυχών του οικογενειακού δικαίου με διασυνοριακές επιπτώσεις που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο πράξεων που θεσπίζονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΤΜΗΜΑ 4

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Άρθρο III-171

1. Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 2 και στο άρθρο III-172.

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει μέτρα για :

- α) τον καθορισμό κανόνων και διαδικασιών με σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση, σε ολόκληρη την Ένωση, όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών,
- β) την πρόληψη και επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ κρατών μελών,
- γ) την προώθηση της κατάρτισης των δικαστών και του προσωπικού των δικαστηρίων,
- δ) τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστικών ή άλλων ισοδύναμων αρχών των κρατών μελών κατά την άσκηση ποινικών διώξεων και την εκτέλεση αποφάσεων.

2. Προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις, με ευρωπαϊκό νόμο-πλαίσιο μπορούν να θεσπίζονται ελάχιστοι κανόνες για :

- α) το αμοιβαία παραδεκτό των αποδείξεων μεταξύ των κρατών μελών,
- β) τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία,
- γ) τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας,
- δ) άλλα ειδικότερα στοιχεία της ποινικής διαδικασίας, τα οποία θα έχουν προηγουμένως προσδιοριστεί από το Συμβούλιο των Υπουργών με την έκδοση ευρωπαϊκής απόφασης. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η θέσπιση αυτών των ελάχιστων κανόνων δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας για τα δικαιώματα του ατόμου στην ποινική διαδικασία.

Άρθρο III-172

1. Ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων σε τομείς ιδιαίτερα σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις αυτών των αδικημάτων ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση.

Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής : τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων, διαφθορά, παραχάραξη μέσων πληρωμής, εγκληματικότητα στο χώρο της πληροφορικής και οργανωμένη εγκληματικότητα.

Ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση που προσδιορίζει κι άλλους τομείς εγκληματικότητας οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια τα οποία αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2. Όταν η προσέγγιση κανόνων του ποινικού δικαίου παρίσταται αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικής της Ένωσης σε τομέα ο οποίος έχει καταστεί αντικείμενο μέτρων εναρμόνισης, ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον εν λόγω τομέα.

Με την επιφύλαξη του άρθρου III-165, ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο εκδίδεται σύμφωνα με την ίδια διαδικασία με εκείνη που χρησιμοποιείται για τη θέσπιση των προβλεπομένων στο προηγούμενο εδάφιο μέτρων εναρμόνισης.

Άρθρο III-173

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος. Τα μέτρα αυτά δεν μπορούν να συνεπάγονται προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

Άρθρο III-174

1. Αποστολή της Eurojust είναι η στήριξη και η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών για τη δίωξη των σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή απαιτούν δίωξη σε κοινές βάσεις, βάσει επιχειρήσεων που διεξάγονται και πληροφοριών που παρέχονται από τις αρχές των κρατών μελών και την Ευρωπόλ.

2. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τη δομή, τη λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Eurojust. Τα καθήκοντα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν :

- α) την παραγγελία και το συντονισμό ποινικών διώξεων που διεξάγονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, και ειδικότερα εκείνων που αφορούν αδικήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης,
- β) την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας, μεταξύ άλλων με την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας και με στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο.

Ο ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει επίσης τις πρακτικές ρυθμίσεις της συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust.

3. Στο πλαίσιο των διώξεων που αναφέρονται στην παρούσα διάταξη, και με την επιφύλαξη του άρθρου III-175, οι επίσημες πράξεις δικαστικής διαδικασίας διενεργούνται από τους αρμόδιους εθνικούς αξιωματούχους.

1. Για την καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων με διασυνοριακή διάσταση, καθώς και των αδικημάτων που θίγουν τα συμφέροντα της Ένωσης, με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να συσταθεί Ευρωπαϊκή Εισαγγελία εκ του πλαισίου της Eurojust. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια για την καταζήτηση, τη δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Ευρωπόλ, των δραστών, και των συνεργών τους, σοβαρών εγκλημάτων με επιπτώσεις σε πολλά κράτη μέλη, καθώς και αδικημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, όπως ορίζονται στον ευρωπαϊκό νόμο που προβλέπεται στην παράγραφο 1. Ασκεί δε ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων των κρατών μελών την ποινική δίωξη των αδικημάτων αυτών.
3. Ο ευρωπαϊκός νόμος που προβλέπεται στην παράγραφο 1 καθορίζει το καθεστώς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τους όρους άσκησης των καθηκόντων της, τους δικονομικούς κανόνες που διέπουν τις δραστηριότητές της καθώς και εκείνους που διέπουν το παραδεκτό των αποδείξεων, και τους κανόνες που ισχύουν για το δικαστικό έλεγχο των διαδικαστικών της πράξεων κατά την άσκηση των καθηκόντων της.

ΤΜΗΜΑ 5

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο III-176

1. Η Ένωση αναπτύσσει αστυνομική συνεργασία στην οποία συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των αρχών της αστυνομίας, των τελωνείων και άλλων αρχών επιβολής του νόμου ειδικών στην πρόληψη ή διαπίστωση αξιόποινων πράξεων ή τη διερεύνησή τους.
2. Για το σκοπό αυτό, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει μέτρα που αφορούν :
  - α) τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών,
  - β) την παροχή υποστήριξης για την κατάρτιση προσωπικού, καθώς και τη συνεργασία όσον αφορά τις ανταλλαγές προσωπικού, τον εξοπλισμό και την εγκληματολογική έρευνα,
  - γ) τις κοινές τεχνικές έρευνας όσον αφορά τη διαπίστωση σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος.
3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να θεσπίζει μέτρα για την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών που αναφέρονται στο παρόν άρθρο. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-177

1. Αποστολή της Ευρώπης είναι να υποστηρίζει και να ενισχύει τη δράση των αστυνομικών αρχών και των άλλων αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, καθώς και την αμοιβαία συνεργασία τους στην πρόληψη και καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, της τρομοκρατίας και των μορφών εγκληματικότητας που θίγουν ένα κοινό συμφέρον το οποίο αποτελεί αντικείμενο πολιτικής της Ένωσης.
2. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τη δομή, τη λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Ευρώπης. Τα καθήκοντα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν :
  - α) τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών που διαβιβάζονται ιδίως από τις αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών, ή οργανισμών,
  - β) το συντονισμό, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή ερευνών και επιχειρησιακών δράσεων, από κοινού με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή στα πλαίσια κοινών ομάδων ερευνών, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Eurojust.

Ο ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει επίσης τις διατυπώσεις ελέγχου των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη συνδρομή των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών.

3. Όλες οι επιχειρησιακές δράσεις της Ευρωπαϊκής πρέπει να διεξάγονται σε συνεργασία και σε συμφωνία με τις αρχές του κράτους μέλους ή των κρατών μελών στο έδαφος του οποίου ή των οποίων διεξάγονται. Η εφαρμογή μέτρων καταναγκαστικού χαρακτήρα εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Άρθρο III-178

Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών καθορίζει τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς υπό τους οποίους οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που αναφέρονται στα άρθρα III-171 και III-176 μπορούν να παρεμβαίνουν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους σε συνεργασία και σε συμφωνία με τις αρχές του κράτους αυτού. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΟΥ Η ΕΝΩΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΕΣ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ Ή ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ

Άρθρο III-179

1. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου.

Η δράση της Ένωσης, η οποία συμπληρώνει τις εθνικές πολιτικές, αποβλέπει στη βελτίωση της δημόσιας υγείας καθώς και στην πρόληψη της ανθρώπινης ασθένειας σε όλες τις μορφές της και στην αποτροπή των πηγών κινδύνου για τη σωματική και ψυχική υγεία. Η δράση αυτή καλύπτει την καταπολέμηση των μεγάλων πληγών της ανθρωπότητας στον τομέα της υγείας, ευνοώντας τη διερεύνηση των αιτίων τους, της μετάδοσης και της πρόληψής τους, καθώς και την ενημέρωση και την διαπαιδαγώγηση στον τομέα της υγείας.

Η Ένωση συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών για τη μείωση της βλάβης που προκαλούν στην υγεία τα ναρκωτικά, συμπεριλαμβανομένης της ενημέρωσης και της πρόληψης.

2. Η Ένωση ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στους τομείς που αναφέρονται στο παρόν άρθρο και, εν ανάγκη, στηρίζει τη δράση τους.

Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την Επιτροπή, τις πολιτικές και τα προγράμματά τους στους τομείς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού, και ιδίως πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των αναγκαίων στοιχείων για την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

3. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα δημόσιας υγείας.

4. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου, θεσπίζοντας τα ακόλουθα μέτρα για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων όσον αφορά την ασφάλεια :

- α) μέτρα με υψηλές προδιαγραφές όσον αφορά την ποιότητα και την ασφάλεια των οργάνων και ουσιών ανθρώπινης προέλευσης, του αίματος και των παραγώγων του. Αυτά τα μέτρα δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερα προστατευτικά μέτρα,
- β) μέτρα στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα με άμεσο στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας,

Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

5. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί επίσης να θεσπίζει μέτρα ενθάρρυνσης της προστασίας και της βελτίωσης της υγείας του ανθρώπου και καταπολέμησης των μεγάλων διασυννοριακών πληγών στον τομέα της υγείας, αποκλειομένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

6. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να διατυπώνει επίσης συστάσεις.

7. Η δράση της Ένωσης στον τομέα της δημόσιας υγείας αναπτύσσεται χωρίς να θίγονται στο παραμικρό οι αρμοδιότητες των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την οργάνωση και την παροχή υγειονομικών υπηρεσιών και ιατρικής περίθαλψης. Ειδικότερα, τα μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 4, στοιχείο α), δεν θίγουν τις εθνικές διατάξεις που διέπουν τις δωρεές οργάνων και αίματος ή την ιατρική χρήση τους.

Άρθρο ΙΙΙ-180

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της Ένωσης.

Για το σκοπό αυτό, στα πλαίσια ενός συστήματος ανοιχτών και ανταγωνιστικών αγορών, η δράση τους αποσκοπεί :

- α) στην επιτάχυνση της προσαρμογής της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές μεταβολές,
- β) στην προαγωγή ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στο σύνολο της Ένωσης, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- γ) στην προαγωγή ενός περιβάλλοντος που να ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων,
- δ) στη βελτίωση της εκμετάλλευσης του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

2. Τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους και με την Επιτροπή και, εφόσον χρειάζεται, συντονίζουν τις δράσεις τους. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού, και ιδίως πρωτοβουλίες με στόχο τον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών, την οργάνωση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και την προετοιμασία των αναγκαίων στοιχείων για την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται πλήρως ενήμερο.

3. Η Ένωση συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μέσω των πολιτικών και δράσεων που αναλαμβάνει δυνάμει άλλων διατάξεων του Συντάγματος. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο μπορεί να θεσπίζει συγκεκριμένα μέτρα υποστήριξης των δράσεων που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της παραγράφου 1, αποκλεισμένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Το παρόν τμήμα δεν αποτελεί βάση για την εκ μέρους της Ένωσης εισαγωγή οποιουδήποτε μέτρου που θα μπορούσε να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού ή που περιλαμβάνει φορολογικές διατάξεις ή διατάξεις σχετικές με τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μισθωτών εργαζομένων.

ΤΜΗΜΑ 3
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Άρθρο III-181

1. Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.
2. Η δράση της Ένωσης αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό είναι αναγκαίο, υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση τους στους εξής τομείς :
  - α) βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
  - β) διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας,
  - γ) μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές,
  - δ) καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.
3. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.
4. Η Ένωση, όταν αναλαμβάνει δράσεις δυνάμει άλλων διατάξεων του Συντάγματος, λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της.
5. Προκειμένου να προωθηθεί η υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου :
  - α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, αποκλειομένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών,
  - β) το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει συστάσεις.

Άρθρο III-182

1. Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους. Σέβεται πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία.

Η Ένωση συμβάλλει στην προώθηση των ευρωπαϊκών επιδιώξεων στο χώρο του αθλητισμού, δεδομένης της κοινωνικής και εκπαιδευτικής λειτουργίας του.

2. Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :

- α) να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας, μέσω ιδίως της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών μελών,
- β) να ευνοεί την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικών, μεταξύ άλλων και μέσω της ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και περιόδων σπουδών,
- γ) να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων,
- δ) να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών,
- ε) να ευνοεί την ανάπτυξη των ανταλλαγών νέων καθώς και οργανωτών κοινωνικομορφωτικών δραστηριοτήτων και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των νέων στο δημοκρατικό βίο της Ευρώπης,
- στ) να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της εκπαίδευσης εξ αποστάσεως,
- ζ) να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση του αθλητισμού, προάγοντας το αδιάβλητο των πρωταθλημάτων και τη συνεργασία μεταξύ των αθλητικών φορέων, καθώς και προστατεύοντας τη σωματική και ηθική ακεραιότητα των αθλητών, ιδίως των νέων αθλητών.

3. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα παιδείας, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

4. Προκειμένου να προωθηθεί η υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου :

- α) ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, αποκλειομένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή,
- β) το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει συστάσεις.

1. Η Ένωση εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.
2. Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :
  - α) να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας, ιδίως μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού,
  - β) να βελτιώνει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και τη συνεχή κατάρτιση, για να διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξη και επανένταξη στην αγορά της εργασίας,
  - γ) να διευκολύνει την πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και να ενισχύει την κινητικότητα των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων και ιδίως των νέων,
  - δ) να τονώνει τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων στον τομέα της κατάρτισης,
  - ε) να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των συστημάτων κατάρτισης των κρατών μελών.
3. Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.
4. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, αποκλειομένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 5

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Άρθρο III-184

1. Η Ένωση ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών προκειμένου να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των συστημάτων πρόληψης και προστασίας από φυσικές καταστροφές ή καταστροφές που οφείλονται στον ανθρώπινο παράγοντα στο εσωτερικό της Ένωσης.

Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο :

- α) να υποστηρίζει και να συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο όσον αφορά την πρόληψη των κινδύνων, την προπαρασκευή των φορέων πολιτικής προστασίας στα κράτη μέλη και την επέμβαση σε περιπτώσεις φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών,
- β) να προωθεί την ταχεία και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών πολιτικής προστασίας,
- γ) να ευνοεί τη συνοχή των δράσεων που αναλαμβάνονται σε διεθνές επίπεδο στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της παραγράφου 1, αποκλειομένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 6

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο III-185

1. Η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από τα κράτη μέλη, που είναι ουσιώδους σημασίας για την καλή λειτουργία της Ένωσης, αντιμετωπίζεται ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος.
2. Η Ένωση μπορεί να υποστηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών για τη βελτίωση της διοικητικής τους ικανότητας να εφαρμόζουν τη νομοθεσία της Ένωσης. Η υποστήριξη αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τη διευκόλυνση των ανταλλαγών πληροφοριών και δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και την υποστήριξη προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Κανένα κράτος μέλος δεν μπορεί να υποχρεωθεί να προσφύγει στην υποστηρικτική αυτή δράση. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τα αναγκαία για το σκοπό αυτό μέτρα, αποκλεισμένης οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.
3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει την υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, ούτε τις εξουσίες και τις υποχρεώσεις της Επιτροπής. Δεν θίγει επίσης άλλες διατάξεις του Συντάγματος που προβλέπουν διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ αυτών και της Ένωσης.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΩΝ

Άρθρο III-186

Οι μη ευρωπαϊκές χώρες και εδάφη που διατηρούν ιδιαίτερες σχέσεις με τη Δανία, τη Γαλλία, τις Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι συνδεδεμένες με την Ένωση. Αυτές οι χώρες και τα εδάφη, που αναφέρονται ακολούθως ως «χώρες και εδάφη», απαριθμούνται στο Παράρτημα II*.

Σκοπός της σύνδεσης είναι η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των χωρών και εδαφών και η δημιουργία στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ αυτών και της Ένωσης στο σύνολό της.

Η σύνδεση οφείλει κατά πρώτο λόγο να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των κατοίκων των εν λόγω χωρών και εδαφών και να προάγει την ευημερία τους, ώστε να οδηγηθούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη που επιδιώκουν.

Άρθρο III-187

Η σύνδεση έχει τους εξής σκοπούς :

- α) τα κράτη μέλη εφαρμόζουν στις εμπορικές τους συναλλαγές με τις χώρες και εδάφη το καθεστώς που διέπει τις μεταξύ τους σχέσεις δυνάμει του Συντάγματος,
- β) κάθε χώρα ή έδαφος εφαρμόζει στις εμπορικές του συναλλαγές με τα κράτη μέλη και τις άλλες χώρες και εδάφη το καθεστώς που εφαρμόζει έναντι του ευρωπαϊκού κράτους με το οποίο διατηρεί ιδιαίτερες σχέσεις,
- γ) τα κράτη μέλη συμβάλλουν στις επενδύσεις που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη των εν λόγω χωρών και εδαφών,
- δ) η συμμετοχή σε διαγωνισμούς και προμήθειες, για επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, είναι ελεύθερη επί ίσοις όροις για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια ενός των κρατών μελών ή των χωρών και εδαφών,
- ε) στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των χωρών και εδαφών, το δικαίωμα εγκατάστασης υπηκόων και εταιρειών ρυθμίζεται χωρίς διακρίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις και διαδικασίες που προβλέπονται στο υποτίμημα που αφορά το δικαίωμα εγκατάστασης, με την επιφύλαξη των ειδικών μέτρων που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου III-191.

---

* Το Παράρτημα αυτό, που αντιστοιχεί στο Παράρτημα II της ΣΕΚ, θα καταρτισθεί αργότερα.

Άρθρο III-188

1. Απαγορεύονται οι δασμοί κατά την εισαγωγή στα κράτη μέλη εμπορευμάτων καταγόμενων από τις χώρες και εδάφη, σύμφωνα με την απαγόρευση των δασμών μεταξύ κρατών μελών, όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα.

2. Οι εισαγωγικοί δασμοί κάθε χώρας και εδάφους επί προϊόντων των κρατών μελών και των άλλων χωρών και εδαφών απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο III-38.

3. Ωστόσο, οι χώρες και εδάφη μπορούν να επιβάλλουν δασμούς που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ανάπτυξης και της εκβιομηχάνισης τους ή δασμούς ταμειευτικού χαρακτήρα που έχουν ως σκοπό τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού τους.

Οι δασμοί που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο δεν μπορούν να υπερβαίνουν εκείνους που ισχύουν για τις εισαγωγές των προϊόντων των προερχομένων από το κράτος μέλος με το οποίο κάθε χώρα ή έδαφος διατηρεί ιδιαίτερες σχέσεις.

4. Η παράγραφος 2 δεν εφαρμόζεται επί των χωρών και εδαφών που, λόγω ιδιαίτερων διεθνών υποχρεώσεων, εφαρμόζουν ήδη δασμολόγιο χωρίς διακρίσεις.

5. Η επιβολή ή η τροποποίηση δασμών για εμπορεύματα που εισάγονται στις χώρες και εδάφη δεν επιτρέπεται να οδηγεί, νομικά ή πραγματικά, σε άμεση ή έμμεση διάκριση μεταξύ των εισαγωγών των προερχομένων από τα διάφορα κράτη μέλη.

Άρθρο III-189

Αν, κατά την εφαρμογή του άρθρου III-188, παράγραφος 1, το ύψος των δασμών που ισχύουν κατά την εισαγωγή εντός χώρας ή εδάφους για τα εμπορεύματα που προέρχονται από τρίτη χώρα είναι ικανό να προκαλέσει εκτροπές του εμπορίου εις βάρος κράτους μέλους, το κράτος τούτο δύναται να ζητήσει από την Επιτροπή να προτείνει στα άλλα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής.

Άρθρο III-190

Με την επιφύλαξη των διατάξεων που διέπουν τη δημόσια υγεία, τη δημόσια ασφάλεια και τη δημόσια τάξη, η ελευθερία κυκλοφορίας των εργαζομένων των χωρών και εδαφών εντός των κρατών μελών και των εργαζομένων των κρατών μελών εντός των χωρών και εδαφών διέπεται από μέτρα που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου III-191.

Άρθρο III-191

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ομόφωνα, με βάση την εμπειρία που αποκτήθηκε στα πλαίσια της σύνδεσης των χωρών και εδαφών με την Ένωση, ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις σχετικά με τις λεπτομερείς ρυθμίσεις και τη διαδικασία για τη σύνδεση των χωρών και εδαφών με την Ένωση.

Άρθρο III-192

Τα άρθρα III-186 έως III-191 ισχύουν και για τη Γροιλανδία, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που περιέχονται στο Πρωτόκολλο σχετικά με το ιδιαίτερο καθεστώς που εφαρμόζεται στη Γροιλανδία.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο III-193

1. Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα, και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο, τις αξίες που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της : τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, το σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και αλληλεγγύης και το σεβασμό του διεθνούς δικαίου σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Η Ένωση προσπαθεί να αναπτύσσει σχέσεις και να δημιουργεί εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες και διεθνείς, περιφερειακούς ή παγκόσμιους οργανισμούς που συμπερίζονται τις αξίες αυτές. Προωθεί πολυμερείς λύσεις σε κοινά προβλήματα, ιδίως στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις και εργάζεται για την επίτευξη υψηλού βαθμού συνεργασίας σε όλους τους τομείς των διεθνών σχέσεων, με στόχο :

- α) τη διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων, της ασφάλειας, της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της Ένωσης,
- β) την εδραίωση και στήριξη της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των αρχών του διεθνούς δικαίου,
- γ) τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των διενέξεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,
- δ) την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, μιας βιώσιμης ανάπτυξης από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας,
- ε) την προώθηση της ενσωμάτωσης όλων των χωρών στην παγκόσμια οικονομία, μεταξύ άλλων και μέσω της σταδιακής κατάργησης των περιορισμών του διεθνούς εμπορίου,
- στ) τη συμβολή στην ανάπτυξη διεθνών μέτρων για τη διαφύλαξη και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και την αειφόρο διαχείριση των παγκόσμιων φυσικών πόρων, με στόχο τη διασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης,
- ζ) την παροχή συνδρομής σε πληθυσμούς, χώρες και περιοχές που αντιμετωπίζουν φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, και
- η) την προώθηση ενός διεθνούς συστήματος βασιζόμενου σε ενισχυμένη πολυμερή συνεργασία και χρηστή παγκόσμια διακυβέρνηση.

3. Η Ένωση τηρεί τις αρχές και τους στόχους που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή της εξωτερικής δράσης της στους διάφορους τομείς που καλύπτονται από τον παρόντα Τίτλο, καθώς και κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή των εξωτερικών πτυχών των άλλων πολιτικών της.

Η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων τομέων της εξωτερικής της δράσης και μεταξύ των αυτών και των άλλων πολιτικών της. Το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή, επικουρούμενοι από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης, εξασφαλίζουν αυτή τη συνοχή και συνεργάζονται για το σκοπό αυτό.

Άρθρο III-194

1. Βάσει των αρχών και των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο III-193, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα και στόχους της Ένωσης.

Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ως προς τα στρατηγικά συμφέροντα και στόχους της Ένωσης αφορούν την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας καθώς και άλλους τομείς που εμπίπτουν στην εξωτερική δράση της Ένωσης. Μπορούν να αφορούν τις σχέσεις της Ένωσης με μια χώρα ή μια περιοχή, ή να έχουν θεματική προσέγγιση. Προσδιορίζουν τη διάρκειά τους και τα μέσα που πρέπει να παράσχουν η Ένωση και τα κράτη μέλη.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από σύσταση του Συμβουλίου των Υπουργών, η οποία εγκρίνεται από αυτό σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται για κάθε τομέα. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υλοποιούνται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα διαδικασίες.

2. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, όσον αφορά τα θέματα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, και η Επιτροπή, όσον αφορά τους άλλους τομείς εξωτερικής δράσης, μπορούν να υποβάλλουν στο Συμβούλιο των Υπουργών κοινές προτάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Άρθρο III-195

1. Η Ένωση, στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής της δράσης, καθορίζει και εφαρμόζει κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας η οποία καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

2. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφύλακτα την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, με πνεύμα πίστης και αμοιβαίας αλληλεγγύης.

Τα κράτη μέλη εργάζονται από κοινού για την ενίσχυση και ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής τους αλληλεγγύης. Απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητά της ως συνεκτικής δύναμης στις διεθνείς σχέσεις.

Το Συμβούλιο των Υπουργών και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης μεριμνούν για την τήρηση αυτών των αρχών.

3. Η Ένωση ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας :

α) καθορίζοντας τους γενικούς προσανατολισμούς,

β) εκδίδοντας ευρωπαϊκές αποφάσεις που αφορούν :

- i) τις δράσεις της Ένωσης,
- ii) τις θέσεις της Ένωσης,
- iii) την εφαρμογή των δράσεων και θέσεων,

γ) και ενισχύοντας τη συστηματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών κατά την άσκηση της πολιτικής τους.

Άρθρο III-196

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων που έχουν συνέπειες στην άμυνα.

Εάν αυτό επιβάλλεται από τις διεθνείς εξελίξεις, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τον καθορισμό των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών της πολιτικής της Ένωσης ως προς αυτές τις εξελίξεις.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις για τον καθορισμό και την εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, βάσει των γενικών προσανατολισμών και στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Άρθρο III-197

1. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος προεδρεύει του Συμβουλίου των Υπουργών Εξωτερικών, συμβάλλει με τις προτάσεις του στη διαμόρφωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και διασφαλίζει την εφαρμογή των ευρωπαϊκών αποφάσεων που εκδίδουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών.
2. Για τα θέματα που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, η Ένωση εκπροσωπείται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος διεξάγει τον πολιτικό διάλογο εξ ονόματος της Ένωσης και εκφράζει τη θέση της στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις.
3. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης επικουρείται από μια ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης. Η υπηρεσία αυτή συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών¹.

Άρθρο III-198

1. Όταν μια διεθνής κατάσταση απαιτεί επιχειρησιακή δράση εκ μέρους της Ένωσης, το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις. Οι αποφάσεις αυτές προσδιορίζουν τους στόχους, το εύρος, τα μέσα που πρέπει να τεθούν στη διάθεση της Ένωσης, καθώς και τις προϋποθέσεις εφαρμογής της δράσης και, εφόσον είναι απαραίτητο, τη διάρκειά της.

Σε περίπτωση αλλαγής των περιστάσεων με σαφή επίπτωση στο θέμα το οποίο αποτελεί αντικείμενο ευρωπαϊκής απόφασης, το Συμβούλιο των Υπουργών αναθεωρεί τις αρχές και τους στόχους αυτής της δράσης και εκδίδει τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις. Η ευρωπαϊκή απόφαση για τη δράση της Ένωσης εξακολουθεί να ισχύει επί όσο διάστημα το Συμβούλιο των Υπουργών δεν έχει εκδώσει νέα απόφαση.

2. Αυτές οι ευρωπαϊκές αποφάσεις δεσμεύουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τις θέσεις που υιοθετούν και τη διεξαγωγή της δράσης τους.
3. Κάθε εθνική θέση ή δράση η οποία σχεδιάζεται στα πλαίσια ευρωπαϊκής απόφασης δυνάμει της παραγράφου 1 γνωστοποιείται μέσα σε προθεσμίες οι οποίες επιτρέπουν, εάν είναι αναγκαίο, προηγούμενη συνεννόηση στα πλαίσια του Συμβουλίου των Υπουργών. Η υποχρέωση της προηγούμενης ενημέρωσης δεν εφαρμόζεται στις διατάξεις που αποτελούν απλή μεταφορά ευρωπαϊκών αποφάσεων σε εθνικό επίπεδο.
4. Σε περίπτωση επιτακτικής ανάγκης που συνδέεται με μεταβολή της κατάστασης και ελλείψει νέας ευρωπαϊκής απόφασης, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν επείγοντως τα μέτρα που επιβάλλονται στα πλαίσια των γενικών στόχων της ευρωπαϊκής απόφασης που αναφέρεται στην παράγραφο 1. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος ενημερώνει αμέσως το Συμβούλιο των Υπουργών για τα ληφθέντα μέτρα.

---

¹ Βλ. τη δήλωση για τη δημιουργία ευρωπαϊκής υπηρεσίας εξωτερικής δράσης.

5. Σε περίπτωση σοβαρών δυσχερειών σε κράτος μέλος κατά την εφαρμογή ευρωπαϊκής απόφασης που προβλέπεται στο παρόν άρθρο, το συγκεκριμένο κράτος μέλος προσφεύγει στο Συμβούλιο των Υπουργών το οποίο τις συζητά και αναζητεί τις κατάλληλες λύσεις. Οι λύσεις αυτές δεν μπορούν να αντιβαίνουν στους στόχους της απόφασης, ούτε να βλάπτουν την αποτελεσματικότητά της.

Άρθρο III-199

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις οι οποίες καθορίζουν τη στάση της Ένωσης επί συγκεκριμένου ζητήματος γεωγραφικής ή θεματικής φύσεως. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εθνικές τους πολιτικές να είναι συμβατές με τις θέσεις της Ένωσης.

Άρθρο III-200

1. Κάθε κράτος μέλος, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, ή ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης με την υποστήριξη της Επιτροπής, μπορεί να προσφεύγει στο Συμβούλιο των Υπουργών για κάθε θέμα που αφορά την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και να του υποβάλλει προτάσεις.

2. Στις περιπτώσεις που απαιτείται ταχεία λήψη απόφασης, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης συγκαλεί, είτε αυτεπαγγέλτως είτε μετά από σχετική αίτηση κράτους μέλους, έκτακτη σύνοδο του Συμβουλίου των Υπουργών, εντός προθεσμίας σαράντα οκτώ ωρών ή, σε περίπτωση απόλυτης ανάγκης, εντός βραχύτερου διαστήματος.

Άρθρο III-201

1. Οι αναφερόμενες στο παρόν κεφάλαιο ευρωπαϊκές αποφάσεις εκδίδονται ομόφωνα από το Συμβούλιο των Υπουργών. Οι αποχές μελών τα οποία είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται δεν εμποδίζουν τη θέσπιση αυτών των αποφάσεων.

Σε περίπτωση αποχής κατά τη διεξαγωγή ψηφοφορίας, ένα μέλος του Συμβουλίου των Υπουργών δύναται να συνοδεύσει την αποχή του με τυπική δήλωση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν υποχρεούται να εφαρμόσει την ευρωπαϊκή απόφαση, αλλά αποδέχεται ότι αυτή δεσμεύει την Ένωση. Εκφράζοντας πνεύμα αμοιβαίας αλληλεγγύης, το εν λόγω κράτος μέλος απέχει από οποιαδήποτε δράση, η οποία ενδέχεται να αντιτίθεται ή να εμποδίζει τη δράση της Ένωσης που βασίζεται σε αυτή την απόφαση, ενώ τα άλλα κράτη μέλη σέβονται την θέση του. Εάν τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών που συνόδευσαν την αποχή τους με τέτοια δήλωση αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το ένα τρίτο των κρατών μελών και ο πληθυσμός τους αντιστοιχεί στο ένα τρίτο τουλάχιστον του πληθυσμού της Ένωσης, η απόφαση δεν εκδίδεται.

2. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις της παραγράφου 1, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία :

- α) όταν εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις που αφορούν δράσεις και θέσεις της Ένωσης βάσει ευρωπαϊκής απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που αφορά τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ένωσης, όπως προβλέπεται στο άρθρο III-194 παράγραφος 1,
- β) όταν εκδίδει απόφαση σχετικά με δράση ή θέση της Ένωσης βάσει πρότασης του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, μετά από συγκεκριμένο αίτημα που υπέβαλε σε αυτόν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, εξ ιδίας πρωτοβουλίας ή με πρωτοβουλία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης,

- γ) όταν εκδίδει οποιαδήποτε ευρωπαϊκή απόφαση για την εφαρμογή δράσης ή θέσης της Ένωσης,
- δ) όταν εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για το διορισμό ειδικού εντεταλμένου σύμφωνα με το άρθρο III-203.

Εάν μέλος του Συμβουλίου των Υπουργών δηλώσει ότι, για ζωτικούς και δεδηλωμένους λόγους εθνικής πολιτικής, προτίθεται να αντιταχθεί στη θέσπιση ευρωπαϊκής απόφασης η οποία πρόκειται να εκδοθεί με ειδική πλειοψηφία, δεν διεξάγεται ψηφοφορία. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης αναζητεί, σε στενή διαβούλευση με το συγκεκριμένο κράτος μέλος, λύση αποδεκτή από αυτό. Εάν δεν το επιτύχει, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να ζητήσει την παραπομπή του θέματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ώστε να ληφθεί ομοφώνως απόφαση.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα ότι το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία σε περιπτώσεις άλλες από τις αναφερόμενες στην παράγραφο 2.

4. Οι παράγραφοι 2 και 3 δεν ισχύουν για αποφάσεις με στρατιωτικές συνέπειες ή με συνέπειες στην άμυνα.

Άρθρο III-202

1. Όταν η Ένωση έχει καθορίσει κοινή προσέγγιση κατά την έννοια του άρθρου I-39, παράγραφος 5, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης και οι Υπουργοί Εξωτερικών των κρατών μελών συντονίζουν τις δραστηριότητές τους στο πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών.

2. Οι διπλωματικές αποστολές των κρατών μελών και οι αντιπροσωπίες της Ένωσης συνεργάζονται μεταξύ τους στις τρίτες χώρες και στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών και συμβάλλουν στη διαμόρφωση και στην υλοποίηση κοινής προσέγγισης.

Άρθρο III-203

Το Συμβούλιο των Υπουργών, όταν το κρίνει απαραίτητο, διορίζει, με πρωτοβουλία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ειδικό εντεταλμένο στον οποίο αναθέτει εντολή που συνδέεται με συγκεκριμένα θέματα πολιτικής. Ο ειδικός εντεταλμένος ασκεί την εντολή του υπό την εξουσία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

Άρθρο III-204

Η Ένωση δύναται να συνάπτει συμφωνίες με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς κατ' εφαρμογή του παρόντος κεφαλαίου, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο III-227.

Άρθρο III-205

1. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης ζητά τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσον αφορά τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, και μεριμνά ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι απόψεις του. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται τακτικά από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης για τις εξελίξεις της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας. Οι ειδικοί εντεταλμένοι μπορούν να συμμετέχουν στην ενημέρωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να απευθύνει ερωτήσεις ή να διατυπώνει συστάσεις προς το Συμβούλιο των Υπουργών και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Διεξάγει δύο φορές το χρόνο συζήτηση για την πρόοδο που σημειώνεται στην εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Άρθρο III-206

1. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών και στις διεθνείς διασκέψεις. Υποστηρίζουν, στα πλαίσια αυτά, τις θέσεις της Ένωσης. Η οργάνωση αυτού του συντονισμού εξασφαλίζεται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.

Στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις στις οποίες δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν υποστηρίζουν τις θέσεις της Ένωσης.

2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1 και του άρθρου III-198, παράγραφος 3, τα κράτη μέλη που εκπροσωπούνται σε διεθνείς οργανισμούς ή διεθνείς διασκέψεις όπου δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη, ενημερώνουν τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν καθώς και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης για κάθε ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος.

Τα κράτη μέλη που είναι επίσης μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών συνεννοούνται μεταξύ τους και ενημερώνουν πλήρως τα άλλα κράτη μέλη καθώς και τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Τα κράτη μέλη που είναι μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας υπερασπίζονται, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, τις θέσεις και τα συμφέροντα της Ένωσης, με την επιφύλαξη των ευθυνών τους δυνάμει των διατάξεων του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Όταν η Ένωση έχει καθορίσει θέση ως προς ένα θέμα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, τα κράτη μέλη που είναι μέλη του ζητούν να κληθεί ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης για να παρουσιάσει τη θέση της Ένωσης.

Άρθρο III-207

Οι διπλωματικές και προξενικές αποστολές των κρατών μελών και οι αντιπροσωπίες της Ένωσης σε τρίτες χώρες και σε διεθνείς διασκέψεις, καθώς και οι αντιπροσωπίες τους σε διεθνείς οργανισμούς, συνεργάζονται προκειμένου να εξασφαλίζεται η τήρηση και η εφαρμογή των ευρωπαϊκών αποφάσεων που αφορούν θέσεις και δράσεις της Ένωσης που έχει θεσπίσει το Συμβούλιο των Υπουργών. Εντείνουν τη συνεργασία τους ανταλλάσσοντας πληροφορίες και προβαίνοντας σε κοινές αξιολογήσεις.

Συμβάλλουν στην εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου I-8, παράγραφος 2, σχετικά με τα δικαιώματα προστασίας των ευρωπαίων πολιτών στο έδαφος τρίτης χώρας, καθώς και στην εφαρμογή των μέτρων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του άρθρου III-11.

Άρθρο III-208

Με την επιφύλαξη του άρθρου III-247, μια Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας παρακολουθεί τη διεθνή κατάσταση στους τομείς που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και συμβάλλει στον καθορισμό των πολιτικών διατυπώνοντας γνώμες απευθυνόμενες στο Συμβούλιο των Υπουργών, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου των Υπουργών ή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ή με δική της πρωτοβουλία. Η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας εποπτεύει επίσης την εφαρμογή των συμφωνημένων πολιτικών, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης.

Στα πλαίσια του παρόντος κεφαλαίου, η Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας ασκεί, υπό την ευθύνη του Συμβουλίου των Υπουργών και του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων, όπως ορίζονται στο άρθρο III-210.

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, για τους σκοπούς μιας επιχείρησης διαχείρισης κρίσεως και καθ' όλη τη διάρκειά της, όπως καθορίζονται από το Συμβούλιο των Υπουργών, να εξουσιοδοτεί την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα για τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση της επιχείρησης.

Άρθρο III-209

Η εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας δεν θίγει τις αρμοδιότητες που αναφέρονται στα άρθρα I-12 έως I-14, και I-16. Ομοίως, η εφαρμογή των πολιτικών που αναφέρονται στα άρθρα αυτά δεν θίγει την αρμοδιότητα που προβλέπεται στο άρθρο I-15.

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ελέγχει την τήρηση του παρόντος άρθρου.

ΤΜΗΜΑ 1

ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

Άρθρο III-210

1. Οι αποστολές που αναφέρονται στο άρθρο I-40 παράγραφος 1, κατά τις οποίες η Ένωση μπορεί να προσφεύγει σε στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα, περιλαμβάνουν τις κοινές δράσεις αφοπλισμού, τις ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης, τις αποστολές με στόχο την παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων, τις αποστολές πρόληψης των συγκρούσεων και διατήρησης της ειρήνης, την επέμβαση μάχιμων δυνάμεων στη διαχείριση των κρίσεων, μεταξύ άλλων με αποστολές αποκατάστασης της ειρήνης, και τις επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά το τέλος των συγκρούσεων. Όλες αυτές οι αποστολές μπορούν να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, μεταξύ άλλων με τη στήριξη τρίτων χωρών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο έδαφός τους.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζει ομόφωνα ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με τις αποστολές που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ορίζοντας το στόχο και την εμβέλειά τους καθώς και τους γενικούς κανόνες εφαρμογής τους. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, υπό την εξουσία του Συμβουλίου των Υπουργών και σε στενή και διαρκή επαφή με την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας, μεριμνά για το συντονισμό των μη στρατιωτικών και στρατιωτικών πτυχών των αποστολών αυτών.

Άρθρο III-211

1. Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών αποφάσεων που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο III-210, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση αποστολής σε ομάδα κρατών μελών που διαθέτουν τις αναγκαίες ικανότητες και επιθυμούν να δεσμευθούν σχετικά. Τα εν λόγω κράτη μέλη, με τη συμμετοχή του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, συμφωνούν μεταξύ τους ως προς τη διαχείριση της αποστολής.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών ενημερώνεται τακτικά από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην εκτέλεση της αποστολής όσον αφορά την πρόοδό της. Ειδοποιείται αμέσως από τα εν λόγω κράτη μέλη όταν προκύπτουν νέες σημαντικές συνέπειες από την εκτέλεση της αποστολής ή απαιτείται τροποποίηση του στόχου, της εμβέλειας ή των κανόνων εφαρμογής που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο των Υπουργών δυνάμει του άρθρου III-210. Στις περιπτώσεις αυτές, το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει τις απαιτούμενες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

Άρθρο III-212

1. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Εξοπλισμού, Έρευνας και Στρατιωτικών Δυνατοτήτων, που τίθεται υπό την εξουσία του Συμβουλίου των Υπουργών, έχει ως έργο :
  - α) τη συμβολή στον καθορισμό των στόχων στρατιωτικών δυνατοτήτων των κρατών μελών και στην αξιολόγηση της τήρησης των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τις δυνατότητες,
  - β) την προώθηση της εναρμόνισης των επιχειρησιακών αναγκών και της υιοθέτησης αποτελεσματικών και συμβατών μεθόδων προμηθειών,

- γ) την υποβολή προτάσεων για πολυμερή σχέδια προς εκπλήρωση των στόχων από άποψη στρατιωτικών δυνατοτήτων και την εξασφάλιση του συντονισμού των προγραμμάτων που εκτελούν τα κράτη μέλη, καθώς και τη διαχείριση των ειδικότερων προγραμμάτων συνεργασίας,
- δ) τη στήριξη της έρευνας στον τομέα της αμυντικής τεχνολογίας, το συντονισμό και σχεδιασμό κοινών ερευνητικών δραστηριοτήτων και μελετών σχετικά με τεχνικές λύσεις ανταποκρινόμενες στις μελλοντικές επιχειρησιακές ανάγκες,
- ε) τη συμβολή στον προσδιορισμό, και ενδεχομένως στην εφαρμογή, κάθε χρήσιμου μέτρου για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα και για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των στρατιωτικών δαπανών.

2. Ο Οργανισμός είναι ανοικτός σε όλα τα κράτη μέλη που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε αυτόν. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει με ειδική πλειοψηφία ευρωπαϊκή απόφαση καθορισμού του καταστατικού, της έδρας και των κανόνων λειτουργίας του Οργανισμού. Στην απόφαση αυτή λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός πραγματικής συμμετοχής στις δραστηριότητες του Οργανισμού. Συνιστώνται ειδικές ομάδες στο εσωτερικό του Οργανισμού, συγκροτούμενες από τα κράτη μέλη που εκτελούν κοινά σχέδια. Ο Οργανισμός εκτελεί τα καθήκοντά του σε σύνδεση με την Επιτροπή αναλόγως των αναγκών.

Άρθρο III-213

1. Τα κράτη μέλη, τα απαριθμούμενα στο Πρωτόκολλο [τίτλος], τα οποία πληρούν υψηλά κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και επιθυμούν να αναλάβουν εν προκειμένω αυστηρότερες δεσμεύσεις για πλέον απαιτητικές αποστολές, καθιερώνουν μεταξύ τους διαρθρωμένη συνεργασία σύμφωνα με το άρθρο I-40, παράγραφος 6. Τα κριτήρια και οι δεσμεύσεις όσον αφορά την ανάπτυξη στρατιωτικών δυνατοτήτων που έχουν ορίσει τα εν λόγω κράτη μέλη περιλαμβάνονται στο εν λόγω Πρωτόκολλο.
2. Εφόσον ένα κράτος μέλος επιθυμεί να συμμετάσχει στη συνεργασία αυτή σε μεταγενέστερο στάδιο, δεχόμενο τις υποχρεώσεις που αυτή επιβάλλει, ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με την πρόθεσή του. Το Συμβούλιο των Υπουργών συσκέπτεται κατόπιν αιτήματος του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Μόνον τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών που εκπροσωπούν κράτη μέλη που συμμετέχουν στη διαρθρωμένη συνεργασία λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία.
3. Όταν το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με το αντικείμενο της συνεργασίας, μόνον τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών που εκπροσωπούν κράτη μέλη που συμμετέχουν στη διαρθρωμένη συνεργασία λαμβάνουν μέρος στις συζητήσεις και στην έκδοση των εν λόγω αποφάσεων. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης παρίσταται κατά τις συζητήσεις. Οι αντιπρόσωποι των λοιπών κρατών μελών ενημερώνονται δεόντως και τακτικά για την εξέλιξη της διαρθρωμένης συνεργασίας από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.
4. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να αναθέτει στα κράτη μέλη που συμμετέχουν στη συνεργασία αυτή την εκτέλεση, στο πλαίσιο της Ένωσης, αποστολής που προβλέπεται στο άρθρο III-210.
5. Χωρίς να κωλύεται η εφαρμογή των προηγούμενων παραγράφων, οι κατάλληλες διατάξεις σχετικά με τις ενισχυμένες συνεργασίες εφαρμόζονται στη διαρθρωμένη συνεργασία η οποία διέπεται από το παρόν άρθρο.

1. Η στενότερη συνεργασία στον τομέα της κοινής άμυνας που προβλέπεται στο άρθρο I-40, παράγραφος 7 είναι ανοικτή σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης. Ο κατάλογος των κρατών μελών που συμμετέχουν στη στενότερη συνεργασία περιλαμβάνεται στη δήλωση [τίτλος]. Εάν ένα κράτος μέλος επιθυμεί να συμμετάσχει στη συνεργασία αυτή σε μεταγενέστερο στάδιο, αποδεχόμενο τις υποχρεώσεις που αυτή επιβάλλει, ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και προσυπογράφει την εν λόγω δήλωση.
2. Το συμμετέχον στη συνεργασία κράτος μέλος που δέχεται ένοπλη επίθεση στο έδαφός του ενημερώνει τα λοιπά συμμετέχοντα κράτη για την κατάσταση και μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια και την αρωγή τους. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη συνέρχονται σε επίπεδο Υπουργών, οι οποίοι επικουρούνται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας και στη Στρατιωτική Επιτροπή.
3. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ενημερώνεται αμέσως για κάθε ένοπλη επίθεση καθώς και για τα επακόλουθα μέτρα.
4. Το παρόν άρθρο δεν θίγει, για τα κράτη μέλη τα οποία αφορά, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη του Βορείου Ατλαντικού.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο ΙΙΙ-215

1. Οι διοικητικές δαπάνες τις οποίες συνεπάγονται για τα Όργανα οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Ένωσης.
2. Οι λειτουργικές δαπάνες τις οποίες συνεπάγεται η εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων βαρύνουν επίσης τον προϋπολογισμό της Ένωσης, πλην των δαπανών που οφείλονται σε επιχειρήσεις που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στην άμυνα και των περιπτώσεων όπου το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνει διαφορετική απόφαση.

Στις περιπτώσεις που οι δαπάνες δεν καταλογίζονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης, αυτές βαρύνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την κλείδα Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, εκτός εάν το Συμβούλιο των Υπουργών λάβει διαφορετική απόφαση. Όσον αφορά τις δαπάνες που οφείλονται σε ενέργειες που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή συνέπειες στην άμυνα, τα κράτη μέλη των οποίων οι αντιπρόσωποι στο Συμβούλιο των Υπουργών προέβησαν σε τυπική δήλωση δυνάμει του άρθρου ΙΙΙ-201, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, δεν υποχρεούνται να συμβάλουν στη χρηματοδότησή τους.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία ορίζονται ειδικές διαδικασίες προκειμένου να εξασφαλισθεί η ταχεία πρόσβαση στις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Ένωσης που προορίζονται για την επείγουσα χρηματοδότηση πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και ιδίως των προπαρασκευαστικών ενεργειών εν όψει αποστολής κατά την έννοια του άρθρου Ι-40 παράγραφος 1. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οι προπαρασκευαστικές ενέργειες ενόψει αποστολής κατά την έννοια του άρθρου Ι-40 παράγραφος 1 που δεν χρεώνονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης χρηματοδοτούνται από ταμείο εκκίνησης, το οποίο δημιουργείται από τις συνεισφορές των κρατών μελών.

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ευρωπαϊκές αποφάσεις που θεσπίζουν :

- α) τις πρακτικές ρυθμίσεις της σύστασης και χρηματοδότησης του ταμείου εκκίνησης, ιδίως των χρηματοδοτικών ποσών που χορηγούνται στο ταμείο, καθώς και τις πρακτικές ρυθμίσεις της επιστροφής τους,
- β) τις πρακτικές ρυθμίσεις διαχείρισης του ταμείου εκκίνησης,
- γ) τις πρακτικές ρυθμίσεις του δημοσιονομικού ελέγχου.

Όταν σχεδιάζει αποστολή σύμφωνα με το άρθρο Ι-40 παράγραφος 1, η οποία δεν μπορεί να χρεωθεί στον προϋπολογισμό της Ένωσης, το Συμβούλιο των Υπουργών εξουσιοδοτεί τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης να χρησιμοποιήσει το ταμείο αυτό. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης υποβάλλει έκθεση στο Συμβούλιο των Υπουργών σχετικά με την εκτέλεση της εντολής αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο ΙΙΙ-216

Η Ένωση, με τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης μεταξύ των κρατών μελών, επιθυμεί να συμβάλει, για το κοινό συμφέρον, στην αρμονική ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου, στην προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στις διεθνείς συναλλαγές και στις άμεσες ξένες επενδύσεις, και στον περιορισμό των τελωνειακών και άλλων φραγμών.

Άρθρο ΙΙΙ-217

1. Η κοινή εμπορική πολιτική διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών, ιδίως όσον αφορά τις μεταβολές δασμολογικών συντελεστών, τη σύναψη δασμολογικών και εμπορικών συμφωνιών σχετικά με τις ανταλλαγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών, και τις εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας, τις άμεσες ξένες επενδύσεις, την ενοποίηση των μέτρων ελευθέρωσης, την πολιτική των εξαγωγών, καθώς και τα μέτρα εμπορικής άμυνας, συμπεριλαμβανομένων όσων λαμβάνονται σε περιπτώσεις ντάμπινγκ και επιδοτήσεων. Η κοινή εμπορική πολιτική ασκείται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης.

2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση της κοινής εμπορικής πολιτικής.

3. Εάν πρέπει να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις και να συναφθούν συμφωνίες με ένα ή περισσότερα κράτη ή με διεθνείς οργανισμούς, εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις του άρθρου ΙΙΙ-227. Η Επιτροπή υποβάλλει συστάσεις στο Συμβούλιο των Υπουργών, το οποίο την εξουσιοδοτεί να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις. Εναπόκειται στο Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή να μεριμνούν ώστε οι υπό διαπραγμάτευση συμφωνίες να είναι συμβατές με τις πολιτικές και τους κανόνες στο εσωτερικό της Ένωσης.

Οι διαπραγματεύσεις αυτές διεξάγονται από την Επιτροπή σε συνεννόηση με ειδική επιτροπή που ορίζεται από το Συμβούλιο των Υπουργών για να την επικουρεί στο έργο αυτό και στο πλαίσιο των οδηγιών που μπορεί να της απευθύνει το Συμβούλιο των Υπουργών. Η Επιτροπή υποβάλλει τακτικά έκθεση στην ειδική επιτροπή καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων.

4. Για τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη συμφωνίας σε τομείς του εμπορίου υπηρεσιών που συνεπάγονται μετακίνηση προσώπων και στον τομέα των εμπορικών πτυχών της διανοητικής ιδιοκτησίας, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα όταν η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει διατάξεις για τις οποίες απαιτείται ομοφωνία για τη θέσπιση εσωτερικών κανόνων.

Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει επίσης ομόφωνα για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνιών στον τομέα του εμπορίου των πολιτιστικών και οπτικοακουστικών υπηρεσιών, όταν υπάρχει κίνδυνος οι υπηρεσίες αυτές να θίξουν την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία της Ένωσης.

Η διαπραγμάτευση και σύναψη διεθνών συμφωνιών στον τομέα των μεταφορών υπόκεινται στις διατάξεις του τμήματος 7 του κεφαλαίου ΙΙΙ του Τίτλου ΙΙΙ και του άρθρου ΙΙΙ-227.

5. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που απονέμει το παρόν άρθρο στον τομέα της εμπορικής πολιτικής δεν θίγει την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ Ένωσης και κρατών μελών, ούτε συνεπάγεται εναρμόνιση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στο μέτρο που το Σύνταγμα αποκλείει μια τέτοια εναρμόνιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ 1

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Άρθρο III-218

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη ασκείται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη και οι αντίστοιχες πολιτικές των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται.

Κύριος στόχος της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα αυτό είναι ο περιορισμός και, μακροπρόθεσμα, η εξάλειψη της φτώχειας. Η Ένωση λαμβάνει υπόψη της τους στόχους της συνεργασίας για την ανάπτυξη κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες.

2. Η Ένωση και τα κράτη μέλη σέβονται τις υποχρεώσεις και λαμβάνουν υπόψη τους τους στόχους που έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών και των άλλων αρμόδιων διεθνών οργανισμών.

Άρθρο III-219

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση της πολιτικής στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη, τα οποία μπορούν να αφορούν πολυετή προγράμματα συνεργασίας με αναπτυσσόμενες χώρες ή προγράμματα με θεματική προσέγγιση.

2. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς κάθε είδους συμφωνία χρήσιμη για την επίτευξη των στόχων του άρθρου III-193. Η διαπραγματεύση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών πραγματοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο III-227.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διεξάγουν διαπραγματεύσεις στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

3. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συμβάλλει, υπό τους όρους που προβλέπονται στο καταστατικό της, στην εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη, με στόχο την προαγωγή της συμπληρωματικότητας και της αποτελεσματικότητας των ενεργειών τους, συντονίζουν τις πολιτικές τους στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη και συνεννοούνται για τα προγράμματα παροχής βοήθειας, μεταξύ άλλων στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και διεθνών διασκέψεων. Μπορούν να αναλαμβάνουν κοινές δράσεις. Όταν χρειάζεται, τα κράτη μέλη συμβάλλουν στην εφαρμογή των κοινοτικών προγραμμάτων παροχής βοήθειας.
2. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού που προβλέπεται στην παράγραφο 1.
3. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς.

ΤΜΗΜΑ 2

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

Άρθρο III-221

1. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του Συντάγματος, και ιδίως των άρθρων III-218 έως III-220, η Ένωση αναλαμβάνει δράσεις οικονομικής, χρηματοοικονομικής και τεχνικής συνεργασίας, περιλαμβανομένης της παροχής συνδρομής, ιδίως χρηματοοικονομικής, με άλλες τρίτες χώρες πλην των αναπτυσσόμενων. Οι δράσεις αυτές είναι συνεπείς προς την αναπτυξιακή πολιτική της Ένωσης και διεξάγονται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής της δράσης. Οι δράσεις της Ένωσης και των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται.
2. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της παραγράφου 1.
3. Στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Οι λεπτομερείς κανόνες της συνεργασίας της Ένωσης μπορούν να αποτελούν αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών. Η διαπραγμάτευση και σύναψη των συμφωνιών αυτών γίνεται σύμφωνα με το άρθρο III-227. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα για τις συμφωνίες σύνδεσης που αναφέρονται στο άρθρο III-226, παράγραφος 2 καθώς και για τις συμφωνίες με τα υποψήφια προς ένταξη στην Ένωση κράτη.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διεξάγουν διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο III-222

Όταν η κατάσταση μιας τρίτης χώρας επιβάλλει την επείγουσα παροχή χρηματοοικονομικής συνδρομής από την Ένωση, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, θεσπίζει, τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

Άρθρο III-223

1. Οι δράσεις της Ένωσης στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας ασκούνται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Οι εν λόγω δράσεις αποσκοπούν στην έγκαιρη παροχή συνδρομής, βοήθειας και προστασίας στους πληθυσμούς τρίτων χωρών που πλήττονται από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες που προκύπτουν από αυτές τις διάφορες καταστάσεις. Οι δράσεις της Ένωσης και των κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοενισχύονται.
  2. Οι δράσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας διεξάγονται σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, και ιδίως τις αρχές της αμεροληψίας και της αποφυγής διακρίσεων.
  3. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα με τα οποία καθορίζεται το πλαίσιο εντός του οποίου διεξάγονται οι δράσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης.
  4. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς κάθε είδους συμφωνία χρήσιμη για την επίτευξη των στόχων του άρθρου III-193. Η διαπραγμάτευση και η σύναψη των συμφωνιών αυτών πραγματοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο III-227.
- Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διεξάγουν διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.
5. Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο για τις κοινές συμβολές των νέων της Ευρώπης στις ανθρωπιστικές δράσεις της Ένωσης, συγκροτείται ένα Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει το νομικό καθεστώς και η λειτουργία του Σώματος αυτού.
  6. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προαγωγή του συντονισμού των δράσεων της Ένωσης με εκείνες των κρατών μελών, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της συμπληρωματικότητας των μηχανισμών παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας της Ένωσης και των κρατών μελών.
  7. Η Ένωση μεριμνά ώστε οι ανθρωπιστικές δράσεις της να είναι συντονισμένες και συνεπείς με τις δράσεις των διεθνών οργανώσεων και οργανισμών, ιδίως εκείνων που αποτελούν μέρος του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Άρθρο III-224

1. Όταν μια ευρωπαϊκή απόφαση σχετικά με θέση ή δράση της Ένωσης, η οποία ελήφθη σύμφωνα με τις διατάξεις περί κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας του κεφαλαίου II του παρόντος Τίτλου, προβλέπει τη μερική ή ολοκληρωτική μείωση ή διακοπή των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από κοινή πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης και της Επιτροπής, εκδίδει τους αναγκαίους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή αποφάσεις, και ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
2. Στους τομείς που αναφέρονται στην παράγραφο 1, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να λαμβάνει, με την ίδια διαδικασία, περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, ομάδων ή μη κρατικών οντοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Άρθρο III-225

1. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνίες με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς όταν το προβλέπει το Σύνταγμα ή όταν η σύναψη συμφωνίας είναι αναγκαία για την επίτευξη στα πλαίσια των πολιτικών της Ένωσης ενός εκ των στόχων οι οποίοι καθορίζονται από το Σύνταγμα, όταν προβλέπεται σε νομοθετική πράξη της Ένωσης ή όταν θίγει εσωτερική πράξη της Ένωσης.
2. Οι συμφωνίες που συνάπτονται από την Ένωση δεσμεύουν τα Όργανα της Ένωσης και τα κράτη μέλη.

Άρθρο III-226

1. Η Ένωση μπορεί να συνάπτει συμφωνίες σύνδεσης με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς. Οι εν λόγω συμφωνίες συνιστούν σύνδεση, η οποία συνεπάγεται αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, κοινές δράσεις και ειδικές διαδικασίες.

Άρθρο III-227

1. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του άρθρου III-217, για τη διαπραγμάτευση και σύναψη των συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών ή διεθνών οργανισμών ακολουθείται η εξής διαδικασία.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών εγκρίνει την έναρξη διαπραγματεύσεων, εκδίδει οδηγίες διαπραγμάτευσης και συνάπτει τις συμφωνίες.
3. Η Επιτροπή, ή ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης όταν η συμφωνία αφορά αποκλειστικά ή κυρίως την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας, υποβάλλει συστάσεις στο Συμβούλιο των Υπουργών, το οποίο εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει την έναρξη διαπραγματεύσεων.
4. Το Συμβούλιο των Υπουργών ορίζει, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής απόφασης που επιτρέπει τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων και ανάλογα με το αντικείμενο της μελλοντικής συμφωνίας, τον διαπραγματευτή ή τον επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας της Ένωσης.
5. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να απευθύνει διαπραγματευτικές οδηγίες στον διαπραγματευτή της Ένωσης και μπορεί να ορίζει ειδική επιτροπή, σε διαβούλευση με την οποία πρέπει να διεξαχθούν οι διαπραγματεύσεις.
6. Μετά από πρόταση του διαπραγματευτή, το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που επιτρέπει την υπογραφή της συμφωνίας και ενδεχομένως την προσωρινή εφαρμογή της.

7. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση του διαπραγματευτή, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για τη σύναψη της συμφωνίας.

Εκτός από τις συμφωνίες που αφορούν αποκλειστικά την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει την απόφαση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατυπώνει τη γνώμη του μέσα σε προθεσμία που μπορεί να ορίσει το Συμβούλιο των Υπουργών ανάλογα με το επείγον του ζητήματος. Ελλείψει γνώμης μέσα στην προθεσμία αυτή, το Συμβούλιο των Υπουργών δικαιούται να αποφασίζει.

Η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απαιτείται προκειμένου :

- α) για συμφωνίες σύνδεσης,
- β) για την προσχώρηση της Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών,
- γ) για συμφωνίες που δημιουργούν ειδικό θεσμικό πλαίσιο και οργανώνουν διαδικασίες συνεργασίας,
- δ) για συμφωνίες που έχουν σημαντικές δημοσιονομικές επιπτώσεις για την Ένωση,
- ε) για συμφωνίες που καλύπτουν τομείς στους οποίους εφαρμόζεται η νομοθετική διαδικασία.

Σε επείγουσες περιπτώσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών μπορούν να συμφωνούν προθεσμία για την έγκριση.

8. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις των παραγράφων 6, 7 και 10, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, κατά τη σύναψη συμφωνίας, να εξουσιοδοτεί τον διαπραγματευτή να εγκρίνει εξ ονόματος της Ένωσης τις τροποποιήσεις της συμφωνίας, εφόσον προβλέπεται από τη συμφωνία ότι οι τροποποιήσεις αυτές πρέπει να εγκρίνονται με απλοποιημένη διαδικασία ή μέσω ενός οργάνου που συνιστάται από την εν λόγω συμφωνία. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να εξαρτά την εξουσιοδότηση αυτή από ορισμένους ειδικούς όρους.

9. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Αποφασίζει ομόφωνα όταν η συμφωνία αφορά τομέα για τον οποίο απαιτείται ομοφωνία για τη θέσπιση πράξης της Ένωσης καθώς και προκειμένου περί συμφωνιών σύνδεσης και στην περίπτωση προσχώρησης της Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

10. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης ή της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για την αναστολή της εφαρμογής μιας συμφωνίας και τον καθορισμό των θέσεων που θα υιοθετηθούν εξ ονόματος της Ένωσης σε όργανο που συνιστάται από δεδομένη συμφωνία, όταν το εν λόγω όργανο καλείται να θεσπίσει πράξεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα, με εξαίρεση τις πράξεις που συμπληρώνουν ή τροποποιούν το θεσμικό πλαίσιο της συμφωνίας.

11. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται αμέσως και εμπεριστατωμένα σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

12. Ένα κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει προηγουμένως από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει εάν η μελετώμενη συμφωνία είναι συμβατή με τις διατάξεις του Συντάγματος. Εάν η γνωμοδότηση του Δικαστηρίου είναι αρνητική, η μελετώμενη συμφωνία μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνο εφόσον τροποποιηθεί ή εάν αναθεωρηθεί το Σύνταγμα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο IV-6.

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο III-227, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα ύστερα από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή της Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με σκοπό την επίτευξη συναίνεσης συμβατής με το στόχο της σταθερότητας των τιμών και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί, σύμφωνα με τις διαδικαστικές ρυθμίσεις της παραγράφου 3, να συνάπτει τυπικές συμφωνίες για ένα σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρώ έναντι άλλων νομισμάτων εκτός αυτών που αποτελούν νόμιμο χρήμα στο εσωτερικό της Ένωσης.

Το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, είτε ύστερα από σύσταση της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, είτε ύστερα από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και με σκοπό την επίτευξη συναίνεσης συμβατής με το στόχο της σταθερότητας των τιμών, μπορεί να εγκρίνει, να προσαρμόζει ή να εγκαταλείπει τις κεντρικές ισοτιμίες του ευρώ εντός του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την έγκριση, την προσαρμογή ή την εγκατάλειψη της κεντρικής ισοτιμίας του ευρώ.

2. Εφόσον δεν υπάρχει σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι ενός ή περισσότερων άλλων νομισμάτων εκτός αυτών που αποτελούν νόμιμο χρήμα στο εσωτερικό της Ένωσης κατά την έννοια της παραγράφου 1, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, αποφασίζοντας είτε μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, είτε μετά από σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, να διατυπώνει γενικούς προσανατολισμούς για την πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι αυτών των νομισμάτων. Αυτοί οι γενικοί προσανατολισμοί δεν θίγουν τον πρωταρχικό στόχο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, που είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

3. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο III-227, όταν χρειάζεται να διαπραγματευθεί η Ένωση συμφωνίες για νομισματικά ή συναλλαγματικά θέματα με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ύστερα από σύσταση της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αποφασίζει τη μεθόδευση των διαπραγματεύσεων και της σύναψης των συμφωνιών αυτών. Η μεθόδευση αυτή εξασφαλίζει ότι η Ένωση εκφράζει ενιαία θέση. Η Επιτροπή συμπράττει πλήρως στις διαπραγματεύσεις.

4. Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων και των συμφωνιών της Ένωσης στο πεδίο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο III-229

1. Η Ένωση καθιερώνει κάθε χρήσιμη συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη, το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.
2. Διασφαλίζει εξ άλλου πρόσφορες σχέσεις με οποιονδήποτε άλλο διεθνή οργανισμό.
3. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης και η Επιτροπή αναλαμβάνουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο III-230

1. Οι αντιπροσωπίες της Ένωσης στις τρίτες χώρες και στους διεθνείς οργανισμούς εξασφαλίζουν την εκπροσώπηση της Ένωσης.
2. Οι αντιπροσωπίες της Ένωσης ενεργούν υπό την εξουσία του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης και σε στενή συνεργασία με τις διπλωματικές αποστολές των κρατών μελών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Άρθρο III-231

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από κοινή πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης και της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της ρήτρας αλληλεγγύης που προβλέπεται στο άρθρο I-42. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τηρείται ενήμερο.
2. Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή, τα υπόλοιπα κράτη μέλη του παρέχουν βοήθεια κατόπιν αιτήματος των πολιτικών του αρχών. Προς το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη συντονίζονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών.
3. Στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο των Υπουργών επικουρείται από την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας, με τη στήριξη των δομών που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, και από την επιτροπή που προβλέπεται στο άρθρο III-162, οι οποίες υποβάλλουν στο Συμβούλιο, όποτε χρειάζεται, κοινές γνώμες.
4. Προκειμένου να είναι σε θέση η Ένωση να ενεργεί αποτελεσματικά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποιεί τακτική αξιολόγηση των απειλών τις οποίες αντιμετωπίζει η Ένωση.

ΤΙΤΛΟΣ VI

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ

Υποτμήμα 1

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Άρθρο III-232

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα για την εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση και καθολική ψηφοφορία, κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με αρχές κοινές σε όλα τα κράτη μέλη.

Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα βάσει σχεδίου που του υποβάλλει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει το σχέδιο αυτό με την πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται. Ο ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την έγκρισή του από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

2. Ευρωπαϊκός νόμος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θεσπίζει τους κανόνες και τους γενικούς όρους που διέπουν την εκπλήρωση των καθηκόντων των μελών του. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει, με δική του πρωτοβουλία, αφού ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής και την έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα για κάθε κανόνα ή όρο σχετικά με το φορολογικό καθεστώς των μελών ή των πρώην μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3. Καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας 2004-2009, η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι αυτή που καθορίζεται στο Πρωτόκολλο για την εκπροσώπηση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-233

Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει το καθεστώς των πολιτικών κομμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο που αναφέρονται στο άρθρο I-45, παράγραφος 4, και ιδίως τους κανόνες για τη χρηματοδότησή τους.

Άρθρο III-234

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, να ζητά από την Επιτροπή να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις για θέματα για τα οποία χρειάζεται κατά τη γνώμη του να εκπονηθούν πράξεις της Ένωσης προκειμένου να υλοποιηθεί το Σύνταγμα. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, κοινοποιεί τους σχετικούς λόγους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-235

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, εφόσον το ζητήσει το ένα τέταρτο των μελών που το απαρτίζουν, να συνιστά προσωρινή εξεταστική επιτροπή για να εξετάσει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων που έχουν δοθεί από το Σύνταγμα σε άλλα Όργανα ή οργανισμούς, τις καταγγελίες παραβάσεων ή κακοδιοίκησης κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, εκτός εάν τα καταγγελλόμενα γεγονότα εκδικάζονται ενώπιον δικαστηρίου και για όσο χρονικό διάστημα δεν έχει ολοκληρωθεί η δικαστική διαδικασία.

Η προσωρινή εξεταστική επιτροπή παύει να υφίσταται από τη στιγμή που καταθέτει την έκθεσή της.

Ευρωπαϊκός νόμος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθορίζει τους όρους άσκησης του δικαιώματος εξέτασης των πραγμάτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει, με δική του πρωτοβουλία, αφού ζητήσει την έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής.

Άρθρο III-236

Οι πολίτες της Ένωσης, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, δικαιούνται να υποβάλλουν, ατομικά ή από κοινού με άλλους πολίτες ή πρόσωπα, αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για θέμα που υπάγεται στους τομείς δραστηριοτήτων της Ένωσης και το οποίο τους αφορά άμεσα.

Άρθρο III-237

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διορίζει Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής είναι εξουσιοδοτημένος να παραλαμβάνει τις καταγγελίες όλων των πολιτών της Ένωσης ή των φυσικών και νομικών προσώπων που κατοικούν ή έχουν την καταστατική τους έδρα σε κράτος μέλος, σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης στα πλαίσια της δράσης των Οργάνων, οργανισμών και φορέων της Ένωσης, με εξαίρεση το Δικαστήριο κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών του καθηκόντων.

Στα πλαίσια των καθηκόντων του, ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής διεξάγει τις έρευνες που κρίνει δικαιολογημένες, είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε βάσει των καταγγελιών που του έχουν υποβληθεί απευθείας ή μέσω μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκτός εάν για τα καταγγελλόμενα γεγονότα έχει ή είχε κινηθεί δικαστική διαδικασία. Εάν ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής διαπιστώσει περίπτωση κακοδιοίκησης, υποβάλλει το θέμα στο συγκεκριμένο Όργανο, οργανισμό ή φορέα που αποτελεί το αντικείμενο των ερευνών, το οποίο διαθέτει προθεσμία τριών μηνών για να εκθέσει τη γνώμη του στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής διαβιβάζει εν συνεχεία έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και προς το συγκεκριμένο όργανο, οργανισμό ή φορέα. Ο καταγγέλλων ενημερώνεται για το αποτέλεσμα των ερευνών αυτών.

Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής συντάσσει ετήσια έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τα αποτελέσματα των ερευνών του.

2. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής διορίζεται μετά από κάθε εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου. Ο επαναδιορισμός του επιτρέπεται.

Το Δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει τον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή από τα καθήκοντά του, εφόσον το ζητήσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εάν παύσει να πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα.

3. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, δεν επιζητεί ούτε δέχεται υποδείξεις από κανένα οργανισμό. Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής δεν επιτρέπεται, κατά τη διάρκεια των καθηκόντων του, να ασκεί καμία άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη.

4. Ευρωπαϊκός νόμος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθορίζει το καθεστώς και τους γενικούς όρους της άσκησης των καθηκόντων του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει, με δική του πρωτοβουλία, αφού ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής και την έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-238

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνέρχεται σε ετήσια σύνοδο αυτοδικαίως τη δεύτερη Τρίτη του Μαρτίου.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να συνέλθει σε έκτακτη περίοδο συνόδου, αν το ζητήσει η πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, το Συμβούλιο των Υπουργών ή η Επιτροπή.

Άρθρο III-239

1. Η Επιτροπή μπορεί να μετέχει σε όλες τις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και να ζητά να λάβει το λόγο.

Η Επιτροπή απαντά προφορικά ή γραπτώς στις ερωτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή των μελών του.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνουν το λόγο ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπό τους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και στον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-240

Εκτός αντιθέτων διατάξεων του Συντάγματος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των ψηφισάντων. Ο εσωτερικός του κανονισμός ορίζει την απαρτία.

Άρθρο ΙΙΙ-241

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεσπίζει τον κανονισμό του αποφασίζοντας με την πλειοψηφία των μελών του.

Τα πρακτικά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δημοσιεύονται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σύνταγμα και στον εσωτερικό του κανονισμό.

Άρθρο ΙΙΙ-242

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συζητά σε δημόσια συνεδρίαση την ετήσια γενική έκθεση που του υποβάλλει η Επιτροπή.

Άρθρο ΙΙΙ-243

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν μπορεί να αποφασίσει επί προτάσεως μομφής κατά των δραστηριοτήτων της Επιτροπής, πριν παρέλθουν τρεις τουλάχιστον ημέρες μετά την υποβολή της, και μόνο με φανερή ψηφοφορία.

Αν η πρόταση μομφής γίνει δεκτή με την πλειοψηφία των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων, η Επιτροπή οφείλει να παραιτηθεί. Μέχρις ότου αντικατασταθεί, σύμφωνα με τα άρθρα Ι-25 και Ι-26, εξακολουθεί να διεκπεραιώνει τις τρέχουσες υποθέσεις. Στην περίπτωση αυτή, η θητεία της Επιτροπής που διορίζεται σε αντικατάστασή της λήγει την ημερομηνία που θα είχε λήξει η θητεία της Επιτροπής που υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τα καθήκοντά της.

Υποτμήμα 2

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Άρθρο ΙΙΙ-244

1. Σε περίπτωση ψηφοφορίας, κάθε μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα μόνο από τα λοιπά μέλη.

Οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αποφασίζει στις περιπτώσεις όπου απαιτείται ομοφωνία.

2. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί να κληθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προς ακρόαση.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσπίζει τον κανονισμό διαδικασίας του με απλή πλειοψηφία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικουρείται από τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου των Υπουργών.

Υποτήμα 3

Το Συμβούλιο των Υπουργών

Άρθρο III-245

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών συνέρχεται όταν συγκαλείται από τον Πρόεδρό του, είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε κατόπιν αιτήματος ενός των μελών του ή της Επιτροπής.
2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία θεσπίζονται οι κανόνες που διέπουν την εναλλαγή της Προεδρίας των συνθέσεων του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-246

1. Σε περίπτωση ψηφοφορίας, κάθε μέλος του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα μόνο από τα λοιπά μέλη.
2. Στις περιπτώσεις όπου απαιτείται απλή πλειοψηφία, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν.
3. Οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Συμβούλιο των Υπουργών να αποφασίζει στις περιπτώσεις όπου απαιτείται ομοφωνία.

Άρθρο III-247

1. Επιτροπή αποτελούμενη από τους Μόνιμους Αντιπροσώπους των κρατών μελών έχει ως έργο την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου των Υπουργών και την εκτέλεση των εντολών που της ανατίθενται από το Συμβούλιο. Η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων μπορεί να λαμβάνει διαδικαστικές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου των Υπουργών.
2. Το Συμβούλιο των Υπουργών επικουρείται από μια Γενική Γραμματεία, υπό την ευθύνη ενός Γενικού Γραμματέα ο οποίος διορίζεται από το Συμβούλιο των Υπουργών.

Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με απλή πλειοψηφία σχετικά με την οργάνωση της Γενικής Γραμματείας.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με απλή πλειοψηφία επί διαδικαστικών θεμάτων, καθώς και για τη θέσπιση του εσωτερικού του κανονισμού.

Άρθρο III-248

Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, με απλή πλειοψηφία, να ζητά από την Επιτροπή να διεξάγει τις κατά την άποψή του πρόσφορες έρευνες για την πραγματοποίηση των κοινών στόχων και να του υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, γνωστοποιεί τους σχετικούς λόγους στο Συμβούλιο των Υπουργών.

Άρθρο III-249

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκές αποφάσεις που καθορίζουν το νομικό καθεστώς των επιτροπών που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή.

Υπομύημα 4

Η Επιτροπή

Άρθρο III-250

Οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι διορίζονται, για διάστημα πέντε ετών, με την επιφύλαξη ενδεχομένως του άρθρου III-243. Μόνον πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια των κρατών μελών μπορούν να γίνονται Ευρωπαίοι Επίτροποι ή Επίτροποι.

Άρθρο III-251

Οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς τα καθήκοντά τους. Κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να σέβεται την αρχή αυτή και να μην επιδιώκει να επηρεάζει τους Ευρωπαίους Επιτρόπους και τους Επιτρόπους κατά την εκτέλεση του έργου τους.

Οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι δεν επιτρέπεται κατά την διάρκεια της θητείας τους να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη. Αναλαμβάνουν επισήμως την υποχρέωση, κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, να τηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους και μετά τη λήξη αυτής τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους και ιδίως τα καθήκοντα εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά τη λήξη της θητείας τους, ορισμένων θέσεων ή ορισμένων πλεονεκτημάτων. Σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων αυτών, το Δικαστήριο, εφόσον το ζητήσει το Συμβούλιο των Υπουργών που αποφασίζει με απλή πλειοψηφία ή η Επιτροπή, δύναται, κατά περίπτωση, να απαλλάξει από τα καθήκοντά του το συγκεκριμένο μέλος, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου III-253, ή να αποφασίσει την έκπτωσή του από το δικαίωμα συνταξιοδότησης ή από άλλα αντ' αυτού ωφελήματα.

Άρθρο III-252

1. Εκτός των τακτικών ανανεώσεων και των θανάτων, τα καθήκοντα των Ευρωπαίων Επιτρόπων και των Επιτρόπων λήγουν ατομικώς κατόπιν παραίτησης ή απαλλαγής από αυτά. Κάθε Ευρωπαίος Επίτροπος και Επίτροπος υποβάλλει την παραίτησή του εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος.

2. Ο παραιτηθείς, απαλλαγείς των καθηκόντων του ή αποθανών Ευρωπαίος Επίτροπος ή Επίτροπος αντικαθίσταται για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του από νέο Ευρωπαίο Επίτροπο ή Επίτροπο που διορίζεται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής σύμφωνα με τα άρθρα I-25 και I-26.
3. Σε περίπτωση παραίτησης, απαλλαγής ή θανάτου, ο Πρόεδρος αντικαθίσταται για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του σύμφωνα με το άρθρο I-26 παράγραφος 1.
4. Σε περίπτωση παραίτησης όλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων και Επιτρόπων, αυτοί παραμένουν σε υπηρεσία έως ότου αντικατασταθούν, για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας τους, σύμφωνα με τα άρθρα I-25 και I-26.

Άρθρο III-253

Κάθε Ευρωπαίος Επίτροπος ή Επίτροπος, αν δεν πληροί πλέον τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την άσκηση των καθηκόντων του ή αν διαπράξει βαρύ παράπτωμα, μπορεί να απαλλάσσεται των καθηκόντων του από το Δικαστήριο, εφόσον το ζητήσει το Συμβούλιο των Υπουργών το οποίο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία ή η Επιτροπή.

Άρθρο III-254

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής διαρθρώνονται και κατανέμονται μεταξύ των μελών της από τον Πρόεδρό της, σύμφωνα με το άρθρο I-26 παράγραφος 3. Ο Πρόεδρος μπορεί να προβαίνει σε ανακατανομή των αρμοδιοτήτων αυτών κατά τη διάρκεια της θητείας. Οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι ασκούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται από τον Πρόεδρο υπό την εποπτεία του.

Άρθρο III-255

Η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών του Σώματος. Ο εσωτερικός κανονισμός της ορίζει την απαρτία.

Άρθρο III-256

Η Επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό της προς εξασφάλιση της λειτουργίας της και της λειτουργίας των υπηρεσιών της. Η Επιτροπή δημοσιεύει τον κανονισμό αυτό.

Άρθρο III-257

Η Επιτροπή δημοσιεύει ετησίως, ένα μήνα πριν από την έναρξη της συνόδου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, γενική έκθεση σχετικά με τη δραστηριότητα της Ένωσης.

Υποτήμα 5

Το Δικαστήριο

Άρθρο III-258

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο συνέρχεται σε τμήματα, ως τμήμα μείζονος συνθέσεως ή σε ολομέλεια σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου.

Άρθρο III-259

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επικουρείται από οκτώ γενικούς εισαγγελείς. Κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, αποφασίζοντας ομόφωνα, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση για την αύξηση του αριθμού των γενικών εισαγγελέων.

Ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημόσια, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων οι οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου, απαιτούν την παρέμβασή του.

Άρθρο III-260

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και συγκεντρώνουν στις χώρες τους τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τον διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, μετά από διαβούλευση με την επιτροπή που προβλέπεται στο άρθρο III-262.

Κάθε τρία έτη γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου.

Οι δικαστές επιλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θεσπίζει τον κανονισμό διαδικασίας του. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-261

Ο αριθμός των δικαστών του Τακτικού Δικαστηρίου καθορίζεται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου. Ο Οργανισμός είναι δυνατόν να προβλέπει ότι το Τακτικό Δικαστήριο επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς.

Τα μέλη του Τακτικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και διαθέτουν τις απαιτούμενες ικανότητες για την άσκηση υψηλών δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, μετά από διαβούλευση με την επιτροπή που προβλέπεται στο άρθρο III-262.

Ανά τριετία γίνεται μερική ανανέωση των μελών του Τακτικού Δικαστηρίου. Τα απερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

Οι δικαστές επιλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Τακτικού Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.

Το Τακτικό Δικαστήριο καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του σε συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών.

Εκτός εάν ο Οργανισμός του Δικαστηρίου ορίζει άλλως, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εφαρμόζονται και στο Τακτικό Δικαστήριο.

Άρθρο III-262

Δημιουργείται επιτροπή με σκοπό την παροχή γνωμοδοτήσεων σχετικά με την επάρκεια των υποψηφίων για την άσκηση των καθηκόντων του δικαστή και του γενικού εισαγγελέα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και του Τακτικού Δικαστηρίου, πριν από τη σχετική απόφαση των κυβερνήσεων των κρατών μελών σύμφωνα με τα άρθρα III-260 και III-261.

Η επιτροπή αυτή αποτελείται από επτά προσωπικότητες που επιλέγονται μεταξύ των πρώην μελών του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και του Τακτικού Δικαστηρίου, των μελών των εθνικών ανώτατων δικαστηρίων και νομομαθών αναγνωρισμένου κύρους, ένας εκ των οποίων προτείνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση που θεσπίζει τους κανόνες λειτουργίας της επιτροπής αυτής, καθώς και ευρωπαϊκή απόφαση που διορίζει τα μέλη της. Αποφασίζει κατόπιν πρωτοβουλίας του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Άρθρο III-263

1. Το Τακτικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται σε πρώτο βαθμό επί των προσφυγών που αναφέρονται στα άρθρα III-270, III-272, III-275, III-277 και III-279, με εξαίρεση αυτές που έχουν ανατεθεί σε ειδικό δικαστήριο και αυτές που ο Οργανισμός επιφυλάσσει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ο Οργανισμός μπορεί να προβλέπει ότι το Τακτικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο και για άλλες κατηγορίες προσφυγών.

Οι αποφάσεις που εκδίδει το Τακτικό Δικαστήριο δυνάμει της παρούσας παραγράφου υπόκεινται σε αναίρεση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η οποία περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου.

2. Το Τακτικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων των ειδικών δικαστηρίων τα οποία συνιστώνται κατ' εφαρμογή του άρθρου III-264.

Οι αποφάσεις που εκδίδει το Τακτικό Δικαστήριο δυνάμει της παρούσας παραγράφου μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης.

3. Το Τακτικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων, τα οποία του υποβάλλονται δυνάμει του άρθρου III-274, σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου.

Όταν το Τακτικό Δικαστήριο κρίνει ότι η υπόθεση συνεπάγεται την έκδοση απόφασης επί θέματος αρχής, η οποία ενδέχεται να θίξει την ενότητα ή τη συνοχή του δικαίου της Ένωσης, μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο προκειμένου να αποφανθεί επ' αυτής.

Οι αποφάσεις που εκδίδει το Τακτικό Δικαστήριο επί προδικαστικών θεμάτων μπορούν κατ' εξαίρεση να επανεξετάζονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης.

Άρθρο III-264

1. Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να προβλέπει τη σύσταση ειδικών δικαστηρίων υπαγόμενων στο Τακτικό Δικαστήριο, αρμόδιων να εκδικάζουν σε πρώτο βαθμό ορισμένες κατηγορίες προσφυγών οι οποίες ασκούνται σε συγκεκριμένους τομείς. Εκδίδεται είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Δικαστήριο, είτε μετά από αίτημα του Δικαστηρίου και διαβούλευση με την Επιτροπή.

2. Ο ευρωπαϊκός νόμος για τη δημιουργία ειδικού δικαστηρίου καθορίζει τους κανόνες σχετικά με τη σύνθεση του εν λόγω δικαστηρίου και προσδιορίζει το εύρος των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται.

3. Οι αποφάσεις των ειδικών δικαστηρίων υπόκεινται σε αναίρεση, η οποία περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, ή, εάν το προβλέπει ο ευρωπαϊκός νόμος για τη δημιουργία του ειδικού δικαστηρίου, σε έφεση, η οποία μπορεί να αφορά και πραγματικά περιστατικά, ενώπιον του Τακτικού Δικαστηρίου.

4. Τα μέλη των ειδικών δικαστηρίων επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και διαθέτουν τις απαιτούμενες ικανότητες για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται από το Συμβούλιο των Υπουργών, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα.

5. Τα ειδικά δικαστήρια θεσπίζουν τον κανονισμό διαδικασίας τους σε συμφωνία με το Δικαστήριο. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών.

6. Εκτός εάν ο ευρωπαϊκός νόμος για τη δημιουργία του ειδικού δικαστηρίου ορίζει άλλως, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν το Δικαστήριο και οι διατάξεις του Οργανισμού του Δικαστηρίου εφαρμόζονται και στα ειδικά δικαστήρια.

Άρθρο III-265

Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει αθετήσει υποχρέωσή του εκ του Συντάγματος, διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού προηγουμένως παράσχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

Εάν το συγκεκριμένο κράτος δεν συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός της προθεσμίας που του τάσσει η Επιτροπή, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο.

Άρθρο III-266

Κάθε κράτος μέλος δικαιούται να προσφεύγει στο Δικαστήριο, αν κρίνει ότι άλλο κράτος μέλος έχει αθετήσει υποχρέωσή του εκ του Συντάγματος.

Προτού ασκήσει ένα κράτος μέλος προσφυγή κατά άλλου κράτους μέλους, επικαλούμενο αθέτηση υποχρέωσης εκ του Συντάγματος, οφείλει να φέρει το ζήτημα στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού προηγουμένως παράσχει τη δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα κράτη να προβούν κατ' αντιδικία σε γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις.

Αν η Επιτροπή δεν διατυπώσει γνώμη εντός τριών μηνών από την υποβολή του θέματος, η προσφυγή μπορεί να κατατεθεί στο Δικαστήριο και χωρίς τη γνώμη της Επιτροπής.

Άρθρο III-267

1. Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι κράτος μέλος έχει αθετήσει υποχρέωσή του εκ του Συντάγματος, το κράτος αυτό οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου.

2. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου, μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, αφού παράσχει στο κράτος αυτό τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Προσδιορίζει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που οφείλει να καταβάλει το κράτος μέλος και το οποίο η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την απόφασή του, μπορεί να του επιβάλει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

Η διαδικασία αυτή δεν θίγει το άρθρο III-266.

3. Όταν η Επιτροπή υποβάλλει στο Δικαστήριο προσφυγή δυνάμει του άρθρου III-265 θεωρώντας ότι το συγκεκριμένο κράτος αθέτησε την υποχρέωση του να ανακοινώσει τα μέτρα μεταφοράς ενός ευρωπαϊκού νόμου-πλαισίου στην εθνική νομοθεσία, μπορεί, εάν το κρίνει πρέπον, να ζητήσει από το Δικαστήριο να επιβάλει, εντός της ίδιας προσφυγής, καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής εφόσον το Δικαστήριο διαπιστώσει την αθέτηση αυτή. Εάν το Δικαστήριο δικαιώσει την Επιτροπή, η εν λόγω καταβολή πρέπει να γίνει εντός της προθεσμίας που έχει ορίσει το Δικαστήριο στην απόφασή του.

Άρθρο ΙΙΙ-268

Οι ευρωπαϊκοί νόμοι ή οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί του Συμβουλίου των Υπουργών μπορούν να χορηγούν στο Δικαστήριο πλήρη δικαιοδοσία για τις κυρώσεις που προβλέπουν.

Άρθρο ΙΙΙ-269

Με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων του Συντάγματος, ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να αναθέτει στο Δικαστήριο, στην έκταση που αυτός καθορίζει, την αρμοδιότητα να αποφαινεται επί διαφορών σχετικών με την εφαρμογή των πράξεων οι οποίες εκδίδονται βάσει του Συντάγματος και δημιουργούν ευρωπαϊκούς τίτλους διανοητικής ιδιοκτησίας.

Άρθρο ΙΙΙ-270

1. Το Δικαστήριο ελέγχει τη νομιμότητα των ευρωπαϊκών νόμων και νόμων-πλαisiών, των πράξεων του Συμβουλίου των Υπουργών, της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκτός των συστάσεων και γνωμών, και των πράξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που παράγουν νομικά αποτελέσματα έναντι τρίτων. Ελέγχει επίσης τη νομιμότητα των πράξεων των οργανισμών και των φορέων της Ένωσης που παράγουν νομικά αποτελέσματα έναντι τρίτων.
2. Για το σκοπό αυτόν, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή την Επιτροπή, λόγω αναρμοδιότητας, παράβασης ουσιώδους τύπου, παράβασης του Συντάγματος ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή του, ή λόγω κατάχρησης εξουσίας.
3. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Επιτροπή των Περιφερειών, με σκοπό τη διατήρηση των προνομίων τους.
4. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις να ασκεί προσφυγή κατά των πράξεων που απευθύνονται σε αυτό ή που το αφορούν άμεσα και ατομικά, καθώς και κατά των κανονιστικών πράξεων που απευθύνονται σε αυτό άμεσα χωρίς να περιλαμβάνουν εκτελεστικά μέτρα.
5. Οι πράξεις για τη δημιουργία των οργανισμών και φορέων της Ένωσης μπορούν να προβλέπουν ειδικούς όρους και πρακτικές ρυθμίσεις όσον αφορά τις προσφυγές που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά πράξεων των οργανισμών και φορέων αυτών που προορίζονται να παράγουν νομικά αποτελέσματα.
6. Οι προσφυγές που προβλέπονται στο παρόν άρθρο ασκούνται εντός δύο μηνών υπολογιζομένων, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξης, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσίευσης ή κοινοποίησης, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξης.

Άρθρο III-271

Αν η προσφυγή είναι βάσιμη, το Δικαστήριο κηρύσσει την προσβαλλομένη πράξη άκυρη.

Ωστόσο, το Δικαστήριο προσδιορίζει, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, εκείνα τα αποτελέσματα της ακυρωθείσας πράξης που θεωρούνται οριστικά.

Άρθρο III-272

Εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, η Επιτροπή ή η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κατά παράβαση του Συντάγματος, παραλείπουν να αποφασίσουν, τα κράτη μέλη και τα άλλα Όργανα της Ένωσης δύνανται να ασκούν προσφυγή στο Δικαστήριο και να ζητούν τη διαπίστωση της παράβασης αυτής. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, στους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης που παραλείπουν να αποφασίσουν.

Η προσφυγή αυτή είναι παραδεκτή μόνον αν το Όργανο, ο οργανισμός ή ο φορέας έχει κληθεί προηγουμένως να ενεργήσει. Εάν το Όργανο, ο οργανισμός ή ο φορέας δεν λάβει θέση εντός δύο μηνών από τη συγκεκριμένη πρόσκληση, η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί εντός νέας προθεσμίας δύο μηνών.

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, υπό τις προϋποθέσεις των προηγούμενων παραγράφων, μπορεί να προσφεύγει στο Δικαστήριο κατά Οργάνου, οργανισμού ή φορέα ή της Ένωσης που παρέλειψε να του απευθύνει πράξη, εκτός από σύσταση ή γνώμη.

Άρθρο III-273

Το Όργανο ή τα Όργανα, ο οργανισμός ή ο φορέας των οποίων η πράξη κηρύχθηκε άκυρη ή των οποίων η παράλειψη κηρύχθηκε αντίθετη προς το Σύνταγμα, οφείλουν να λαμβάνουν τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου.

Η υποχρέωση αυτή δεν θίγει τις υποχρεώσεις που μπορούν να προκύψουν από την εφαρμογή του άρθρου III-337, δεύτερο εδάφιο.

Άρθρο III-274

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις :

- α) επί της ερμηνείας του Συντάγματος,
- β) επί της εγκυρότητας και της ερμηνείας των πράξεων των Οργάνων της Ένωσης,

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, μπορεί, εάν κρίνει ότι απαιτείται απόφαση επί του ζητήματος αυτού για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ' αυτού.

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο.

Όταν ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους η οποία αφορά πρόσωπο υπό κράτηση, το Δικαστήριο αποφαινεται το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο III-275

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί των διαφορών αποζημιώσεως που προβλέπονται στο άρθρο III-337, δεύτερο εδάφιο.

Άρθρο III-276

Κατόπιν αιτήματος του κράτους μέλους που αποτελεί αντικείμενο διαπίστωσης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου των Υπουργών δυνάμει του άρθρου I-58, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται μόνο για τις διαδικαστικές επιταγές του άρθρου αυτού. Το Δικαστήριο αποφαινεται εντός προθεσμίας ενός μηνός από την ημερομηνία της εν λόγω διαπίστωσης.

Άρθρο III-277

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ένωσης και το καθεστώς που ισχύει για το λοιπό προσωπικό της Ένωσης.

Άρθρο III-278

Εντός των ορίων των κατωτέρω διατάξεων, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί των διαφορών που αφορούν :

- α) την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κρατών μελών που προκύπτουν από το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας διαθέτει εν προκειμένω τις εξουσίες που ανατίθενται στην Επιτροπή από το άρθρο III-265,
- β) τις πράξεις του Συμβουλίου των Διοικητών της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Κάθε κράτος μέλος, η Επιτροπή και το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας δύνανται να ασκούν σχετικώς προσφυγή, σύμφωνα με το άρθρο III-270,

- γ) τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Κατά των πράξεων αυτών δύνανται να προσφεύγουν, σύμφωνα με το άρθρο III-270, μόνο κράτη μέλη ή η Επιτροπή και μόνο λόγω παράβασης των τύπων που προβλέπει το άρθρο 21, παράγραφος 2, και παράγραφοι 5 μέχρι και 7 του καταστατικού της Τράπεζας,
- δ) την εκτέλεση εκ μέρους των εθνικών κεντρικών τραπεζών των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Σύνταγμα και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διαθέτει, για το σκοπό αυτόν, έναντι των εθνικών κεντρικών τραπεζών, τις εξουσίες που διαθέτει η Επιτροπή βάσει του άρθρου III-265 έναντι των κρατών μελών. Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι εθνική κεντρική τράπεζα έχει αθετήσει υποχρέωσή της εκ του Συντάγματος, η τράπεζα αυτή οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου.

Άρθρο III-279

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται δυνάμει ρήτρας διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, η οποία συνάπτεται από την Ένωση ή για λογαριασμό της.

Άρθρο III-280

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ των κρατών μελών, συναφούς με το αντικείμενο του Συντάγματος, αν η διαφορά αυτή του υποβληθεί δυνάμει συμβάσεως διαιτησίας.

Άρθρο III-281

Εφόσον το Σύνταγμα δεν προβλέπει αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, οι διαφορές στις οποίες η Ένωση είναι διάδικος δεν εξαιρούνται εκ του λόγου αυτού από την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων.

Άρθρο III-282

Το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο σε σχέση με τα άρθρα I-39 και I-40 και τις διατάξεις του κεφαλαίου II του Τίτλου V του Μέρους III που αφορούν την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.

Ωστόσο, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί των προσφυγών που ασκούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου III-270, παράγραφος 4, και αφορούν τον έλεγχο της νομιμότητας των περιοριστικών μέτρων κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τα οποία θεσπίζει το Συμβούλιο των Υπουργών βάσει του άρθρου III-193.

Άρθρο III-283

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του όσον αφορά τις διατάξεις των τμημάτων 3 και 4 του κεφαλαίου IV του Τίτλου III σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ελέγχει την εγκυρότητα ή την αναλογικότητα επιχειρησιακών δράσεων της αστυνομίας ή άλλων υπηρεσιών επιβολής του νόμου ενός κράτους μέλους, ούτε να αποφαινεται για την άσκηση των ευθυνών που φέρουν τα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας, όταν οι πράξεις αυτές εμπίπτουν στο εσωτερικό δίκαιο.

Άρθρο III-284

Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μη ρυθμίζουν διαφορές σχετικές με την ερμηνεία ή την εφαρμογή του Συντάγματος κατά τρόπο διάφορο από εκείνον που προβλέπει το Σύνταγμα.

Άρθρο III-285

Παρά τη λήξη της προθεσμίας του άρθρου III-270, παράγραφος 5, κάθε διάδικος μπορεί, επ' ευκαιρία διαφοράς που θέτει υπό αμφισβήτηση την ισχύ ευρωπαϊκού νόμου ή ευρωπαϊκού κανονισμού του Συμβουλίου των Υπουργών, της Επιτροπής ή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, να επικαλείται το ανεφάρμοστο της πράξης αυτής ενώπιον του Δικαστηρίου για έναν από του λόγους που προβλέπονται στο άρθρο III-270, παράγραφος 2.

Άρθρο III-286

Οι προσφυγές στο Δικαστήριο δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο όμως μπορεί, εάν κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από τις περιστάσεις, να διατάξει την αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλομένης πράξης.

Άρθρο III-287

Στις υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιόν του, το Δικαστήριο μπορεί να διατάσσει τα αναγκαία προσωρινά μέτρα.

Άρθρο III-288

Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι εκτελεστές κατά τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο III-307.

Άρθρο III-289

Ο Οργανισμός του Δικαστηρίου ορίζεται σε ιδιαίτερο Πρωτόκολλο.

Ευρωπαϊκός νόμος μπορεί να τροποποιεί τις διατάξεις του Οργανισμού, εξαιρέσει του τίτλου I και του άρθρου 64. Εκδίδεται είτε κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή, είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Δικαστήριο.

Υποτήμημα 6

Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Άρθρο III-290

1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των δαπανών της Ένωσης. Ελέγχει επίσης τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και δαπανών κάθε οργανισμού ιδρυόμενου από την Ένωση, στο βαθμό που η ιδρυτική πράξη δεν αποκλείει τον έλεγχο αυτό.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο εγχειρίζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών δήλωση που βεβαιώνει την ακρίβεια των λογαριασμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, η οποία δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Η δήλωση αυτή είναι δυνατόν να συμπληρώνεται από ειδικές εκτιμήσεις για κάθε σημαντικό τομέα δραστηριοτήτων της Ένωσης.

2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τη νομιμότητα και την κανονικότητα της πραγματοποίησης των εσόδων και δαπανών και εξακριβώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό, το Ελεγκτικό Συνέδριο αναφέρει ειδικότερα οποιαδήποτε παρατυπία.

Ο έλεγχος των εσόδων διενεργείται βάσει των ποσών που βεβαιώνονται ως οφειλόμενα και των ποσών που πράγματι καταβάλλονται στην Ένωση.

Ο έλεγχος των δαπανών διενεργείται βάσει των αναληφθεισών υποχρεώσεων και των πραγματοποιηθεισών πληρωμών.

Οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να διενεργούνται προ του κλεισίματος των λογαριασμών του σχετικού οικονομικού έτους.

3. Ο έλεγχος πραγματοποιείται βάσει εγγράφων και, εν ανάγκη, επιτόπου στα άλλα Όργανα της Ένωσης, στις εγκαταστάσεις κάθε οργανισμού που διαχειρίζεται έσοδα ή δαπάνες για λογαριασμό της Ένωσης και στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό. Ο έλεγχος στα κράτη μέλη ασκείται σε συνεργασία με τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, εάν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες. Το Ελεγκτικό Συνέδριο και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα των κρατών μελών συνεργάζονται με πνεύμα εμπιστοσύνης, διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους. Τα όργανα αυτά ή οι υπηρεσίες αυτές γνωστοποιούν στο Ελεγκτικό Συνέδριο εάν προτίθενται να συμμετάσχουν στον έλεγχο.

Τα άλλα Όργανα της Ένωσης, κάθε οργανισμός που διαχειρίζεται έσοδα ή δαπάνες για λογαριασμό της Ένωσης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό, και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, αν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, οι αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, διαβιβάζουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο, μετά από αίτησή του, κάθε αναγκαίο έγγραφο ή πληροφορία για την εκπλήρωση της αποστολής του.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τη διαχείριση των εσόδων και δαπανών της Ένωσης, τα δικαιώματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για πρόσβαση σε πληροφορίες που κατέχει η Τράπεζα διέπονται από συμφωνία μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Τράπεζας και της Επιτροπής. Ωστόσο, ελλείψει συμφωνίας, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει πρόσβαση στις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο των εσόδων και δαπανών της Ένωσης που διαχειρίζεται η Τράπεζα.

4. Το Ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους. Η έκθεση αυτή διαβιβάζεται στα άλλα Όργανα της Ένωσης και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνοδευόμενη από τις απαντήσεις των Οργάνων αυτών στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί εξ άλλου να υποβάλλει οποτεδήποτε παρατηρήσεις, ιδίως υπό μορφή ειδικών εκθέσεων επί ειδικών ζητημάτων, και να γνωμοδοτεί κατόπιν αιτήματος ενός από τα άλλα Όργανα της Ένωσης.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο εγκρίνει τις ετήσιες ή ειδικές εκθέσεις ή τις γνωμοδοτήσεις του με την πλειοψηφία των μελών του. Μπορεί, ωστόσο, να συνιστά στους κόλπους του τμήματα προκειμένου να εγκρίνουν ορισμένες κατηγορίες εκθέσεων ή γνωμοδοτήσεων, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο επικουρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών κατά τον έλεγχο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό του. Ο κανονισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-291

1. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που υπηρετούν ή έχουν υπηρετήσει στις χώρες τους σε όργανα εξωτερικού ελέγχου ή διαθέτουν ειδικά προσόντα για το λειτούργημα αυτό. Οφείλουν να παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας.

2. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου διορίζονται για περίοδο έξι ετών. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση στην οποία ορίζεται ο κατάλογος των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρό τους, για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του επιτρέπεται.

3. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, για το γενικό συμφέρον της Ένωσης.

Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, δεν επιζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή άλλον οργανισμό. Απέχουν από κάθε ενέργεια ασυμβίβαστη με τα καθήκοντά τους.

4. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν επιτρέπεται, κατά τη διάρκεια της θητείας τους, να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, αμειβόμενη ή μη. Αναλαμβάνουν επισήμως την υποχρέωση, κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους, να τηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους και μετά τη λήξη αυτής τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους, και ιδίως τις υποχρεώσεις εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά την αποχώρησή τους, ορισμένων θέσεων ή ορισμένων πλεονεκτημάτων.

5. Εκτός των τακτικών ανανεώσεων και των θανάτων, τα καθήκοντα μέλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου λήγουν είτε ατομικώς με παραίτηση, είτε με απαλλαγή από αυτά η οποία κηρύσσεται από το Δικαστήριο σύμφωνα με την παράγραφο 6.

Το μέλος που αποχωρεί αντικαθίσταται για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του.

Εκτός από την περίπτωση της απαλλαγής από τα καθήκοντά τους, τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου παραμένουν εν υπηρεσία μέχρις ότου αντικατασταθούν.

6. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι δυνατόν να απαλλάσσονται των καθηκόντων τους ή να κηρύσσονται έκπτωτα από το δικαίωμα συνταξιοδότησης ή από άλλα αντ' αυτού ωφελήματα μόνον εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει, κατόπιν αιτήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ότι έπαυσαν να ανταποκρίνονται προς τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ή να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεώς τους.

ΤΜΗΜΑ 2
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Υποτμήμα 1

Η Επιτροπή των Περιφερειών

Άρθρο III-292

Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής των Περιφερειών δεν υπερβαίνει τα 350. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζεται η σύνθεση της Επιτροπής των Περιφερειών.

Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και ισάριθμοι αναπληρωτές, διορίζονται για πέντε έτη. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί.

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση στην οποία ορίζεται ο κατάλογος των μελών και των αναπληρωτών τους, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Κατά τη λήξη της θητείας που αναφέρεται στο άρθρο I-31, παράγραφος 2, δυνάμει του οποίου έχουν προταθεί, η θητεία των μελών της Επιτροπής των Περιφερειών λήγει αυτομάτως και τα μέλη αντικαθίστανται για το υπόλοιπο της εν λόγω θητείας με την ίδια διαδικασία.

Κανένα μέλος της Επιτροπής των Περιφερειών δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Άρθρο III-293

Η Επιτροπή των Περιφερειών διορίζει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύομισι ετών.

Θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

Η Επιτροπή των Περιφερειών συγκαλείται από τον Πρόεδρό της κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών ή της Επιτροπής. Μπορεί επίσης να συνεδριάζει με δική της πρωτοβουλία.

Άρθρο III-294

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή η Επιτροπή ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, ιδίως εφόσον πρόκειται για διασυνοριακή συνεργασία, και εφόσον τούτο κρίνεται σκόπιμο από το ένα από τα Όργανα αυτά.

Εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Επιτροπή των Περιφερειών προθεσμία ενός τουλάχιστον μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον Πρόεδρό της. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.

Όταν ζητείται γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής κατ' εφαρμογή του άρθρου ΙΙΙ-298, η Επιτροπή των Περιφερειών ενημερώνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή την Επιτροπή γι' αυτήν την αίτηση γνώμης. Η Επιτροπή των Περιφερειών μπορεί, εφόσον θεωρεί ότι διακυβεύονται συγκεκριμένα περιφερειακά συμφέροντα, να εκφέρει γνώμη σχετικά με το θέμα. Μπορεί επίσης να εκφέρει γνώμη και με δική της πρωτοβουλία στις περιπτώσεις που το κρίνει σκόπιμο.

Η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών καθώς και τα πρακτικά των συσκέψεων διαβιβάζονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή.

Υπομύημα 2

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Άρθρο ΙΙΙ-295

Ο αριθμός των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν υπερβαίνει τα 350. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία καθορίζεται η σύνθεση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Άρθρο ΙΙΙ-296

Τα μέλη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής διορίζονται για περίοδο πέντε ετών. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση στην οποία ορίζεται ο κατάλογος των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή. Μπορεί να ζητά τη γνώμη ευρωπαϊκών οργανώσεων αντιπροσωπευτικών των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητες της Ένωσης.

Άρθρο ΙΙΙ-297

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δυόμισι ετών.

Θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

Συγκαλείται από τον Πρόεδρό της κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών ή της Επιτροπής. Μπορεί επίσης να συνεδριάζει με δική της πρωτοβουλία.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή η Επιτροπή οφείλουν να ζητούν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις περιπτώσεις που προβλέπει το Σύνταγμα. Σε κάθε άλλη περίπτωση μπορούν να ζητούν τη γνώμη της προαιρετικά. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή μπορεί επίσης να διατυπώνει γνώμη με δική της πρωτοβουλία.

Αν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προθεσμία τουλάχιστον ενός μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον Πρόεδρό της. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.

Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής καθώς και τα πρακτικά των συσκέψεων διαβιβάζονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή.

ΤΜΗΜΑ 3

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Άρθρο III-299

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων διαθέτει νομική προσωπικότητα.

Μέλη της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων είναι τα κράτη μέλη.

Το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων αποτελεί αντικείμενο πρωτοκόλλου. Με ευρωπαϊκό νόμο μπορούν να τροποποιηθούν τα άρθρα 4, 11 και 12 και το άρθρο 18, παράγραφος 5 του καταστατικού της Τράπεζας, είτε κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή, είτε μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Άρθρο III-300

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει ως αποστολή να συμβάλλει στην ισόρροπη και απρόσκοπτη ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για το συμφέρον της Ένωσης προσφεύγοντας στην κεφαλαιαγορά και στους ιδίους πόρους της. Για το σκοπό αυτό, χωρίς να επιδιώκει κέρδος, διευκολύνει με την παροχή δανείων και εγγυήσεων τη χρηματοδότηση των κατωτέρω σχεδίων, σε όλους τους τομείς της οικονομίας :

- α) σχεδίων που αποβλέπουν στην αξιοποίηση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών,
- β) σχεδίων που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό ή στη μετατροπή επιχειρήσεων ή στη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων που συνεπάγεται η προοδευτική εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς και που, λόγω της έκτασης ή της φύσης τους, δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν πλήρως από τα διαθέσιμα σε κάθε κράτος μέλος χρηματοδοτικά μέσα.
- γ) σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος για περισσότερα κράτη μέλη που, λόγω της έκτασης ή της φύσης τους, δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν πλήρως από τα διαθέσιμα σε κάθε κράτος μέλος χρηματοδοτικά μέσα.

Η Τράπεζα, κατά την εκτέλεση της αποστολής της, διευκολύνει τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης.

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ, ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο ΙΙΙ-301

1. Όταν, δυνάμει του Συντάγματος, συντρέχει πράξη του Συμβουλίου των Υπουργών μετά από πρόταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να τροποποιεί την πρόταση αυτή μόνο ομόφωνα, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων Ι-54, ΙΙΙ-302, παράγραφοι 10 και 13, και ΙΙΙ-310.
2. Ενώσω το Συμβούλιο των Υπουργών δεν έχει αποφασίσει, η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει την πρότασή της καθ' όλη τη διάρκεια των διαδικασιών που οδηγούν στη θέσπιση πράξης της Ένωσης.

Άρθρο ΙΙΙ-302

1. Όταν δυνάμει του Συντάγματος, οι ευρωπαϊκοί νόμοι ή νόμοι-πλαίσια εκδίδονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, εφαρμόζονται οι ακόλουθες διατάξεις.
2. Η Επιτροπή υποβάλλει πρόταση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Πρώτη ανάγνωση

3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθορίζει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβιβάζει στο Συμβούλιο των Υπουργών.
4. Εάν το Συμβούλιο των Υπουργών εγκρίνει τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκδίδεται η προτεινόμενη πράξη.
5. Εάν το Συμβούλιο των Υπουργών δεν εγκρίνει τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθορίζει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
6. Το Συμβούλιο των Υπουργών ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους λόγους που το οδήγησαν να καθορίσει τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση. Η Επιτροπή ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη θέση της.

Δεύτερη ανάγνωση

7. Εάν, εντός τριών μηνών μετά τη διαβίβαση της θέσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
  - α) εγκρίνει τη θέση του Συμβουλίου των Υπουργών σε πρώτη ανάγνωση ή δεν διατυπώσει γνώμη, η προτεινόμενη πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε,
  - β) απορρίψει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν τη θέση του Συμβουλίου των Υπουργών σε πρώτη ανάγνωση, η προτεινόμενη πράξη θεωρείται ότι δεν εκδόθηκε,
  - γ) προτείνει, με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, τροπολογίες επί της θέσης του Συμβουλίου των Υπουργών σε πρώτη ανάγνωση, το τροποποιημένο κείμενο διαβιβάζεται στο Συμβούλιο των Υπουργών και στην Επιτροπή, η οποία γνωμοδοτεί για τις τροπολογίες αυτές,

8. Εάν, εντός τριών μηνών από την παραλαβή των τροπολογιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία,

α) εγκρίνει όλες αυτές τις τροπολογίες, η σχετική πράξη θεωρείται ότι εκδόθηκε,

β) δεν εγκρίνει όλες τις τροπολογίες, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου των Υπουργών, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συγκαλεί την επιτροπή συνδιαλλαγής εντός έξι εβδομάδων.

9. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα για τις τροπολογίες για τις οποίες η Επιτροπή έχει εκφέρει αρνητική γνώμη.

Συνδιαλλαγή

10. Η επιτροπή συνδιαλλαγής, που αποτελείται από τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών ή τους αντιπροσώπους τους και από ισάριθμους αντιπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει ως αποστολή την επίτευξη συμφωνίας επί ενός κοινού σχεδίου, με την ειδική πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου των Υπουργών ή των αντιπροσώπων τους και με την πλειοψηφία των αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εντός έξι εβδομάδων από τη σύγκλησή της, βάσει των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών σε δεύτερη ανάγνωση.

11. Η Επιτροπή συμμετέχει στις εργασίες της επιτροπής συνδιαλλαγής και αναλαμβάνει όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες με σκοπό την προσέγγιση των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών.

12. Αν εντός έξι εβδομάδων από τη σύγκλησή της η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν εγκρίνει κοινό σχέδιο, θεωρείται ότι η προτεινόμενη πράξη δεν εκδόθηκε.

Τρίτη ανάγνωση

13. Αν εντός της προθεσμίας αυτής η επιτροπή συνδιαλλαγής εγκρίνει κοινό σχέδιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών διαθέτουν προθεσμία έξι εβδομάδων έκαστο από την ημερομηνία αυτή για να εκδώσουν τη σχετική πράξη σύμφωνα με το κοινό σχέδιο, με την πλειοψηφία των ψηφισάντων όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με ειδική πλειοψηφία όσον αφορά το Συμβούλιο των Υπουργών. Σε αντίθετη περίπτωση, θεωρείται ότι η προτεινόμενη πράξη δεν εκδόθηκε.

14. Οι προθεσμίες των τριών μηνών και των έξι εβδομάδων που αναφέρει το παρόν άρθρο παρατείνονται αντίστοιχα κατά ένα μήνα ή κατά δύο εβδομάδες το πολύ με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου των Υπουργών.

Ειδικές διατάξεις

15. Όταν, στις περιπτώσεις που προβλέπονται ειδικά στο Σύνταγμα, ένας νόμος ή νόμος-πλαίσιο υπόκειται στη συνήθη νομοθετική διαδικασία ύστερα από πρωτοβουλία ομάδας κρατών μελών, σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή αίτημα του Δικαστηρίου ή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, δεν εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2, 6, δεύτερη πρόταση, και 9.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών διαβιβάζουν στην Επιτροπή το σχέδιο πράξης και τις θέσεις τους σε πρώτη και δεύτερη ανάγνωση.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών μπορούν να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να διατυπώνει γνώμη με δική της πρωτοβουλία. Μπορεί, εάν το θεωρεί αναγκαίο, να συμμετέχει στην επιτροπή συνδιαλλαγής υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 11.

Άρθρο III-303

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή προβαίνουν σε αμοιβαίες διαβουλεύσεις και οργανώνουν, βάσει κοινής συμφωνίας, τις πρακτικές λεπτομέρειες της συνεργασίας τους. Για το σκοπό αυτό μπορούν, τηρουμένων των διατάξεων του Συντάγματος, να συνάπτουν διοργανικές συμφωνίες οι οποίες ενδέχεται να έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα.

Άρθρο III-304

1. Κατά την εκπλήρωση της αποστολής τους, τα Όργανα, οι οργανισμοί και οι φορείς της Ένωσης στηρίζονται σε μια ευρωπαϊκή διοίκηση ανοικτή, αποτελεσματική και ανεξάρτητη.
2. Με την επιφύλαξη του άρθρου III-332, ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τις ειδικές εφαρμοστέες διατάξεις για το σκοπό αυτό.

Άρθρο III-305

1. Τα Όργανα, οι οργανισμοί και οι φορείς της Ένωσης αναγνωρίζουν τη σημασία της διαφάνειας των εργασιών τους και προβλέπουν, κατ' εφαρμογή του άρθρου I-49, στους εσωτερικούς τους κανονισμούς ειδικές διατάξεις που αφορούν την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα. Το Δικαστήριο και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κατά την άσκηση των διοικητικών καθηκόντων τους, υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου I-49, παράγραφος 3.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών εξασφαλίζουν τη δημοσίευση των εγγράφων που αφορούν τις νομοθετικές διαδικασίες.

Άρθρο III-306

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις για τον καθορισμό :
  - α) των αποδοχών, αποζημιώσεων και συντάξεων του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του Προέδρου της Επιτροπής, του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, των Ευρωπαίων Επιτρόπων και των Επιτρόπων, του Προέδρου, των μελών και του Γραμματέα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, καθώς και των μελών και του Γραμματέα του Τακτικού Δικαστηρίου,

- β) των όρων εργασίας, και ιδίως των αποδοχών, αποζημιώσεων και συντάξεων, του Προέδρου και των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Καθορίζει επίσης κάθε αποζημίωση που καταβάλλεται αντί αμοιβής.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις που καθορίζουν τις αποζημιώσεις των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Άρθρο III-307

Οι πράξεις του Συμβουλίου των Υπουργών, της Επιτροπής ή της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας οι οποίες επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση σε πρόσωπα πλην των κρατών αποτελούν εκτελεστό τίτλο.

Την αναγκαστική εκτέλεση διέπουν οι κανόνες της πολιτικής δικονομίας οι ισχύοντες στο κράτος μέλος όπου λαμβάνει χώρα η εκτέλεση. Για την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου απαιτείται μόνον έλεγχος της γνησιότητας του τίτλου. Στον έλεγχο προβαίνει η εθνική αρχή την οποία ορίζει προς τούτο η κυβέρνηση εκάστου κράτους μέλους, ενημερώνοντας σχετικά την Επιτροπή και το Δικαστήριο.

Αφού, μετά από αίτηση του επισπεύδοντος, ολοκληρωθούν αυτές οι διαδικασίες, ο επισπεύδων δικαιούται να επιδιώξει την αναγκαστική εκτέλεση απευθυνόμενος στην αρμόδια αρχή σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Η αναγκαστική εκτέλεση αναστέλλεται μόνον με απόφαση του Δικαστηρίου. Εν τούτοις, αρμόδια να ελέγχουν το σύννομο των πράξεων εκτέλεσης είναι τα εθνικά δικαστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΤΜΗΜΑ 1

ΠΟΛΥΕΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Άρθρο III-308

1. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θεσπίζεται για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών σύμφωνα με το άρθρο I-54.
2. Το δημοσιονομικό πλαίσιο καθορίζει το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων για αναλήψεις υποχρεώσεων ανά κατηγορία δαπανών και του ετήσιου ανώτατου ορίου των πιστώσεων για πληρωμές. Οι κατηγορίες δαπανών, που είναι περιορισμένες σε αριθμό, αντιστοιχούν στους κύριους τομείς δραστηριοτήτων της Ένωσης.
3. Το δημοσιονομικό πλαίσιο προβλέπει οποιαδήποτε άλλη διάταξη που θα ήταν χρήσιμη για την ομαλή διεξαγωγή της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού.
4. Όταν ο ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου των Υπουργών με τον οποίο θεσπίζεται νέο δημοσιονομικό πλαίσιο δεν έχει εκδοθεί κατά τη λήξη του προηγούμενου δημοσιονομικού πλαισίου, τα ανώτατα όρια και οι λοιπές διατάξεις που αντιστοιχούν στο τελευταίο έτος του εν λόγω πλαισίου παρατείνονται έως την έκδοση του νόμου.
5. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας που οδηγεί στη θέσπιση του δημοσιονομικού πλαισίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή λαμβάνουν κάθε απαραίτητο μέτρο για τη διευκόλυνση της αίσιας διεκπεραίωσης της διαδικασίας.

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΤΗΣΙΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο III-309

Το οικονομικό έτος αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου.

Άρθρο III-310

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις :

1. Κάθε Όργανο της Ένωσης καταρτίζει, προ της 1ης Ιουλίου, κατάσταση των προβλεπομένων δαπανών του. Η Επιτροπή συγκεντρώνει τις καταστάσεις αυτές σε σχέδιο προϋπολογισμού. Επισυνάπτει γνώμη η οποία είναι δυνατόν να περιέχει αποκλίνουσες προβλέψεις.

Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει πρόβλεψη των εσόδων και των δαπανών.

Η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει το σχέδιο προϋπολογισμού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, έως τη σύγκληση της επιτροπής συνδιαλλαγής που προβλέπεται στην παράγραφο 5.

2. Η Επιτροπή καταθέτει το σχέδιο προϋπολογισμού στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών το αργότερο την 1η Σεπτεμβρίου του έτους που προηγείται του έτους της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών καθορίζει τη θέση του σχετικά με το σχέδιο προϋπολογισμού και τη διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το αργότερο την 1η Οκτωβρίου του έτους που προηγείται του έτους της εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Ενημερώνει πλήρως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους λόγους οι οποίοι το οδήγησαν στον καθορισμό της θέσης του.

4. Εάν, εντός σαράντα δύο ημερών μετά τη διαβίβαση αυτή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο :

- α) εγκρίνει τη θέση του Συμβουλίου των Υπουργών ή δεν εκφέρει γνώμη, ο ευρωπαϊκός νόμος για τον προϋπολογισμό θεωρείται εκδοθείς,
- β) προτείνει, με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, τροπολογίες επί της θέσης του Συμβουλίου των Υπουργών, το κείμενο, όπως τροποποιήθηκε, διαβιβάζεται στο Συμβούλιο των Υπουργών και την Επιτροπή. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κατόπιν συμφωνίας με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου των Υπουργών, συγκαλεί αμέσως την επιτροπή συνδιαλλαγής.

Η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν συνέρχεται εάν εντός δέκα ημερών το Συμβούλιο των Υπουργών γνωστοποιήσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ότι εγκρίνει όλες τις τροπολογίες του.

5. Η επιτροπή συνδιαλλαγής, που αποτελείται από τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών ή τους αντιπροσώπους τους και από ισάριθμους αντιπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει ως αποστολή την επίτευξη συμφωνίας επί ενός κοινού σχεδίου, με την ειδική πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου των Υπουργών ή των αντιπροσώπων τους και με την πλειοψηφία των αντιπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εντός 21 ημερών από τη σύγκλησή της, βάσει των θέσεων του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών.

6. Η Επιτροπή συμμετέχει στις εργασίες της επιτροπής συνδιαλλαγής και αναλαμβάνει όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες με σκοπό την προσέγγιση των θέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών.

7. Εάν, εντός της προθεσμίας των 21 ημερών που ορίζεται στην παράγραφο 5, η επιτροπή συνδιαλλαγής εγκρίνει κοινό σχέδιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών διαθέτουν προθεσμία 14 ημερών έκαστο από την ημερομηνία αυτή για να εγκρίνουν το κοινό σχέδιο, με την πλειοψηφία των ψηφισάντων όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με ειδική πλειοψηφία όσον αφορά το Συμβούλιο των Υπουργών.

8. Εάν, εντός της προθεσμίας των 21 ημερών που ορίζεται στην παράγραφο 5, η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν εγκρίνει κοινό σχέδιο ή εάν το Συμβούλιο των Υπουργών απορρίψει το κοινό σχέδιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί, εντός 14 ημερών, με την πλειοψηφία των μελών του και των τριών πέμπτων των ψηφισάντων, να επιβεβαιώσει τις τροπολογίες του. Εφόσον δεν επιβεβαιωθεί μια τροπολογία του Κοινοβουλίου, η θέση του Συμβουλίου των Υπουργών ως προς τη θέση του προϋπολογισμού για την οποία υποβλήθηκε η τροπολογία αυτή θεωρείται εγκριθείσα.

Εάν το Κοινοβούλιο απορρίψει το κοινό σχέδιο με την πλειοψηφία των μελών του και των τριών πέμπτων των ψηφισάντων, μπορεί να ζητήσει να του υποβληθεί νέο σχέδιο προϋπολογισμού.

9. Όταν περατωθεί η διαδικασία που προβλέπεται στο παρόν άρθρο, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διαπιστώνει ότι ο ευρωπαϊκός νόμος για τον προϋπολογισμό έχει οριστικώς εγκριθεί.

Άρθρο III-311

1. Αν δεν έχει εκδοθεί ευρωπαϊκός νόμος για τον προϋπολογισμό στην αρχή ενός οικονομικού έτους, οι δαπάνες μπορούν να πραγματοποιούνται μηνιαίως κατά κεφάλαιο ή κατ' άλλη υποδιαίρεση, κατά τις διατάξεις του ευρωπαϊκού νόμου που αναφέρεται στο άρθρο III-318, εντός των ορίων του ενός δωδεκάτου των πιστώσεων που είχαν εγγραφεί στον ευρωπαϊκό νόμο για τον προϋπολογισμό του προηγούμενου οικονομικού έτους, χωρίς το μέτρο αυτό να έχει ως αποτέλεσμα να τίθενται στη διάθεση της Επιτροπής πιστώσεις που υπερβαίνουν το ένα δωδέκατο εκείνων που προβλέπονται στο υπό εξέταση σχέδιο προϋπολογισμού.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής και με την επιφύλαξη της τήρησης των άλλων όρων που ορίζονται στην πρώτη παράγραφο, να εκδίδει ευρωπαϊκή απόφαση για την έγκριση των δαπανών που υπερβαίνουν το ένα δωδέκατο. Το Συμβούλιο διαβιβάζει αμέσως την απόφαση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η προαναφερόμενη ευρωπαϊκή απόφαση προβλέπει τα αναγκαία μέτρα σχετικά με τους πόρους για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Τίθεται σε ισχύ τριάντα ημέρες μετά την έκδοσή της εάν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν αποφασίσει εντός της προθεσμίας αυτής, με την πλειοψηφία των μελών του, να μειώσει τις σχετικές δαπάνες.

Άρθρο III-312

Με εξαίρεση τις πιστώσεις οι οποίες αφορούν δαπάνες προσωπικού, οι πιστώσεις οι οποίες παραμένουν αχρησιμοποίητες στο τέλος του οικονομικού έτους είναι δυνατόν να μεταφερθούν μόνο στο επόμενο οικονομικό έτος, κατά τους όρους που καθορίζονται στον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο III-318.

Οι πιστώσεις εξειδικεύονται κατά κεφάλαια στα οποία ομαδοποιούνται οι δαπάνες ανάλογα με τη φύση ή τον προορισμό τους και υποδιαιρούνται, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο III-318.

Οι δαπάνες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών, της Επιτροπής και του Δικαστηρίου αποτελούν αντικείμενο χωριστών τμημάτων του προϋπολογισμού, με την επιφύλαξη ειδικού καθεστώτος για ορισμένες κοινές δαπάνες.

ΤΜΗΜΑ 3

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

Άρθρο III-313

Η Επιτροπή εκτελεί τον προϋπολογισμό σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο III-318, με δική της ευθύνη και εντός των ορίων των πιστώσεων που εγκρίθηκαν, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Επιτροπή προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι πιστώσεις χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αυτή αρχή.

Ο ευρωπαϊκός νόμος που αναφέρεται στο άρθρο III-318 ορίζει τις υποχρεώσεις ελέγχου των κρατών μελών κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού καθώς και τις απορρέουσες ευθύνες.

Ο ευρωπαϊκός νόμος που αναφέρεται στο άρθρο III-318 ορίζει τις ευθύνες κάθε Οργάνου και τον ειδικό τρόπο κατά τον οποίο συμμετέχει στην εκτέλεση των ιδίων δαπανών του.

Η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις του ευρωπαϊκού νόμου που αναφέρεται στο άρθρο III-318, σε μεταφορές πιστώσεων του προϋπολογισμού είτε από κεφάλαιο σε κεφάλαιο είτε από υποδιαίρεση σε υποδιαίρεση.

Άρθρο III-314

Η Επιτροπή καταθέτει κατ' έτος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών τους λογαριασμούς του διαρρέυσαντος οικονομικού έτους που αναφέρονται στην εκτέλεση του προϋπολογισμού. Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης δημοσιονομικό ισολογισμό με το ενεργητικό και το παθητικό της Ένωσης.

Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών έκθεση αξιολόγησης των οικονομικών της Ένωσης βασισμένη στα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί ιδίως όσον αφορά τις επισημάνσεις στις οποίες προέβησαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών δυνάμει του άρθρου III-315.

Άρθρο III-315

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από σύσταση του Συμβουλίου των Υπουργών, απαλλάσσει την Επιτροπή ως προς την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Για το σκοπό αυτό, εξετάζει, ύστερα από το Συμβούλιο των Υπουργών, τους λογαριασμούς, το δημοσιονομικό ισολογισμό και την έκθεση αξιολόγησης που αναφέρονται στο άρθρο III-314, την ετήσια έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μαζί με τις απαντήσεις των υπό έλεγχο Οργάνων στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τη δήλωση αξιοπιστίας που αναφέρεται στο άρθρο III-290, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, καθώς και τις συναφείς ειδικές εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2. Προτού απαλλάξει την Επιτροπή, ή για οποιονδήποτε άλλο σκοπό που εντάσσεται στα πλαίσια της άσκησης των εξουσιών της σε θέματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει να ακούσει την άποψη της Επιτροπής σχετικά με την εκτέλεση των δαπανών ή τη λειτουργία των συστημάτων δημοσιονομικού ελέγχου. Η Επιτροπή διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ύστερα από αίτησή του, κάθε αναγκαία πληροφορία.

3. Η Επιτροπή καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι παρατηρήσεις που συνοδεύουν τις αποφάσεις απαλλαγής και οι άλλες παρατηρήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εκτέλεση των δαπανών, καθώς και τα σχόλια που συνοδεύουν τις συστάσεις απαλλαγής που διατυπώνει το Συμβούλιο των Υπουργών.

4. Κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου των Υπουργών, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση για τα μέτρα που έχουν ληφθεί με βάση τις παρατηρήσεις και τα σχόλια, και ιδίως σχετικά με τις οδηγίες που έχουν δοθεί στις υπηρεσίες οι οποίες έχουν αναλάβει την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Οι εκθέσεις αυτές διαβιβάζονται επίσης στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

ΤΜΗΜΑ 4
ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο III-316

Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και ο ετήσιος προϋπολογισμός καταρτίζονται σε ευρώ.

Άρθρο III-317

Η Επιτροπή δύναται, εφόσον πληροφορήσει σχετικά τις αρμόδιες αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών, να μεταφέρει στο νόμισμα κράτους μέλους τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχει στο νόμισμα άλλου κράτους μέλους, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για τη χρησιμοποίησή τους για τους σκοπούς για τους οποίους προορίζονται από το Σύνταγμα. Η Επιτροπή αποφεύγει, κατά το δυνατό, να προβαίνει σε τέτοιες μεταφορές, αν κατέχει στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα ή ρευστοποιήσιμα στο νόμισμα που χρειάζεται.

Η Επιτροπή επικοινωνεί με κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μέσω της αρχής την οποία αυτό ορίζει. Κατά την εκτέλεση των δημοσιονομικών πράξεων, προσφεύγει στην εκδοτική τράπεζα του ενδιαφερομένου κράτους μέλους ή σε άλλον εξουσιοδοτημένο από αυτό οικονομικό οργανισμό.

Άρθρο III-318

1. Ευρωπαϊκός νόμος :

- α) ορίζει τους δημοσιονομικούς κανόνες που ρυθμίζουν ιδίως τη διαδικασία σχετικά με την κατάρτιση και την εκτέλεση του προϋπολογισμού και την παρουσίαση και τον έλεγχο των λογαριασμών,
- β) ορίζει τους κανόνες και οργανώνει τον έλεγχο της ευθύνης των δημοσιονομικών ελεγκτών, των διατακτών και των υπολόγων.

Ο ευρωπαϊκός νόμος εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ελεγκτικό Συνέδριο.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκό κανονισμό που καθορίζει τους τρόπους και τη διαδικασία κατά τα οποία τα έσοδα του προϋπολογισμού που προβλέπονται από τη ρύθμιση περί ιδίων πόρων της Ένωσης τίθενται στη διάθεση της Επιτροπής καθώς και τα εφαρμοστέα μέτρα προς αντιμετώπιση, εφόσον είναι ανάγκη, ταμειακών αναγκών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ελεγκτικό Συνέδριο.

3. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα έως την 1η Ιανουαρίου 2007 σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Άρθρο III-319

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή μεριμνούν ώστε να είναι διαθέσιμα τα αναγκαία δημοσιονομικά μέσα που επιτρέπουν στην Ένωση να πληροί τις νομικές της υποχρεώσεις έναντι τρίτων.

Άρθρο III-320

Στο πλαίσιο των διαδικασιών του προϋπολογισμού που περιγράφονται στο παρόν κεφάλαιο, πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία της Επιτροπής τακτικές συναντήσεις μεταξύ των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής. Οι Πρόεδροι λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση του συντονισμού και της προσέγγισης των θέσεων των Οργάνων με στόχο τη διευκόλυνση της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου.

ΤΜΗΜΑ 5

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Άρθρο III-321

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη καταπολεμούν την απάτη ή οποιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης λαμβάνοντας, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, μέτρα τα οποία έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα και προσφέρουν αποτελεσματική προστασία στα κράτη μέλη.
2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις ίδιες διατάξεις καταπολέμησης της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με εκείνες που θεσπίζουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των δικών τους οικονομικών συμφερόντων.
3. Με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων του Συντάγματος, τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης κατά της απάτης. Για το σκοπό αυτό, διοργανώνουν μαζί με την Επιτροπή στενή και τακτική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών.
4. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα στους τομείς της πρόληψης και της καταπολέμησης της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με σκοπό την παροχή αποτελεσματικής και ισοδύναμης προστασίας στα κράτη μέλη. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με το Ελεγκτικό Συνέδριο.
5. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, υποβάλλει κατ' έτος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών έκθεση για τα μέτρα και τις διατάξεις που θεσπίστηκαν κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Άρθρο ΙΙΙ-322

Οι προτεινόμενες ενισχυμένες συνεργασίες σέβονται το Σύνταγμα και το δίκαιο της Ένωσης.

Οι εν λόγω συνεργασίες δεν θίγουν την εσωτερική αγορά ούτε την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Δεν συνιστούν διάκριση ή φραγμό στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ούτε προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ τους.

Άρθρο ΙΙΙ-323

Οι προτεινόμενες ενισχυμένες συνεργασίες σέβονται τις αρμοδιότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν σε αυτές. Τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη δεν παρεμποδίζουν την εφαρμογή των ενισχυμένων συνεργασιών από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτές.

Άρθρο ΙΙΙ-324

1. Κατά την καθιέρωσή τους, οι ενισχυμένες συνεργασίες είναι ανοικτές σε όλα τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη της τήρησης των ενδεχόμενων προϋποθέσεων συμμετοχής που ορίζει η ευρωπαϊκή απόφαση εξουσιοδότησης. Παραμένουν επίσης ανοικτές ανά πάσα στιγμή, με την επιφύλαξη της τήρησης, επί πλέον των εν λόγω προϋποθέσεων, των πράξεων που έχουν ήδη θεσπιστεί στα πλαίσια αυτά.

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε ενισχυμένη συνεργασία φροντίζουν να διευκολύνουν τη συμμετοχή όσον το δυνατόν περισσότερων κρατών μελών.

2. Η Επιτροπή και, ενδεχομένως, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, ενημερώνουν τακτικά όλα τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών, καθώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για την εξέλιξη των ενισχυμένων συνεργασιών.

Άρθρο III-325

1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία σε κάποιον από τους τομείς που αναφέρει το Σύνταγμα, εκτός της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, απευθύνουν αίτηση στην Επιτροπή καθορίζοντας το πεδίο εφαρμογής και τους επιδιωκόμενους στόχους της προτεινόμενης ενισχυμένης συνεργασίας. Η Επιτροπή δύναται να υποβάλει στο Συμβούλιο των Υπουργών σχετική πρόταση. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, ανακοινώνει τους σχετικούς λόγους στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

Η εξουσιοδότηση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας χορηγείται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής και αφού δώσει την έγκρισή του το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Στα πλαίσια της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, η αίτηση των κρατών μελών που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία απευθύνεται στο Συμβούλιο των Υπουργών. Διαβιβάζεται στον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος δίνει τη γνώμη του ως προς τη συμβατότητα της ενισχυμένης συνεργασίας με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης, καθώς και στην Επιτροπή, η οποία δίνει τη γνώμη της ιδίως ως προς τη συμβατότητα της προτεινόμενης ενισχυμένης συνεργασίας με τις άλλες πολιτικές της Ένωσης. Διαβιβάζεται επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς ενημέρωση.

Η εξουσιοδότηση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας χορηγείται με ευρωπαϊκή απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών.

Άρθρο III-326

1. Κάθε κράτος μέλος το οποίο επιθυμεί να συμμετάσχει σε ενισχυμένη συνεργασία σε έναν από τους τομείς που προβλέπονται στο άρθρο III-325, παράγραφος 1, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Συμβούλιο των Υπουργών και στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή, εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία παραλαβής της γνωστοποίησης, επιβεβαιώνει τη συμμετοχή του εν λόγω κράτους μέλους. Διαπιστώνει κατά περίπτωση ότι πληρούνται οι ενδεχόμενες προϋποθέσεις συμμετοχής και θεσπίζει τα μεταβατικά μέτρα που κρίνονται αναγκαία για την εφαρμογή των πράξεων που έχουν ήδη θεσπιστεί στα πλαίσια της ενισχυμένης συνεργασίας.

Ωστόσο, εάν η Επιτροπή κρίνει ότι οι ενδεχόμενες προϋποθέσεις συμμετοχής δεν πληρούνται, επισημαίνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων και καθορίζει προθεσμία για την επανεξέταση της αίτησης συμμετοχής. Επανεξετάζει την αίτηση σύμφωνα με τη διαδικασία του προηγούμενου εδαφίου. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι οι προϋποθέσεις συμμετοχής εξακολουθούν να μην πληρούνται, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να υποβάλει το θέμα στο Συμβούλιο των Υπουργών, το οποίο αποφασίζει σύμφωνα με το άρθρο I-43, παράγραφος 3. Το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί επίσης να θεσπίσει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, τα μεταβατικά μέτρα που προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο.

2. Κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να συμμετάσχει σε ενισχυμένη συνεργασία στα πλαίσια της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στο Συμβούλιο των Υπουργών, στον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και στην Επιτροπή.

Το Συμβούλιο των Υπουργών επιβεβαιώνει τη συμμετοχή του εν λόγω κράτους μέλους, μετά από διαβούλευση με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Διαπιστώνει όπου απαιτείται ότι πληρούνται οι ενδεχόμενες προϋποθέσεις συμμετοχής. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, μπορεί επίσης να θεσπίσει τα μεταβατικά μέτρα που κρίνει αναγκαία για την εφαρμογή των πράξεων που έχουν ήδη εκδοθεί στα πλαίσια της ενισχυμένης συνεργασίας. Ωστόσο, εάν το Συμβούλιο των Υπουργών κρίνει ότι οι ενδεχόμενες προϋποθέσεις συμμετοχής δεν πληρούνται, επισημαίνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων και τάσσει προθεσμία για την επανεξέταση της αίτησης συμμετοχής.

Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει σύμφωνα με το άρθρο I-43, παράγραφος 3.

Άρθρο III-327

Οι δαπάνες που απορρέουν από την εφαρμογή μιας ενισχυμένης συνεργασίας, πέραν των διοικητικών εξόδων των Οργάνων, βαρύνουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, εκτός εάν το Συμβούλιο των Υπουργών με ομοφωνία όλων των μελών του και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίσει άλλως.

Άρθρο III-328

Όταν μια διάταξη του Συντάγματος, η οποία ενδέχεται να εφαρμοστεί στα πλαίσια μιας ενισχυμένης συνεργασίας, προβλέπει ότι το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται στο άρθρο I-43, παράγραφος 3, μπορεί με δική του πρωτοβουλία να ορίσει ότι θα αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία.

Όταν μια διάταξη του Συντάγματος, η οποία ενδέχεται να εφαρμοστεί στα πλαίσια μιας ενισχυμένης συνεργασίας, προβλέπει ότι το Συμβούλιο εκδίδει ευρωπαϊκούς νόμους ή νόμους-πλαίσια σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται στο άρθρο I-43, παράγραφος 3, μπορεί με δική του πρωτοβουλία να ορίσει ότι θα αποφασίσει με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο III-329

Το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή εξασφαλίζουν τη συνοχή των δράσεων που αναλαμβάνονται στα πλαίσια μιας ενισχυμένης συνεργασίας, καθώς και τη συνοχή των δράσεων αυτών με τις πολιτικές της Ένωσης, και συνεργάζονται προς το σκοπό αυτόν.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο III-330

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική οικονομική και κοινωνική κατάσταση των υπερπόντιων γαλλικών διαμερισμάτων, των Αζόρων, της Μαδέρας και των Καναρίων Νήσων, η οποία επιδεινώνεται από τη μεγάλη απόσταση, τον νησιωτικό τους χαρακτήρα, τη μικρή έκταση, τη δύσκολη μορφολογία και κλίμα, και την οικονομική εξάρτηση από μικρό αριθμό προϊόντων, που αποτελούν προβλήματα μόνιμα και σωρευτικά τα οποία αναχαιτίζουν σημαντικά την ανάπτυξή τους, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις που αποσκοπούν ιδίως στον καθορισμό των προϋποθέσεων εφαρμογής του Συντάγματος στις περιοχές αυτές, συμπεριλαμβανομένων των κοινών πολιτικών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα μέτρα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο αφορούν ιδίως την τελωνειακή και εμπορική πολιτική, τη φορολογική πολιτική, τις ελεύθερες ζώνες, τη γεωργική και την αλιευτική πολιτική, τους όρους προμήθειας πρώτων υλών και βασικών καταναλωτικών αγαθών, τις κρατικές ενισχύσεις και τις προϋποθέσεις πρόσβασης στα διαρθρωτικά ταμεία και στα οριζόντια προγράμματα της Ένωσης.

Το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζει τα μέτρα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους περιορισμούς των εξόχως απόκεντρων περιοχών, χωρίς ωστόσο να υπονομεύεται η ακεραιότητα και η συνοχή της έννομης τάξης της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής αγοράς και των κοινών πολιτικών.

Άρθρο III-331

Το Σύνταγμα δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη.

Άρθρο III-332

Η Ένωση διαθέτει σε κάθε κράτος μέλος την ευρύτερη δυνατή νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται από τις εθνικές νομοθεσίες στα νομικά πρόσωπα. Επιτρέπεται ιδίως να αποκτά ή να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία και να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίου. Προς το σκοπό αυτό, η Ένωση αντιπροσωπεύεται από την Επιτροπή. Ωστόσο, αντιπροσωπεύεται από το κάθε Όργανο, δυνάμει της διοικητικής αυτονομίας τους, για τα θέματα που αφορούν τη λειτουργία του καθενός από αυτά.

Άρθρο III-333

Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ένωσης και το καθεστώς που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό της Ένωσης. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα Όργανα.

Άρθρο III-334

Η Επιτροπή, για να εκπληρώσει τα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί, μπορεί να συλλέγει κάθε πληροφορία και να προβαίνει σε όλους τους αναγκαίους ελέγχους εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζει ευρωπαϊκός κανονισμός ή απόφαση που εκδίδεται από το Συμβούλιο των Υπουργών με απλή πλειοψηφία.

Άρθρο III-335

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 5 του Πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τα μέτρα για την εκπόνηση στατιστικών, εφόσον τούτο απαιτείται για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων της Ένωσης.
2. Η εκπόνηση των στατιστικών χαρακτηρίζεται από αμεροληψία, αξιοπιστία, αντικειμενικότητα, επιστημονική ανεξαρτησία, υψηλή σχέση αποτελεσματικότητας/κόστους και τήρηση του στατιστικού απορρήτου, και δεν επιφέρει υπέρογκες επιβαρύνσεις στους οικονομικούς φορείς.

Άρθρο III-336

Τα μέλη των Οργάνων της Ένωσης, τα μέλη των επιτροπών καθώς και οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης οφείλουν, ακόμα και μετά τη λήξη της υπηρεσιακής τους σχέσης, να μη διαδίδουν πληροφορίες που αποτελούν εκ φύσεως επαγγελματικά απόρρητα, ιδίως πληροφορίες σχετικές με επιχειρήσεις, τις εμπορικές τους σχέσεις και τα κοστολογικά τους στοιχεία.

Άρθρο III-337

Η συμβατική ευθύνη της Ένωσης διέπεται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στη σχετική σύμβαση.

Στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Ένωση υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν τα Όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Το δεύτερο εδάφιο εφαρμόζεται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις στις ζημίες που προξενεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η προσωπική ευθύνη των υπαλλήλων έναντι της Ένωσης διέπεται από τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης ή του καθεστώτος που εφαρμόζεται σε αυτούς.

Άρθρο III-338

Η έδρα των Οργάνων της Ένωσης ορίζεται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

Άρθρο III-339

Το Συμβούλιο των Υπουργών εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκό κανονισμό που καθορίζει το γλωσσικό καθεστώς των Οργάνων της Ένωσης, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

Άρθρο III-340

Η Ένωση απολαύει, στην επικράτεια των κρατών μελών, των αναγκαίων προνομίων και ασυλιών για την εκπλήρωση της αποστολής της, υπό τους όρους που καθορίζονται στο Πρωτόκολλο της 8ης Απριλίου 1965 περί των προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το αυτό ισχύει για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Άρθρο III-341

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν προ της 1ης Ιανουαρίου 1958 ή, για τα κράτη που προσχωρούν, προ της ημερομηνίας της προσχώρησής τους, μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών μελών αφενός και ενός ή περισσότερων τρίτων χωρών αφετέρου, δεν θίγονται από το Σύνταγμα.

Κατά το μέτρο που οι συμβάσεις αυτές δεν συμβιβάζονται με το Σύνταγμα, το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη προσφεύγουν σε όλα τα πρόσφορα μέσα για να άρουν τα διαπιστωθέντα ασυμβίβαστα. Εν ανάγκη, τα κράτη μέλη παρέχουν προς το σκοπό αυτό αμοιβαίως τη συνδρομή τους και υιοθετούν, κατά περίπτωση, κοινή στάση.

Κατά την εφαρμογή των συμβάσεων που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τους το γεγονός ότι τα πλεονεκτήματα που παραχωρεί με το Σύνταγμα κάθε κράτος μέλος αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της Ένωσης και επομένως είναι αδιαχωρίστως συνδεδεμένα με τη σύσταση κοινών Οργάνων, τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε αυτά και την παραχώρηση των ιδίων πλεονεκτημάτων από όλα τα άλλα κράτη μέλη.

1. Το Σύνταγμα δεν αντιτίθεται προς τους εξής κανόνες :

α) κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες, τη διάδοση των οποίων θεωρεί αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας του,

β) κάθε κράτος μέλος μπορεί να λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας του, που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς σχετικά με τα προϊόντα που δεν προορίζονται ειδικά για στρατιωτικούς σκοπούς.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να εκδώσει ομόφωνα ευρωπαϊκή απόφαση για την τροποποίηση του πίνακα τον οποίο κατάρτισε στις 15 Απριλίου 1958, και ο οποίος αφορά τα προϊόντα για τα οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 1, σημείο β).

ΜΕΡΟΣ IV

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο IV-1 Τα σύμβολα της Ένωσης²

Η σημαία της Ένωσης είναι χρώματος κυανού με έναν κύκλο δώδεκα χρυσών αστεριών στο κέντρο.

Ο ύμνος της Ένωσης προέρχεται από την «Ωδή στη Χαρά» της ενάτης συμφωνίας του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν.

Το έμβλημα της Ένωσης είναι : «Ενότητα στην πολυμορφία».

Το νόμισμα της Ένωσης είναι το ευρώ.

Η 9η Μαΐου εορτάζεται σε όλη την Ένωση ως η Ημέρα της Ευρώπης.

Άρθρο IV-2 Κατάργηση των προηγούμενων Συνθηκών

Με την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος, καταργούνται η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και οι πράξεις και Συνθήκες που τις συμπληρώνουν ή τροποποιούν, οι οποίες περιλαμβάνονται στο Πρωτόκολλο το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος.

Άρθρο IV-3 Νομική συνέχεια ως προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδέχεται την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ένωση σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, είτε είναι εσωτερικής φύσεως είτε απορρέουν από διεθνείς συμφωνίες, τα οποία είχαν γεννηθεί πριν από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος δυνάμει των προηγούμενων Συνθηκών, πρωτοκόλλων και πράξεων, περιλαμβανομένων όλων των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Κοινότητας και της Ένωσης καθώς και των αρχείων τους.

Οι διατάξεις των πράξεων των Οργάνων της Ένωσης, οι οποίες θεσπίστηκαν δυνάμει των Συνθηκών και των πράξεων που μνημονεύονται στην πρώτη παράγραφο, εξακολουθούν να ισχύουν υπό τους όρους που προβλέπονται στο Πρωτόκολλο το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος. Η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διατηρείται ως πηγή ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης.

Άρθρο IV-4 Πεδίο εδαφικής εφαρμογής

1. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος ισχύει στο Βασίλειο του Βελγίου, στο Βασίλειο της Δανίας, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στην Ελληνική Δημοκρατία, στο Βασίλειο της Ισπανίας, στη Γαλλική Δημοκρατία, στην Ιρλανδία, στην Ιταλική Δημοκρατία, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, στη Δημοκρατία της Αυστρίας, στην Πορτογαλική Δημοκρατία, στη Δημοκρατία της Φινλανδίας, στο Βασίλειο της Σουηδίας και στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας και...

² Η Συνέλευση θεωρεί ότι το άρθρο αυτό θα πρέπει μάλλον να περιληφθεί στο Μέρος I.

2. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος ισχύει στα υπερπόντια γαλλικά διαμερίσματα, στις Αζόρες, στη Μαδέρα και στις Καναρίους Νήσους, σύμφωνα με το άρθρο III-329 του Μέρους III.

3. Για τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη, ο κατάλογος των οποίων περιλαμβάνεται στο παράρτημα II της ΣΕΚ, ισχύει το ιδιαίτερο καθεστώς σύνδεσης που ορίζεται στον τίτλο IV του Μέρους III της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος.

Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος δεν εφαρμόζεται στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που διατηρούν ιδιαίτερες σχέσεις με το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας και δεν αναφέρονται στον ανωτέρω κατάλογο.

4. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος εφαρμόζεται στα ευρωπαϊκά εδάφη, για τις εξωτερικές σχέσεις των οποίων υπεύθυνο είναι ένα κράτος μέλος.

5. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος εφαρμόζεται στα νησιά Åland σύμφωνα με τις διατάξεις που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο αριθ. 2 της Πράξης περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας.

6. Κατά παρέκκλιση από τις προηγούμενες παραγράφους :

α) Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος δεν εφαρμόζεται στις Φερόες Νήσους,

β) Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος δεν εφαρμόζεται στις περιοχές των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο,

γ) Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος εφαρμόζεται στις αγγλονορμανδικές νήσους και στη νήσο Μαν μόνον εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για να διασφαλισθεί η εφαρμογή του καθεστώτος που προβλέπει για τις νήσους αυτές η Συνθήκη περί προσχωρήσεως νέων κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενεργείας, η οποία υπεγράφη στις 22 Ιανουαρίου 1972.

Άρθρο IV-5

Περιφερειακές ενώσεις

Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος δεν εμποδίζει την ύπαρξη και την ολοκλήρωση των περιφερειακών ενώσεων μεταξύ Βελγίου και Λουξεμβούργου καθώς και μεταξύ Βελγίου, Λουξεμβούργου και Κάτω Χωρών, εφόσον οι στόχοι των περιφερειακών αυτών ενώσεων δεν επιτυγχάνονται με την εφαρμογή της εν λόγω Συνθήκης.

Άρθρο IV-6

Πρωτόκολλα

Τα πρωτόκολλα τα οποία προσαρτώνται στην παρούσα Συνθήκη αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτής.

Άρθρο IV-7

Διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος

1. Η κυβέρνηση κάθε κράτους μέλους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή η Επιτροπή δύναται να υποβάλει στο Συμβούλιο των Υπουργών σχέδια αναθεώρησης της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος. Τα σχέδια αυτά κοινοποιούνται στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών.
2. Εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, εκδώσει με ειδική πλειοψηφία απόφαση υπέρ της εξέτασης των προτεινομένων τροποποιήσεων, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγκαλεί Συνέλευση απαρτιζόμενη από αντιπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών, τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής. Σε περίπτωση θεσμικών μεταβολών στον νομισματικό τομέα, ζητείται επίσης η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με απλή πλειοψηφία, αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να μην συγκαλέσει Συνέλευση, εάν η έκταση των τροποποιήσεων δεν δικαιολογεί τέτοια σύγκληση. Στην περίπτωση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιορίζει την εμβέλεια των τροποποιήσεων που υποβάλλονται στην Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

Η Συνέλευση εξετάζει τα σχέδια αναθεώρησης και εκδίδει με συναίνεση σύσταση προς τη Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που προβλέπεται στην παράγραφο 3.

3. Η διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συγκαλείται από τον πρόεδρο του Συμβουλίου των Υπουργών για να καθορισθούν, με κοινή συμφωνία, οι τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος.

Οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ μετά την επικύρωσή τους από όλα τα κράτη μέλη κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

4. Εάν μετά παρέλευση δύο ετών από την υπογραφή της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος, τα τέσσερα πέμπτα των κρατών μελών έχουν επικυρώσει την εν λόγω Συνθήκη και ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν δυσχέρειες όσον αφορά την επικύρωση αυτή, το θέμα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Άρθρο IV-8

Έγκριση, επικύρωση και έναρξη της ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος

1. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος επικυρώνεται από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες. Τα έγγραφα επικύρωσης κατατίθενται στην κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας.
2. Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος αρχίζει να ισχύει την....., εφόσον έχουν κατατεθεί όλα τα έγγραφα επικύρωσης ή άλλως την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης του υπογράφοντος κράτους που προέβη τελευταίο στην ενέργεια αυτή.

Άρθρο IV-9
Διάρκεια

Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος συνάπτεται για απεριόριστο χρόνο.

Άρθρο IV-10
Γλώσσες³

Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος συντάσσεται σε ένα μόνον αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική, φινλανδική, τσεχική, εσθονική, λετονική, λιθουανική, ουγγρική, μαλτέζικη, πολωνική, σλοβακική, σλοβενική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά· κατατίθεται στο αρχείο της κυβέρνησης της Ιταλικής Δημοκρατίας, η οποία διαβιβάζει κυρωμένο αντίγραφο στην κυβέρνηση καθενός από τα άλλα υπογράφοντα κράτη.

---

³ Το άρθρο αυτό θα πρέπει να προσαρμοσθεί σύμφωνα με την Πράξη Προσχώρησης.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ,

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι ο τρόπος με τον οποίο ασκείται ο έλεγχος από τα διάφορα εθνικά κοινοβούλια στις αντίστοιχες κυβερνήσεις τους σχετικά με δραστηριότητες της Ένωσης αποτελεί αντικείμενο της συνταγματικής οργάνωσης και πρακτικής εκάστου κράτους μέλους,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ, ωστόσο, να ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενισχύσουν τη δυνατότητά τους να εκφράζουν τις απόψεις τους σχετικά με τις νομοθετικές προτάσεις καθώς και σχετικά με άλλα ζητήματα τα οποία μπορεί να παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα εθνικά κοινοβούλια,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ επί των ακόλουθων διατάξεων, οι οποίες προσαρτώνται στο Σύνταγμα :

I. Ενημέρωση των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών

1. Όλα τα έγγραφα διαβουλεύσεων της Επιτροπής (πράσινες και λευκές βίβλοι και ανακοινώσεις) διαβιβάζονται από την Επιτροπή απευθείας στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών όταν δημοσιευθούν. Η Επιτροπή αποστέλλει επίσης στα εθνικά Κοινοβούλια των κρατών μελών το ετήσιο νομοθετικό πρόγραμμα καθώς και κάθε άλλη πράξη νομοθετικού προγραμματισμού ή πολιτικής στρατηγικής που τυχόν υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών, ταυτόχρονα με την αποστολή τους στα Όργανα αυτά.
2. Όλες οι νομοθετικές προτάσεις που απευθύνονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών διαβιβάζονται ταυτόχρονα στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών.

3. Τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών μπορούν να απευθύνουν στους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη όσον αφορά τη συμβατότητα νομοθετικής πρότασης με την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.
4. Από τη στιγμή κατά την οποία μια νομοθετική πρόταση κατατίθεται από την Επιτροπή ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών και των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρέρχεται περίοδος έξι εβδομάδων έως την ημερομηνία κατά την οποία αυτή εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου των Υπουργών προς λήψη αποφάσεως είτε για τη θέσπιση πράξης είτε για τον καθορισμό θέσης του Συμβουλίου των Υπουργών στο πλαίσιο νομοθετικής διαδικασίας, εκτός εξαιρέσεων για λόγους ανάγκης, οι οποίοι και θα πρέπει να αναφέρονται στην πράξη ή τη θέση του Συμβουλίου των Υπουργών. Εκτός δεόντως αιτιολογημένων επειγουσών περιπτώσεων, δεν επιτρέπεται να διαπιστωθεί συμφωνία όσον αφορά νομοθετική πρόταση κατά τις έξι αυτές εβδομάδες. Πρέπει να παρέλθουν δέκα ημέρες από την εγγραφή πρότασης στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου των Υπουργών έως τον καθορισμό της θέσης του.
5. Οι ημερήσιες διατάξεις και τα αποτελέσματα των συνόδων του Συμβουλίου των Υπουργών, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών των συνόδων του Συμβουλίου των Υπουργών όταν εξετάζει νομοθετικές προτάσεις, διαβιβάζονται απ' ευθείας στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών, ταυτόχρονα με τη διαβίβασή τους στις κυβερνήσεις των κρατών μελών.
6. Όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτίθεται να επικαλεστεί τη διάταξη του άρθρου I-24, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο του Συντάγματος, τα εθνικά κοινοβούλια ενημερώνονται πριν από κάθε απόφαση.

Όταν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτίθεται να επικαλεστεί τη διάταξη του άρθρου I-24, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο του Συντάγματος, τα εθνικά κοινοβούλια ενημερώνονται τουλάχιστον τέσσερις μήνες προτού ληφθεί απόφαση.

7. Το Ελεγκτικό Συνέδριο διαβιβάζει για ενημερωτικούς λόγους την ετήσια έκθεσή του στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών, και ταυτόχρονα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών.
8. Στις περιπτώσεις των εθνικών κοινοβουλίων που αποτελούνται από δύο σώματα αντιπροσώπων, οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται σε αμφότερα τα σώματα.

II. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

9. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια καθορίζουν από κοινού τρόπους αποτελεσματικής και τακτικής οργάνωσης και προώθησης της διακοινοβουλευτικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
10. Η Διάσκεψη των ειδικευμένων στις κοινοτικές υποθέσεις οργάνων, δύναται να υποβάλει οιαδήποτε εισήγηση κρίνει σκόπιμη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής. Η Διάσκεψη αυτή προωθεί επίσης την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κοινοβουλίων των κρατών μελών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μεταξύ άλλων ανάμεσα στις ειδικευμένες επιτροπές τους. Η Διάσκεψη μπορεί επίσης να οργανώνει διακοινοβουλευτικές διασκέψεις σχετικά με συγκεκριμένα θέματα και ιδίως για τη συζήτηση θεμάτων της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας καθώς και της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας. Οι εισηγήσεις της Διάσκεψης δεν δεσμεύουν με κανένα τρόπο τα εθνικά κοινοβούλια και δεν προδικάζουν τη θέση τους.

**ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ**

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να εξασφαλίσουν ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες της Ένωσης,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΑ να καθορίσουν τους όρους εφαρμογής των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που καθιερώνονται στο άρθρο I-9 του Συντάγματος, καθώς και να θεσπίσουν σύστημα ελέγχου της εφαρμογής των εν λόγω αρχών από τα Όργανα,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ επί των ακόλουθων διατάξεων, οι οποίες προσαρτώνται στο Σύνταγμα :

1. Κάθε Όργανο μεριμνά συνεχώς για την τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που καθορίζονται στο άρθρο I-9 του Συντάγματος.
2. Η Επιτροπή προβαίνει σε ευρείες διαβουλεύσεις πριν υποβάλει πρόταση νομοθετικής πράξης. Κατά τις διαβουλεύσεις αυτές πρέπει να συνεκτιμάται, ενδεχομένως, η περιφερειακή και τοπική διάσταση των προβλεπομένων δράσεων. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, η Επιτροπή δεν προβαίνει σε αυτές τις διαβουλεύσεις, αιτιολογεί δε την απόφασή της αυτή στην πρόταση.
3. Η Επιτροπή διαβιβάζει όλες τις νομοθετικές της προτάσεις καθώς και τις τροποποιημένες της προτάσεις ταυτόχρονα στα εθνικά κοινοβούλια και στο νομοθέτη της Ένωσης. Τα νομοθετικά ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι θέσεις του Συμβουλίου των Υπουργών διαβιβάζονται από τα Όργανα αυτά στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών μόλις εκδοθούν.

4. Η Επιτροπή αιτιολογεί την πρότασή της σε σχέση με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Κάθε νομοθετική πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει εμπεριστατωμένη έκθεση βάσει της οποίας μπορεί να κριθεί η τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Η εν λόγω έκθεση πρέπει να περιέχει στοιχεία εκτίμησης των δημοσιονομικών επιπτώσεων της πρότασης καθώς και, εφόσον η πρόταση αφορά ευρωπαϊκό νόμο-πλαίσιο, των συνεπειών της, στις ρυθμίσεις που πρέπει να εφαρμοσθούν από τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης, ενδεχομένως, της περιφερειακής νομοθεσίας. Οι λόγοι που επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι ένας στόχος της Ένωσης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης πρέπει να στηρίζονται σε ποιοτικούς και, οσάκις είναι δυνατόν, σε ποσοτικούς δείκτες. Η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη της την ανάγκη να είναι το τυχόν οικονομικό ή διοικητικό βάρος που βαρύνει την Ένωση, τις εθνικές κυβερνήσεις, τις περιφερειακές ή τοπικές αρχές, τους οικονομικούς φορείς και τους πολίτες, το ελάχιστο δυνατό και ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο.
5. Κάθε εθνικό κοινοβούλιο κράτους μέλους ή κάθε σώμα αντιπροσώπων εθνικού κοινοβουλίου μπορεί, εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων από την ημερομηνία διαβίβασης της νομοθετικής πρότασης της Επιτροπής, να απευθύνει προς τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη στην οποία εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους εκτιμά ότι η εν λόγω πρόταση δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας. Εναπόκειται σε κάθε εθνικό κοινοβούλιο ή σώμα αντιπροσώπων εθνικού κοινοβουλίου να διεξάγει διαβουλεύσεις, ενδεχομένως, με τα περιφερειακά κοινοβούλια που έχουν νομοθετικές εξουσίες.
6. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή λαμβάνουν υπόψη τους τις αιτιολογημένες γνώμες που εκδίδουν τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών ή τα σώματα αντιπροσώπων των κοινοβουλίων αυτών.

Τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών που απαρτίζονται από ένα σώμα αντιπροσώπων διαθέτουν δύο ψήφους, ενώ κάθε σώμα αντιπροσώπων των κοινοβουλίων που απαρτίζονται από δύο σώματα διαθέτει μία ψήφο.

Εάν οι αιτιολογημένες γνώμες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το ένα τρίτο του συνόλου των ψήφων που διαθέτουν τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών και τα σώματα αντιπροσώπων των εθνικών κοινοβουλίων, κρίνουν ότι πρόταση της Επιτροπής δεν τηρεί την αρχή της επικουρικότητας, η Επιτροπή υποχρεούται να επανεξετάσει την πρότασή της. Το όριο αυτό καθορίζεται τουλάχιστον στο ένα τέταρτο των ψήφων όταν πρόκειται για πρόταση της Επιτροπής ή για πρωτοβουλία προερχόμενη από ομάδα κρατών μελών στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου III-165 του Συντάγματος σχετικά με το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Μετά την επανεξέταση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να διατηρήσει, να τροποποιήσει ή να αποσύρει την πρότασή της. Η Επιτροπή αιτιολογεί την απόφασή της.

7. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί των προσφυγών λόγω παραβίασης από νομοθετική πράξη της αρχής της επικουρικότητας οι οποίες ασκούνται, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο άρθρο III-270 του Συντάγματος, από τα κράτη μέλη ή διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με την εσωτερική έννομη τάξη τους, εξ ονόματος των εθνικών κοινοβουλίων τους ή σώματος αντιπροσώπων των εν λόγω κοινοβουλίων.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του Συντάγματος, τέτοιες προσφυγές μπορούν να ασκούνται επίσης από την Επιτροπή των Περιφερειών όσον αφορά νομοθετικές πράξεις για την έκδοση των οποίων το Σύνταγμα προβλέπει τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με την Επιτροπή των Περιφερειών.

8. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε χρόνο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο των Υπουργών και στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών έκθεση όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου I-9 του Συντάγματος. Η εν λόγω ετήσια έκθεση διαβιβάζεται επίσης στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

**ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ
ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ**

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

ΥΙΟΘΕΤΗΣΑΝ τις ακόλουθες διατάξεις, οι οποίες προσαρτώνται στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης :

ΑΡΘΡΟ 1

Διατάξεις που αφορούν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1. Καθ' όλη τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου 2004-2009 ο αριθμός των εκλεγομένων σε κάθε κράτος μέλος αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι ο εξής :

Βέλγιο	24
Τσεχική Δημοκρατία	24
Δανία	14
Γερμανία	99
Εσθονία	6
Ελλάδα	24
Ισπανία	54
Γαλλία	78
Ιρλανδία	13
Ιταλία	78
Κύπρος	6
Λετονία	9
Λιθουανία	13
Λουξεμβούργο	6
Ουγγαρία	24
Μάλτα	5
Κάτω Χώρες	27
Αυστρία	18
Πολωνία	54
Πορτογαλία	24
Σλοβενία	7
Σλοβακία	14
Φινλανδία	14
Σουηδία	19
Ηνωμένο Βασίλειο	78

ΑΡΘΡΟ 2

Διατάξεις σχετικά με τη στάθμιση των ψήφων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών

1. Οι κάτωθι διατάξεις ισχύουν έως την 1η Νοεμβρίου 2009, με την επιφύλαξη του άρθρου I-24 του Συντάγματος.

Όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίσουν με ειδική πλειοψηφία, οι ψήφοι των μελών τους σταθμίζονται ως εξής :

Βέλγιο	12
Τσεχική Δημοκρατία	12
Δανία	7
Γερμανία	29
Εσθονία	4
Ελλάδα	12
Ισπανία	27
Γαλλία	29
Ιρλανδία	7
Ιταλία	29
Κύπρος	4
Λετονία	4
Λιθουανία	7
Λουξεμβούργο	4
Ουγγαρία	12
Μάλτα	3
Κάτω Χώρες	13
Αυστρία	10
Πολωνία	27
Πορτογαλία	12
Σλοβενία	4
Σλοβακία	7
Φινλανδία	7
Σουηδία	10
Ηνωμένο Βασίλειο	29

Για να αποφασίσει το Συμβούλιο, απαιτούνται τουλάχιστον 232 ψήφοι υπέρ, που περιλαμβάνουν τις ψήφους της πλειοψηφίας των μελών, όταν, κατά το Σύνταγμα, το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής. Στις άλλες περιπτώσεις, για να αποφασίσει το Συμβούλιο απαιτούνται τουλάχιστον 232 ψήφοι υπέρ, που περιλαμβάνουν τις ψήφους των δύο τρίτων τουλάχιστον των μελών.

Όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζουν απόφαση με ειδική πλειοψηφία, κάθε μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου των Υπουργών μπορεί να ζητήσει να εξακριβωθεί ότι τα κράτη μέλη τα οποία συνιστούν αυτή την ειδική πλειοψηφία αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 62% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης. Εάν αποδειχθεί ότι ο όρος αυτός δεν πληρούται, δεν θεσπίζεται η εν λόγω απόφαση.

2. Για τις μεταγενέστερες προσχωρήσεις, το όριο που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, υπολογίζεται κατά τρόπον ώστε το όριο της ειδικής πλειοψηφίας που εκφράζεται σε ψήφους να μην υπερβαίνει το όριο που προκύπτει από τον πίνακα της δήλωσης σχετικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία περιέχεται στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης που εξέδωσε τη Συνθήκη της Νίκαιας.

ο
ο ο

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη,

Επιθυμώντας να ευνοήσουν τις προϋποθέσεις μιας ισχυρότερης οικονομικής μεγέθυνσης στην Ευρώπη, και προς τούτο να αναπτύξουν διαρκώς στενότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών στη ζώνη του ευρώ,

Με επίγνωση της ανάγκης να προβλεφθούν ειδικές διατάξεις για έναν ενισχυμένο διάλογο μεταξύ των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, εν αναμονή της ένταξης όλων των κρατών μελών της Ένωσης σε αυτήν,

Συμφώνησαν ως προς τις παρακάτω διατάξεις, οι οποίες προσαρτώνται στο Σύνταγμα :

Άρθρο 1

Οι Υπουργοί των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ πραγματοποιούν άτυπες συναντήσεις μεταξύ τους. Οι συναντήσεις αυτές λαμβάνουν χώρα, ανάλογα με τις ανάγκες, για να συζητούνται τα θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος. Η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καλούνται να συμμετέχουν σε αυτές τις συναντήσεις, οι οποίες προετοιμάζονται από τους αντιπροσώπους των επί των Οικονομικών Υπουργών των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

Άρθρο 2

Οι Υπουργοί των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ εκλέγουν ανά δύομισι έτη πρόεδρο, με την πλειοψηφία των εν λόγω κρατών μελών.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΥΡΑΤΟΜ

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ,

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι είναι σημαντικό να εξακολουθήσουν οι διατάξεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας να παράγουν πλήρως τα έννομα αποτελέσματά τους,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ ωστόσο να προσαρμόσουν τη Συνθήκη αυτή στους νέους κανόνες που θεσπίζει η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, ιδίως στον θεσμικό και τον δημοσιονομικό τομέα,

ΕΝΕΚΡΙΝΑΝ τις ακόλουθες διατάξεις οι οποίες προσαρτώνται στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης και τροποποιούν τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας ως εξής :

Άρθρο 1

Το άρθρο 3 καταργείται.

Άρθρο 2

Η ονομασία του τίτλου ΙΙΙ «Διατάξεις περί των οργάνων» αντικαθίσταται από την εξής :
«Διατάξεις περί των Οργάνων και δημοσιονομικές διατάξεις».

Άρθρο 3

1. Το άρθρο 107 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο :

«Άρθρο 107

Οι διατάξεις περί των Οργάνων και οι δημοσιονομικές διατάξεις της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης (άρθρα Ι-18 έως Ι-38 και τα άρθρα ΙΙΙ-227 έως ΙΙΙ-316) και το άρθρο Ι-58 της εν λόγω Συνθήκης ισχύουν στο πλαίσιο της παρούσας Συνθήκης, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που προβλέπονται στα άρθρα 134, 135, 144, 145, 171, 172, 174 και 176.

2. Τα άρθρα 107Α έως 133, 136 έως 143, 146 έως 156, 158 έως 170, 173, 173α, 175, 177 έως 183α καταργούνται.»

Άρθρο 4

Η ονομασία του τίτλου ΙV «Δημοσιονομικές διατάξεις» αντικαθίσταται ως εξής :

«Ειδικές δημοσιονομικές διατάξεις».

Άρθρο 5

Στο άρθρο 38, τρίτο εδάφιο, και στο άρθρο 82, τρίτο εδάφιο, η αναφορά στα άρθρα 141 και 142 αντικαθίσταται με αντίστοιχη αναφορά στα άρθρα ΙΙΙ-265 και ΙΙΙ-266 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Στο άρθρο 171, παράγραφος 2, στο άρθρο 175, πρώτο εδάφιο, και στο άρθρο 176, παράγραφος 3, η αναφορά στο άρθρο 183 αντικαθίσταται με αναφορά στο άρθρο III-318 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Στο άρθρο 172, παράγραφος 4, η αναφορά στο άρθρο 177, παράγραφος 5, αντικαθίσταται με αναφορά στο άρθρο III-310 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Στο άρθρο 18, τελευταίο εδάφιο, και στο άρθρο 83, παράγραφος 2, η αναφορά στο άρθρο 164 αντικαθίσταται με αναφορά στο άρθρο III-307 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Στα άρθρα 38 και 82, η λέξη «οδηγία» αντικαθίσταται με τις λέξεις «ευρωπαϊκή οδηγία».

Στη Συνθήκη, η λέξη «απόφαση» αντικαθίσταται με τις λέξεις «ευρωπαϊκή απόφαση».

Άρθρο 6

Το άρθρο 190 αντικαθίσταται ως εξής :

«Το γλωσσικό καθεστώς των Οργάνων θεσπίζεται με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Οργανισμού του Δικαστηρίου.»

Άρθρο 7

Το άρθρο 198 τροποποιείται ως εξής :

«α) Η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις Φερόες Νήσους».

Άρθρο 8

Το άρθρο 201 τροποποιείται ως εξής :

«Η Κοινότητα τελεί σε στενή συνεργασία με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Οι λεπτομέρειες της συνεργασίας ορίζονται με κοινή συμφωνία».

Άρθρο 9

Το άρθρο 206 τροποποιείται ως εξής :

«Η Κοινότητα δικαιούται να συνάπτει με ένα ή πλείονα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς συμφωνίες για τη σύσταση ενώσεως που συνεπάγεται αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, κοινές δράσεις και ειδικές διαδικασίες.

Οι συμφωνίες αυτές συνάπτονται από το Συμβούλιο των Υπουργών, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Οσάκις οι συμφωνίες αυτές απαιτούν τροποποιήσεις της παρούσας Συνθήκης, προαπαιτείται έγκριση των τροποποιήσεων με τη διαδικασία του άρθρου IV-7 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.»

ΔΗΛΩΣΗ
προσαρτημένη στο Πρωτόκολλο σχετικά με την αντιπροσώπευση των πολιτών
στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
και στο Συμβούλιο των Υπουργών

Η κοινή θέση την οποία θα λάβουν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τις διασκέψεις προσχώρησης της Ρουμανίας και/ή της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά την κατανομή των εδρών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών είναι η ακόλουθη. Εάν η προσχώρηση της Ρουμανίας και/ή της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση λάβει χώρα πριν από την έναρξη ισχύος της απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που προβλέπεται στο άρθρο I-19, παράγραφος 2, του Συντάγματος, ο αριθμός των εκλεγόμενων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιπροσώπων τους θα υπολογίζεται με βάση τους αριθμούς 33 και 17 αντιστοίχως, διορθωμένους σύμφωνα με τον ίδιο τύπο βάσει του οποίου καθορίστηκε ο αριθμός των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάθε κράτους μέλους, όπως αναφέρεται στο Πρωτόκολλο για την αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο των Υπουργών.

Η συνθήκη προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορεί να προβλέπει, κατά παρέκκλιση από το άρθρο I-19 παράγραφος 2, του Συντάγματος ότι ο αριθμός των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί προσωρινά να υπερβεί τους 736 για το υπόλοιπο της κοινοβουλευτικής περιόδου 2004-2009.

Κατά παρέκκλιση από το άρθρο I-24 παράγραφος 2, του Συντάγματος, η στάθμιση των ψήφων της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών θα είναι 14 και 10 αντιστοίχως μέχρι την 1η Νοεμβρίου 2009. Σε κάθε προσχώρηση, το κατώτατο όριο που προβλέπεται στο Πρωτόκολλο για την αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών θα αποφασίζεται από το Συμβούλιο.

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

«Η Συνέλευση αναγνωρίζει ότι, προκειμένου να επικουρείται στην εκτέλεση των καθηκόντων του ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης, το αξίωμα του οποίου θεσπίζεται με το άρθρο I-27 του Συντάγματος, είναι ανάγκη να συμφωνήσουν το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να δημιουργήσουν υπό την εξουσία του Υπουργού Εξωτερικών μια κοινή υπηρεσία (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης) αποτελούμενη από υπαλλήλους προερχόμενους από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου των Υπουργών και της Επιτροπής και από προσωπικό αποσπασμένο από τις εθνικές διπλωματικές υπηρεσίες.

Το προσωπικό των αντιπροσωπιών της Ένωσης, όπως ορίζεται στο άρθρο III-230, θα προέρχεται από αυτή την κοινή υπηρεσία.

Η Συνέλευση πιστεύει ότι οι αναγκαίες διευθετήσεις για τη σύσταση της κοινής υπηρεσίας πρέπει να γίνουν εντός του πρώτου έτους από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης».

ΔΗΛΩΣΗ
ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ
ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Εάν μετά παρέλευση δύο ετών από την υπογραφή της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος, τα τέσσερα πέμπτα των κρατών μελών έχουν επικυρώσει την εν λόγω Συνθήκη και ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν δυσχέρειες όσον αφορά την επικύρωση αυτή, το θέμα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ

κ. Valéry GISCARD d'ESTAING	Πρόεδρος
κ. Giuliano AMATO	Αντιπρόεδρος
κ. Jean-Luc DEHAENE	Αντιπρόεδρος

ΛΟΙΠΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ

κ. Michel BARNIER	Αντιπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
κ. John BRUTON	Αντιπρόσωπος των εθνικών κοινοβουλίων
κ. Henning CHRISTOPHERSEN	Αντιπρόσωπος της δανικής Προεδρίας
κ. Alfonso DASTIS	Αντιπρόσωπος της ισπανικής Προεδρίας (από το Μάρτιο του 2003)
κ. Klaus HÄNSCH	Αντιπρόσωπος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
κ. Γιώργος ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ	Αντιπρόσωπος της ελληνικής Προεδρίας (έως το Φεβρουάριο του 2003)
κ. Iñigo MÉNDEZ DE VIGO	Αντιπρόσωπος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
κα Ana PALACIO	Αντιπρόσωπος της ισπανικής Προεδρίας (έως το Μάρτιο του 2003)
κ. Γιώργος ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ	Αντιπρόσωπος της ελληνικής Προεδρίας (από το Φεβρουάριο του 2003)
κα Gisela STUART	Αντιπρόσωπος των εθνικών κοινοβουλίων
κ. Antonio VITORINO	Αντιπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
κ. Alojz PETERLE	Προσκεκλημένος

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

κ. Jens-Peter BONDE (DK)
κ. Elmar BROK (D)
κ. Andrew Nicholas DUFF (UK)
κ. Olivier DUHAMEL (F)
κ. Klaus HÄNSCH (D)
κα Sylvia-Yvonne KAUFMANN (D)
κ. Timothy KIRKHOPE (D)
κ. Alain LAMASSOURE (F)
κα Linda McAVAN (UK)
κα Hanja MAIJ-WEGGEN (NL)
κ. Luís MARINHO (P)
κ. Íñigo MÉNDEZ DE VIGO Y MONTOJO (ES)
κα Cristiana MUSCARDINI (IT)
κ. Antonio TAJANI (IT)
κα Anne VAN LANCKER (B)
κ. Johannes VOGGENHUBER (ÖS)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

κ. Michel BARNIER
κ. António VITORINO

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

ΧΩΡΑ

BELGIË/BELGIQUE/ΒΕΛΓΙΟ

Κυβέρνηση
κ. Louis MICHEL

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Karel DE GUCHT
κ. Elio DI RUPO

DANMARK/ΔΑΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Henning CHRISTOPHERSEN

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Peter SKAARUP
κ. Henrik DAM KRISTENSEN

DEUTSCHLAND/ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Joschka FISCHER

αντικατέστησε τον κ. Peter GLOTZ
το Νοέμβριο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Jürgen MEYER

κ. Erwin TEUFEL

ΕΛΛΑΔΑ

Κυβέρνηση

κ. Γιώργος ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

αντικατέστησε τον κ. Γιώργο ΚΑΤΗΦΟΡΗ
το Φεβρουάριο του 2003

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Παρασκευάς ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

κα Μαριέττα ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

ESPAÑA/ΙΣΠΑΝΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Alfonso DASTIS

αντικατέστησε τον κ. Carlos BASTARRECHE
ως αναπληρωματικό μέλος (Σεπτ. 2002), εν
συνεχεία την κα A. Palacio ως τακτικό μέλος
(Μάρτ. 2003)

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Josep BORRELL

FONTELLES

κ. Gabriel CISNEROS

LABORDA

FRANCE/ΓΑΛΛΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Dominique de VILLEPIN

αντικατέστησε τον κ. Pierre MOSCOVICI
το Νοέμβριο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Pierre LEQUILLER

αντικατέστησε τον κ. Alain BARRAU
τον Ιούλιο του 2002

κ. Hubert HAENEL

IRELAND/ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Dick ROCHE

αντικατέστησε τον κ. Ray MacSHARRY
τον Ιούλιο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. John BRUTON

κ. Proinsias DE ROSSA

ITALIA/ΙΤΑΛΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Gianfranco FINI

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Marco FOLLINI

κ. Lamberto DINI

LUXEMBOURG/ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Κυβέρνηση

κ. Jacques SANTER

Εθνικό Κοινοβούλιο

κ. Paul HELMINGER

κ. Ben FAYOT

NEDERLAND/ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ

Κυβέρνηση

κ. Gijs de VRIES

*αντικατέστησε τον κ. Hans van MIERLO
τον Οκτώβριο του 2002*

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. René van der LINDEN

κ. Frans TIMMERMANS

ÖSTERREICH/ΑΥΣΤΡΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Hannes FARNLEITNER

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Caspar EINEM

κ. Reinhard Eugen BÖSCH

PORTUGAL/ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Ernâni LOPES

*αντικατέστησε τον κ. João de VALLERA
το Μάιο του 2002*

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Alberto COSTA

κ. Eduarda AZEVEDO

SUOMI/ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Teija TIILIKAINEN

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Kimmo KILJUNEN

κ. Jari VILÉN

*αντικατέστησε τον κ. Matti
VANHANEN
το Μάιο του 2003*

SVERIGE/ΣΟΥΗΔΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Lena HJELM-WALLÉN

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Sören LEKBERG

κ. Göran LENNMARKER

UNITED KINGDOM/ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Κυβέρνηση

κ. Peter HAIN

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Gisela STUART

κ. David HEATHCOAT-AMORY

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΧΩΡΑ

ΚΥΠΡΟΣ

Κυβέρνηση
κ. Μιχαήλ ΑΤΤΑΛΙΔΗΣ

Εθνικό κοινοβούλιο
κα Ελένη ΜΑΥΡΟΥ
κ. Παναγιώτης ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΜΑΛΤΑ/MALTA

Κυβέρνηση
κ. Peter SERRACINO-INGLOTT

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Michael FRENDU
κ. Alfred SANT

MAGYARORSZÁG/ ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Péter BALÁZS
*αντικατέστησε τον κ. János MARTONYI
τον Ιούνιο του 2002*

Εθνική κυβέρνηση
κ. József SZÁJER
κ. Pál VASTAGH

POLSKA/ΠΟΛΩΝΙΑ

Κυβέρνηση
κα Danuta HÜBNER

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Jozef OLEKSY
κ. Edmund WITTBRODT

ROMÂNIA/ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Κυβέρνηση
κα Hildegard Carola PUWAK

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Alexandru ATHANASIU
*αντικατέστησε τον κ. Liviu MAIOR
το Φεβρουάριο του 2003*
κ. Puiu HASOTTI

SLOVENSKO/ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Ivan KORČOK
αντικατέστησε τον κ. Ján FIGEL
το Νοέμβριο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Jan FIGEL
αντικατέστησε τον κ Pavol HAMZIK
τον Οκτώβριο του 2002
κα Irena BELOHORSKÁ

LATVIJA/ΛΕΤΟΝΙΑ

Κυβέρνηση
κα Sandra KALNIETE
αντικατέστησε τον κ. Roberts ZILE
τον Ιανουάριο του 2003

Εθνική κυβέρνηση
κ. Rihards PIKS
κα Liene LIEPINA
αντικατέστησε τον κ. Edvins INKĒNS
τον Ιανουάριο του 2003

EESTI/ΕΣΘΟΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Lennart MERI

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Tunne KELAM
κ. Rein LANG
αντικατέστησε τον κ. Peeter REITZBERG
τον Απρίλιο του 2003

LIETUVA/ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Rytis MARTIKONIS

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Vytenis ANDRIUKAITIS
κ. Algirdas GRICIUS
αντικατέστησε τον κ. Alvydas
MEDALINSKAS (Δεκ. 2002), που είχε
αντικαταστήσει ως αναπληρωματικό μέλος
την κα Dalia
KUTRAITE-GIEDRAITIENE

България/ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Κυβέρνηση
κα Meglena KUNEVA

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Daniel VALCHEV
κ. Nikolai MLADENOV

**ČESKÁ REPUBLIKA/
ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

Κυβέρνηση
κ. Jan KOHOUT
*αντικατέστησε τον κ. Jan KAVAN
το Σεπτέμβριο του 2002*

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Jan ZAHRADIL
κ. Josef ZIELENIEC

SLOVENIJA/ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Dimitrij RUPEL
*αντικατέστησε τον κ. Matjaz NAHTIGAL
τον Ιανουάριο του 2003*

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Jelko KACIN
*αντικατέστησε τον κ. Slavko GABER
τον Ιανουάριο του 2003*
κ. Alojz PETERLE

TÜRKİYE/ΤΟΥΡΚΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Abdullah GÜL
*αντικατέστησε το Μάρτιο του 2003 τον
κ. Yasar YAKIS, που είχε αντικαταστήσει τον
κ. Mesut YILMAZ (Δεκ. 2002)*

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Zekeriya AKCAM
*αντικατέστησε τον κ. Ali TEKIN
το Δεκέμβριο του 2002*
κ. Kemal DERVIŞ
*αντικατέστησε την κα Ayfer
YILMAZ το Δεκέμβριο του 2002*

ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

κ. William ABITBOL (F)
κα ALMEIDA GARRETT (P)
κ. John CUSHNAHAN (IRL)
κα Lone DYBKJAER (DK)
κα Pervenche BERÈS (F)
κα Maria BERGER (ÖS)
κ. Carlos CARNERO GONZÁLEZ (ES)
κ. Neil MacCORMICK (UK)
κα Piia-Noora KAUPPI (FI)
κα Elena PACIOTTI (IT)
κ. Luís QUEIRÓ (P)
κ. Reinhard RACK (ÖS)
κ. Esko SEPPÄNEN (FI)
The Earl of STOCKTON (UK)
κα Helle THORNING-SCHMIDT (DK)
κ. Joachim WUERMELING (D)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

κ. David O'SULLIVAN

κ. Paolo PONZANO

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

ΧΩΡΑ

BELGIË/BELGIQUE/ΒΕΛΓΙΟ

Κυβέρνηση

κ. Pierre CHEVALIER

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Danny PIETERS

κα Marie NAGY

DANMARK/ΔΑΝΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Poul SCHLÜTER

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Per DALGAARD

κ. Niels HELVEG PETERSEN

DEUTSCHLAND/ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Hans Martin BURY

*αντικατέστησε τον κ. Gunter PLEUGER
το Νοέμβριο του 2002
SENF*

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Peter ALTMAIER

κ. Wolfgang GERHARDS

αντικατέστησε τον κ. Wolfgang

το Μάρτιο του 2003

ΕΛΛΑΔΑ

Κυβέρνηση

κ. Γιώργος ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ

*αντικατέστησε τον κ. Παναγιώτη
ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ το Φεβρουάριο του 2003*

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Νικόλαος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

κ. Ευριπίδης ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

ESPAÑA/ΙΣΠΑΝΙΑ

Κυβέρνηση

κα Ana PALACIO

*αντικατέστησε τον κ. Alfonso
Dastis το Μάρτιο του 2003*

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Diego LÓPEZ GARRIDO

κ. Alejandro MUÑOZ LONSO

FRANCE/ΓΑΛΛΙΑ

Κυβέρνηση
κα Pascale ANDREANI
αντικατέστησε τον κ. Pierre VIMONT
τον Αύγουστο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Jacques FLOCH
αντικατέστησε την κα Anne-Marie
IDRAC τον Ιούλιο του 2002
κ. Robert BADINTER

IRELAND/ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Bobby McDONAGH

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Pat CAREY, *αντικατέστησε τον*
κ. Martin CULLEN τον Ιούλιο του 2002
κ. John GORMLEY

ITALIA/ΙΤΑΛΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Francesco E. SPERONI
κ. Filadelfio Guido BASILE

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Valdo SPINI

LUXEMBOURG/ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Κυβέρνηση
κ. Nicolas SCHMIT

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Gaston GIBERYEN
κα Renée WAGENER

NEDERLAND/ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ

Κυβέρνηση
κ. Thom de BRUIJN

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Wim van EEKELEN
κ. Jan Jacob van DIJK
αντικατέστησε τον κ. Hans van BAALEN
τον Οκτώβριο του 2002

ÖSTERREICH/ΑΥΣΤΡΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Gerhard TUSEK

Εθνικό κοινοβούλιο
κα Evelin LICHTENBERGER
κ. Eduard MAINONI
αντικατέστησε τον κ. Gerhard KURZMANN
το Μάρτιο του 2003

PORTUGAL/ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Manuel LOBO ANTUNES

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Guilherme d'OLIVEIRA MARTINS

*αντικατέστησε τον κ. Osvaldo de CASTRO
τον Ιούνιο του 2002*

κ. António NAZARÉ PEREIRA

SUOMI/ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Antti PELTOMÄKI

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Hannu TAKKULA

*αντικατέστησε την κα Riitta KORHONEN
το Μάιο του 2003*

κ. Esko HELLE

SVERIGE/ΣΟΥΗΔΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Sven-Olof PETERSSON

*αντικατέστησε την κα Lena
HALLENGREN*

το Δεκέμβριο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Kenneth KVIST

κ. Ingvar SVENSSON

UNITED KINGDOM/ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Κυβέρνηση

Baroness SCOTLAND OF ASTHAL

Εθνικό κοινοβούλιο

Lord TOMLINSON

Lord MACLENNAN OF
ROGART

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΧΩΡΑ

ΚΥΠΡΟΣ

Κυβέρνηση

κ. Θεόφιλος Β. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Μάριος ΜΑΤΣΑΚΗΣ

κα Ανδρούλα ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

MALTA/ΜΑΛΤΑ

Κυβέρνηση
κ. John INGUANEZ

Εθνικό κοινοβούλιο
κα Dolores CRISTINA
κ. George VELLA

MAGYARORSZÁG/ ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Péter GOTTFRIED

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. András KELEMEN
κ. István SZENT-IVÁNYI

POLSKA/ΠΟΛΩΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Janusz TRZCIŃSKI

Εθνικό κοινοβούλιο
κα Marta FOGLER
κα Genowefa GRABOWSKA

ROMÂNIA/ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Constantin ENE
*αντικατέστησε τον κ. Ion JINGA
το Δεκέμβριο του 2002*

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Péter ECKSTEIN-KOVACS
κ. Adrian SEVERIN

SLOVENSKO/ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Juraj MIGAŠ

Εθνικό κοινοβούλιο
κα Zuzana MARTINAKOVA
*αντικατέστησε τον κ. Frantisek SEBEJ
το Νοέμβριο του 2002*
κ. Boris ZALA
*αντικατέστησε την κα Olga KELTOSOVA το
Νοέμβριο του 2002*

LATVIJA/ΛΕΤΟΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Roberts ZILE
*αντικατέστησε τον κ. Guntars KRASTS
τον Ιανουάριο του 2003*

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Guntars KRASTS
*αντικατέστησε τον κ. Maris
SPRINDZUKS τον Ιανουάριο του 2003*
κ. Arturs Krisjanis KARINS
*αντικατέστησε την κα Inese BIRZNIECE
τον Ιανουάριο του 2003*

EESTI/ΕΣΘΟΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Henrik HOLOLEI

Εθνικό κοινοβούλιο
κα Liina TÕNISSON
*αντικατέστησε την κα Liia HÄNNI
τον Απρίλιο του 2003*
κ. Urmas REINSALU
*αντικατέστησε τον κ. Ülo TÄRNO
τον Απρίλιο του 2003*

LIETUVA/ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Oskaras JUSYS

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Gintautas ŠIVICKAS
*αντικατέστησε το Φεβρουάριο του
2003 τον κ. Gediminas
DALINKEVICIUS,*
που είχε αντικαταστήσει τον
κ. Rolandas PAVILIONIS (Δεκ. 2002)
κ. Eugenijus MALDEIKIS
*αντικατέστησε τον κ. Alvydas
MEDALINSKAS το Φεβρουάριο του
2003*

България/ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Κυβέρνηση
κα Neli KUTSKOVA

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Alexander ARABADJIEV
κ. Nesrin UZUN

ČESKÁ REPUBLIKA/ ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Κυβέρνηση
κα Lenka Anna ROVNA
*αντικατέστησε τον κ. Jan KOHOUT
το Σεπτέμβριο του 2002*

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Petr NEČAS
κ. František KROUPA

SLOVENIJA/ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Κυβέρνηση
κ. Janez LENARČIČ

Εθνικό κοινοβούλιο
κ. Franc HORVAT
*αντικατέστησε την κα Danica SIMŠIČ
τον Ιανουάριο του 2003*
κ. Mihael BREJC

ΤÜRKİYE/ΤΟΥΡΚΙΑ

Κυβέρνηση

κ. Oğuz DEMIRALP

αντικατέστησε τον κ. Nihat AKYOL
τον Αύγουστο του 2002

Εθνικό κοινοβούλιο

κ. Ibrahim ÖZAL

αντικατέστησε τον κ. Kürsat ESER
το Δεκέμβριο του 2002

κ. Necdet BUDAK

αντικατέστησε τον κ. A. Emre
KOCAOĞLU το Δεκέμβριο του 2002

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

κ. Roger BRIESCH

κ. Josef CHABERT

κ. João CRAVINHO

κ. Manfred DAMMEYER

κ. Patrick DEWAELE

κ. Νικηφόρος ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΣ

(αντικατέστησε τον κ. Jacob SÖDERMAN
το Μάρτιο του 2003)

κα Claude DU GRANRUT

κ. Göke Daniel FRERICHES

κ. Emilio GABAGLIO

κ. Georges JACOBS

κ. Claudio MARTINI

κα Anne-Maria SIGMUND

κ. Ramón Luis VALCÁRCEL SISO

(αντικατέστησε το Φεβρουάριο του 2003

τον κ. Eduardo ZAPLANA,
που είχε αντικατασταθεί από την

κα Eva-Riitta SIITONEN

τον Οκτώβριο του 2002)

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Επιτροπή των Περιφερειών

Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι

Επιτροπή των Περιφερειών

Επιτροπή των Περιφερειών

Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής

Επιτροπή των Περιφερειών

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι

Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι

Επιτροπή των Περιφερειών

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Επιτροπή των Περιφερειών

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Sir John KERR

κα Annalisa GIANNELLA

κα Marta ARPIO SANTACRUZ

κ. Hervé BRIBOSIA

κα Elisabeth GATEAU

κα Maria José MARTÍNEZ IGLESIAS

κ. Guy MILTON

κα Kristin de PEYRON

κ. Alain PIOTROWSKI

κα Alessandra SCHIAVO

κα Maryem van den HEUVEL

Γενικός Γραμματέας

Αναπληρώτρια Γενική Γραμματέας

κα Agnieszka BARTOL

κα Nicole BUCHET

κ. Clemens LADENBURGER

κ. Nikolaus MEYER LANDRUT

κ. Ricardo PASSOS

κ. Alain PILETTE

κ. Etienne de PONCINS

κα Walpurga SPECKBACHER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΠΡΟΟΙΜΙΟ	3
<u>ΜΕΡΟΣ Ι</u>	
ΤΙΤΛΟΣ Ι - ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	5
ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ - ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	8
ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ - ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	9
ΤΙΤΛΟΣ ΙV - ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	25
ΤΙΤΛΟΣ V - ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι - ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ - ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ - ΟΙ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	37
ΤΙΤΛΟΣ VI - Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	38
ΤΙΤΛΟΣ VII - ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	41
ΤΙΤΛΟΣ VIII - Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ	43
ΤΙΤΛΟΣ IX - Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	44

ΜΕΡΟΣ II :	ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	47
ΠΡΟΟΙΜΙΟ		47
ΤΙΤΛΟΣ I -	ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ	48
ΤΙΤΛΟΣ II -	ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ	49
ΤΙΤΛΟΣ III -	ΙΣΟΤΗΤΑ	51
ΤΙΤΛΟΣ IV -	ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	53
ΤΙΤΛΟΣ V -	ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	56
ΤΙΤΛΟΣ VI -	ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	58
ΤΙΤΛΟΣ VII -	ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ	59

ΜΕΡΟΣ III :	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	61
ΤΙΤΛΟΣ I -	ΡΗΤΡΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	62
ΤΙΤΛΟΣ II -	ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ	63
ΤΙΤΛΟΣ III -	ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I -	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	65
Τμήμα 1 -	Εγκαθίδρυση της Εσωτερικής Αγοράς	65
Τμήμα 2 -	Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών	66
Υποτμήμα 1 -	Οι εργαζόμενοι	66
Υποτμήμα 2 -	Ελευθερία εγκατάστασης	68
Υποτμήμα 3 -	Ελευθερία παροχής υπηρεσιών	70
Τμήμα 3 -	Ελεύθερη Κυκλοφορία των Εμπορευμάτων	73
Υποτμήμα 1 -	Τελωνειακή ένωση	73
Υποτμήμα 2 -	Τελωνειακή συνεργασία	74
Υποτμήμα 3 -	Απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών	74
Τμήμα 4 -	Κεφάλαια και Πληρωμές	76
Τμήμα 5 -	Κανόνες ανταγωνισμού	78
Υποτμήμα 1 -	Κανόνες που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις	78
Υποτμήμα 2 -	Ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη	81
Τμήμα 6 -	Φορολογικές Διατάξεις	83
Τμήμα 7 -	Προσέγγιση των νομοθεσιών	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II -	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	87
Τμήμα 1 -	Οικονομική Πολιτική	87
Τμήμα 2 -	Νομισματική Πολιτική	92
Τμήμα 3 -	Θεσμικές Διατάξεις	96
Τμήμα 3α -	Ειδικές διατάξεις για τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης	98
Τμήμα 4 -	Μεταβατικές Διατάξεις	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ	103
Τμήμα 1 - Απασχόληση	103
Τμήμα 2 - Κοινωνική πολιτική	106
Υποτμήμα 1 - Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	111
Τμήμα 3 - Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή	112
Τμήμα 4 - Γεωργία και αλιεία	114
Τμήμα 5 - Περιβάλλον	118
Τμήμα 6 - Προστασία των καταναλωτών	121
Τμήμα 7 - Μεταφορές	122
Τμήμα 8 - Διευρωπαϊκά δίκτυα	125
Τμήμα 9 - Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη - Διάστημα	127
Τμήμα 10 - Ενέργεια	131
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV - ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	132
Τμήμα 1 - Γενικές διατάξεις	132
Τμήμα 2 - Πολιτικές σχετικά με τον έλεγχο στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση	134
Τμήμα 3 - Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις	137
Τμήμα 4 - Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις	138
Τμήμα 5 - Αστυνομική συνεργασία	141
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V - ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΟΥ Η ΕΝΩΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΕΣ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ Ή ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	143
Τμήμα 1 - Δημόσια υγεία	143
Τμήμα 2 - Βιομηχανία	145
Τμήμα 3 - Πολιτισμός	146
Τμήμα 4 - Παιδεία, επαγγελματική εκπαίδευση, νεολαία και αθλητισμός	147
Τμήμα 5 - Πολιτική προστασία	149
Τμήμα 6 - Διοικητική συνεργασία	150

ΤΙΤΛΟΣ IV -	ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΦΩΝ	151
ΤΙΤΛΟΣ V -	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	154
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I -	ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	154
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II -	ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	156
Τμήμα 1 -	Κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας	162
Τμήμα 2 -	Δημοσιονομικές διατάξεις	165
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III -	ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	166
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV -	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	168
Τμήμα 1 -	Συνεργασία για την ανάπτυξη	168
Τμήμα 2 -	Οικονομική, χρηματοοικονομική και τεχνική συνεργασία με τρίτες χώρες	170
Τμήμα 3 -	Ανθρωπιστική βοήθεια	171
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V -	ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	172
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI -	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ	173
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII -	ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	176
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII -	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ	177
ΤΙΤΛΟΣ VI -	Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	178
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I -	ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	178
Τμήμα 1 -	Όργανα	178
Υποτμήμα 1 -	Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	178
Υποτμήμα 2 -	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο	181
Υποτμήμα 3 -	Το Συμβούλιο των Υπουργών	182
Υποτμήμα 4 -	Η Επιτροπή	183
Υποτμήμα 5 -	Το Δικαστήριο	185
Υποτμήμα 6 -	Το Ελεγκτικό Συνέδριο	194

Τμήμα 2 - Συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης	197
Υποτμήμα 1 - Η Επιτροπή των Περιφερειών	197
Υποτμήμα 2 - Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	198
Τμήμα 3 - Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων	200
Τμήμα 4 - Κοινές διατάξεις για τα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης	201
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II - ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	205
Τμήμα 1 - Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο	205
Τμήμα 2 - Ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης	206
Τμήμα 3 - Εκτέλεση του προϋπολογισμού και απαλλαγή	209
Τμήμα 4 - Κοινές διατάξεις	211
Τμήμα 5 - Καταπολέμηση της απάτης	213
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III - ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	214
ΤΙΤΛΟΣ VII : ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	217
<u>ΜΕΡΟΣ IV : ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ</u>	221
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	226
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ	229
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ	232
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΜΑΛΑ	235
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΥΡΑΤΟΜ	236

ΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΗ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ	238
--	------------

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	239
--	------------

ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ	240
--	------------

ο
ο ο

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ	241
--	------------

CONV 850/03

COR 2 (el)

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟ ΤΟΥ ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΟΣ

της : Γραμματείας

προς : τη Συνέλευση

αριθ. προηγ. εγγρ. : CONV 820/1/03 REV 1· CONV 847/03, CONV 848/03

Θέμα : **Σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης**

– Σελίδα 29, άρθρο 35, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο :

αντί : «...αντικείμενο εξουσιοδότησης ρυθμίζονται...»

να γραφεί : «...αντικείμενο εξουσιοδότησης, ρυθμίζονται...».

– Σελίδα 33, άρθρο 40, παράγραφος 3, πρώτη σειρά :

αντί : «...στη διάθεση Ένωσης...»

να γραφεί : «...στη διάθεση της Ένωσης...».

– Σελίδα 112, άρθρο III - 116, πρώτο εδάφιο :

αντί : «...οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής.»

να γραφεί : «...οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής.».

– Σελίδα 233, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο :

αντί : «...αποφασίσουν...»

να γραφεί : «...αποφασίζουν...».

CONV 850/03

COR 2 (el)

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟ ΤΟΥ ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΟΣ

της : Γραμματείας

προς : τη Συνέλευση

αριθ. προηγ. εγγρ. : CONV 820/1/03 REV 1· CONV 847/03, CONV 848/03

Θέμα : **Σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης**

– Σελίδα 29, άρθρο 35, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο :

αντί : «...αντικείμενο εξουσιοδότησης ρυθμίζονται...»

να γραφεί : «...αντικείμενο εξουσιοδότησης, ρυθμίζονται...».

– Σελίδα 33, άρθρο 40, παράγραφος 3, πρώτη σειρά :

αντί : «...στη διάθεση Ένωσης...»

να γραφεί : «...στη διάθεση της Ένωσης...».

– Σελίδα 112, άρθρο III - 116, πρώτο εδάφιο :

αντί : «...οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής.»

να γραφεί : «...οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής.».

– Σελίδα 233, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο :

αντί : «...αποφασίσουν...»

να γραφεί : «...αποφασίζουν...».